

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

73149

TÜRK VE ALMAN EĞİTİM SİSTEMLERİNDE
ORTAÖĞRETİM KURUMLARININ VE
MÜFREDATLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin ERSOY

73149

Enstitü Anabilim Dalı : ALMAN DİLİ VE EDEB.
Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr.İlyas ÖZTÜRK

TEMMUZ - 1998

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK VE ALMAN EĞİTİM SİSTEMLERİNDE
ORTAÖĞRETİM KURUMLARININ VE
MÜFREDATLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin ERSOY

Enstitü Anabilim Dalı : ALMAN DİLİ VE EDEB.

Bu tez/...../199 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Neşe ÇANURAL

Jüri Başkanı

Doç. Dr. İlyas ÖZTÜRK

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Binnat (BAY) KILIÇ

Jüri Üyesi

ÖNSÖZ

Tezimizin konusu Türk ve Alman Eğitim Sistemlerinde Ortaöğretim'dir. Önce bu konuyu neden ve nasıl ele aldığımızı açıklamak istiyorum.

1996 yılında yüksek lisans eğitimimizin ders dönemi bitmek üzereyken, Ankara Alman Kültür Merkezi'nden Dr.Jörg KUGLIN, Fakültemizde Türk ve Alman Eğitim sistemleri hakkında bir konferans vermişti. Bu konu benim çok ilgimi çekmişti. Ben bu konferanstan sonra, acaba bu konuyu yüksek lisans tezinde araştırma konusu yapabilir miyim, diye düşünüyordum. Zaten yüksek lisansta ders dönemi bitmek üzere idi ve tez dönemi başlayacaktı. Tez danışmanım ve Bölüm Başkanım Yrd.Doç.Dr.İlyas ÖZTÜRK, bana Türk ve Alman eğitim sistemleri ile ilgili iki kaynak kitap getirdi ve bu konuda bir tez çalışması yapmamı tavsiye etti. Bu konu zaten benim ilgimi çekmişti, dolayısıyla hocamın tavsiyesine uydum.

Ayrıca tez çalışmam boyunca hocam Yrd.Doç.Dr.İlyas ÖZTÜRK, bana tezimle ilgili kaynakları tedarik etti. Öncelikle sayın hocama bu değerle katkılarından dolayı teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Tez çalışmam esnasında bana yardımcı olan Bölümümüz Araştırma Görevlilerinden Muharrem TOSUN ve Fatih ULUÇ'a, Okutman Abdullah TAŞKESEN'e ve bana tezin yazılması esnasında yardımcı olan Yusuf Ertuğrul ERDEM'e de ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Adapazarı, 1998

Hüseyin ERSOY

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ŞEKİLLER.....	vi
TABLolar.....	vii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x

GİRİŞ.....	1

1. EĞİTİM SİSTEMİ NEDİR?.....	4
1.1. Eğitim Sisteminin Amacı.....	4
1.2. Eğitim (Erziehung, Ausbildung).....	5
1.3. Eğitimin Amacı.....	5
1.4. Formal Eğitim, informal Eğitim (Formal Olmayan Eğitim).....	6
1.4.1. Formal Eğitim.....	6
1.4.2. İnfomal Eğitim.....	6
2. ALMAN EĞİTİM SİSTEMİ.....	7
2.1. Alman Eğitim Sisteminin Genel Yapısı ve İşleyişi.....	7
2.2. Alman Eğitim Sisteminde Federal Eğitim (Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı'nın Görevleri).....	9
2.3. Alman Eğitim Sisteminde Eğitimin Amacı.....	11
2.4. Alman Eğitim Sisteminde Eğitime Kaynak Sağlama.....	13
2.5. Alman Eğitim Sisteminde Eğitim Araştırma Enstitüleri.....	14
2.5.1. Devlet (Merkezi Yönetim) Eğitim Araştırma Enstitüleri (Überregionale Forschungsinstitute).....	14
2.5.1.1. Uluslar arası Alman Eğitim Araştırma Enstitüsü (Deutsches Institut für Internationale Pedagogische Forschung).....	14
2.5.1.2. Max-Planck Eğitim Araştırma Enstitüsü (Max-Planck Institut für Bildungsforschung).....	14
2.5.1.3. Federal Meslek Eğitimi Enstitüsü (Bundesinstitut für Berufsbildung).....	15

2.5.2. Yerel Eğitim Araştırma Enstitüleri (Regionale Bildungsforschungsinstitute).....	15
2.6. Alman Eğitim Sisteminde Öğretmen Eğitimi.....	15
2.7. Alman Eğitim Sisteminde Kiliseler ve Eğitim.....	17
3. ALMAN EĞİTİM SİSTEMİNDE ORTAÖĞRETİM.....	19
3.1. Tam Zamanlı Okullar (Vollzeitschulen).....	19
3.2. Kısmi Zamanlı Okullar (Teilzeitschulen).....	19
3.3. Zorunlu Eğitim Süresi (Schulpflicht).....	19
3.4. Başarı Değerlendirmesi (Not Sistemi) (Leistungsbewertung).....	20
3.5. Haftalık Ders Sayısı ve Yıllık Ders Günleri Sayısı.....	20
3.6. Ortaöğretimde Yer Alan Okullar.....	24
3.6.1. Yönlendirme Basamağı (Orientierungsstufe).....	24
3.6.2. Hauptschule (İlköğretim okulu).....	24
3.6.3. Realschule (Ortaokul).....	29
3.6.4. Gymnasium (Lise).....	32
3.6.5. Gesamtschule (Çok Programlı Okul).....	39
3.7. Ortaöğretim İkinci Kademedeki Yer Alan Okullar.....	41
3.8. Lise Üst Basamak	42
3.9. Alman Eğitim Sisteminde Mesleki Eğitim.....	42
3.9.1. Mesleki Temel Yıl (1 Yıllık Temel Eğitim) (Berufsgrundbildungsjahr).....	43
3.9.2. Meslek Okulu (Berufsschule).....	43
3.9.3. Mesleki Branş Okulu (Berufsfachschule).....	44
3.9.4. Meslek Geliştirme Okulu (Berufsaufbauschule).....	45
3.9.5. Üst Basamak Branş Okulu (Fachoberschule).....	45
3.9.6. Meslek Liseleri (Fachgymnasien).....	46
3.9.7. Branş Okulu (Fachschule).....	46
4. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ.....	48
4.1. Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı ve İşleyişi.....	48
4.2. Türk Eğitim Sisteminde Milli Eğitim Bakanlığı ve Bakanlığın Görevleri....	50

4.3. Türk Eğitim Sisteminde Türk Milli Eğitiminin Amacı.....	51
4.3.1. Milli Eğitimin Genel Amaçları	51
4.3.2. Türk Eğitim Sisteminin Özel Amaçları.....	52
4.4. Türk Eğitim Sisteminde Eğitime Kaynak Sağlama	53
4.5. Türk Eğitim Sisteminde Eğitim Araştırması ve Eğitimi Geliştirme.....	54
4.6. Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Eğitimi.....	55
4.7. Türk Eğitim Sisteminde Dini Eğitim.....	55
5. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE ORTAÖĞRETİM.....	57
5.1. Zorunlu Eğitim Süresi.....	57
5.2. Başarı Değerlendirmesi (Not Sistemi).....	57
5.3. Okullarda Haftalık Ders Sayısı ve Yıllık Ders Günleri Sayısı.....	58
5.4. Ortaöğretimde Yer Alan Okul Türleri.....	59
5.4.1. Ortaokul.....	59
5.4.2. Genel Liseler.....	60
5.4.3. Mesleki ve Teknik Liseler.....	65
5.4.4. Kız Teknik Okulları.....	66
5.4.5. Erkek Teknik Okulları.....	67
5.4.6. Ticaret ve Turizm Okulları.....	69
5.4.7. Dini Okullar.....	70
6. TÜRK VE ALMAN EĞİTİM SİSTEMLERİNDEKİ BENZERLİKLER.....	73
6.1. Faaliyet Alanları.....	73
6.2. Eğitimin Amaçları.....	74
6.3. Eğitim Araştırmaları.....	76
6.4. Eğitimde Başarı Değerlendirmesi (Not Sistemi).....	76
7. TÜRK VE ALMAN EĞİTİM SİSTEMLERİNDEKİ FARKLILIKLAR.....	78
7.1. Eğitim Sisteminde Görev Dağılımı.....	78
7.2. Eğitimden Sorumlu Bakanlıklar.....	79
7.3. Eğitimde Amaç	81
7.4. Eğitim Sisteminde Kaynak.....	83

7.5. Eğitim Araştırma – Geliştirme Kurumları.....	85
7.6. Öğretmenlik Eğitimi.....	86
7.7. Din Derslerinin İçeriğini Belirleyen Kurum.....	88
7.8. Zorunlu Eğitim Süresi.....	89
7.9. Bir Yılda Toplam Ders Günü Sayısı.....	90
7.10. Ortaöğretimin Yapısı ve Okul Türleri.....	90
7.11. Ortaöğretimde Okul Türlerinin Yapısı ve İşlevleri.....	92
7.12. Mesleki Eğitim Okullarının Yapıları.....	93
7.13. Ortaöğretimde Toplam Öğrenci ve Öğretmen Sayıları.....	94
8. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
9. KAYNAKLAR.....	100
10. ÖZGEÇMİŞ.....	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1. Federal Alman Okul Sistemi ve Okullar Arası Geçişler	21
Şekil 3.2. Hauptschule'nin Mezuniyetten Sonra Devam Etme İmkânı Sağladığı Okullar (Kuzeyren-Westfalya Eyaleti'nde).....	25
Şekil 3.3. Realschule'nin Mezuniyetten Sonra Devam Etme İmkânı Sağladığı Okullar (Kuzeyren-Westfalya Eyaleti'nde).....	29
Şekil 3.4. Gymnasium'un Mezuniyetten Sonra Devam Etme İmkânı Sağladığı Okullar (Kuzeyren-Westfalya Eyaleti'nde).....	32
Şekil 3.5. Gesamtschule'nin Mezuniyetten Sonra Devam Etme İmkânı Sağladığı Okullar (Kuzeyren-Westfalya Eyaleti'nde).....	38
Şekil 4.1. 1995 Yılı Mili Eğitim Bakanlığı Bütçesi	53

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Okul Sistemi	22
Tablo 3.2. Hauptschule'nin Haftalık Ders Tablosu (Saksonya-Anhalt Eyaleti'nde).....	28
Tablo 3.3 Realschule'nin Haftalık Ders Tablosu (Saksonya-Anhalt Eyaleti'nde).....	32
Tablo 3.4. Bavyera Eyaleti'nde Bazı Gymnasium'a (Lise) Kollarına Ait Haftalık Ders Programları -Sosyal Bilimler Ağırlıklı Gymnasium (Lise) Ders Programı....	35
Tablo 3.5. Matematik-Tabii Bilimler Ağırlıklı Gymnasium'a (Lise) Ait Haftalık Ders Programı	36
Tablo 3.6. İngilizce Ağırlıklı Yeni Diller Lisesi Haftalık Ders Programı	37
Tablo 3.7. Müzik Ağırlıklı Gymnasium (Lise) Haftalık Ders Programı	38
Tablo 3.8. Ortaöğretim Birinci Kademesindeki Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı.....	41
Tablo 3.9. Ortaöğretim İkinci Kademesindeki Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı.....	47
Tablo 5.1. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'ni Uygulayan Ortaöğretim Kurumlarından Lise Haftalık Ders Çizelgesi (Sosyal Bilimler Alanı)	61
Tablo 5.2. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'ni Uygulayan Ortaöğretim Kurumlarından Lise Haftalık Ders Çizelgesi (Türkçe-Matematik Alanı)	62
Tablo 5.3. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'ni Uygulayan Ortaöğretim Kurumlarından Lise Haftalık Ders Çizelgesi (Yabancı Dil Alanı)	63
Tablo 5.4. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'ni Uygulayan Ortaöğretim Kurumlarından Lise Haftalık Ders Çizelgesi (Sanat -Müzik- Alanı)	64
Tablo 5.5. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda Genel Liselerde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı	65
Tablo 5.6. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda Kız Teknik Okullarında Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı	67
Tablo 5.7. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda Erkek Teknik Okullarında Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı	69

Tablo 5.8. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda Ticaret ve Turizm Okullarında Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı	70
Tablo 5.9. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda Dini Okullarda Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı	71
Tablo 5.10. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda Ortaöğretim Okullarında Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı	72
Tablo 5.11. Türkiye'deki Okul Sistemi	72

ÖZET

Tezimizde Türk ve Alman Eğitim sistemlerinde Ortaöğretimdeki benzer ve farklı yönleri tespit etmeye çalıştık. Önce her iki sistemin genel yapısı ve işleyişi hakkında bilgiler verdik ve daha sonra her iki sistemde ortaöğretimi irdelemeye çalıştık.

Tespitlerimizin neticesinde Almanya'da eğitim işlerini Eyaletler ile Merkezi yönetimin birlikte yürüttüğünü, Merkezi yönetimin eğitim işlerinde çok fazla söz sahibi olmadığını, bu konuda Eyaletlerin eğitim işlerinde ağırlıklı olarak etkin olduğunu ve yetkili saptamaya çalıştık.

Buna karşılık Türkiye'de eğitim işlerinin tamamının Merkezi yönetim tarafından yürütüldüğünü gördük.

Diğer yandan Alman eğitim sisteminde ortaöğretimin iki kademedan oluştuğunu ve her Eyalette eğitim işlerinde farklılıklar olduğunu tespit ettik. Buna karşılık Türk eğitim sisteminde ortaöğretimin tek kademedan oluştuğunu ve eğitim işlerinin bütün Türkiye'de aynı şekilde Merkezi yönetim ağırlıklı olarak uygulandığını tespit ettik.

Bunun yanında Almanya'da eğitime ayrılan kaynağın ve ortaöğretimdeki öğrenci sayısının Türkiye'de eğitime ayrılan kaynağa göre ve ortaöğretimdeki öğrenci sayısına göre çok yüksek olduğunu saptamış olduk.

SUMMARY

In our thesis, we are trying to find out the differences and the similarities in secondary schools between Turkish and German Education Systems. Firstly we informed the main structure and the operation of the two systems and studied on secondary schools in these systems.

As a result of this, In Germany, States and Federal government are operating an education system and in the system the states are more active than the federal government.

Contrary to this, Central government runs an education system.

In addition, In German Education System, a secondary education has two phases and we have determined there is differences in education among the states.

But a secondary education has only one phase in Turkey. Education is run by the Central government similarly in every part of Turkey.

The financial sources provided by the Federal Government of Germany and the numbers of students are really higher.

GİRİŞ

Tezimizin konusu eğitim ile ilgilidir. Eğitim insanların yaşamlarını ve benliklerini devam ettirebilmeleri açısından çok önemli bir unsurdur. Genellikle eğitim bir önceki nesil tarafından yeni nesile verilmektedir. Eğitimin en genel anlamı, “insanları belirli amaçlara göre yetiştirmek” şeklindedir.

Eğitim insana iki şekilde verilir: Planlı olarak yapılmayan, insanların sokakta, evde, işyerinde, kısaca hayatın içinde gelişi-güzel gördükleri eğitim ve önceden planlanmış olarak yapılan planlı ve amaçlı eğitim. Gelişi-güzel, hayatın içinde görülen eğitime “İnformal eğitim”; planlı olarak yapılan eğitime ise “Förmal eğitim” denmektedir. Bu eğitim türlerinden ikincisi olan planlı eğitim, her insana tek tek verilemiyor, çünkü toplumların nüfusu sürekli artıyor. Buna paralel olarak da masraflar artacaktır. Bu nedenle birçok insanı biraraya getirip hepsine birlikte planlı bir şekilde eğitim vermek gerekiyor. Durum böyle olunca eğitimin sistemli bir şekilde yürütülmesinde çoğu kez zorlanılıyor. Ancak ileri toplumlarda bu sorunun giderek aşıldığı görülmektedir.

Bütün ülkeler eğitimlerinin planlı ve sistemli bir şekilde yürütmesi ve eğitimin en verimli şekilde olabilmesi için kendi koşullarında eğitim sistemleri geliştirmişlerdir.

Bizim bu tezdeki ele alacağımız konu, Alman ve Türk eğitim sistemlerinde ortaöğretimlerin karşılaştırılmasıdır.

Federal Almanya ve Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim sistemleri ve bu eğitim sistemleri içindeki ortaöğretimler birbirinden çok farklıdır. Federal Almanya eğitim sistemi ve ortaöğretimi ile Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi ve ortaöğretimi arasındaki en belirgin fark, Federal Almanya'da eğitim sistemi ile ilgili görevlerin Merkezi yönetim ile Yerel yönetimler arasında paylaşılmış olması, yani bu görevleri Merkezi ve Yerel yönetimlerin ortak bir şekilde yürütmesi; Türkiye Cumhuriyeti'nde ise eğitim sistemi ile ilgili görevlerin hemen hemen tamamının Merkezi yönetim tarafından yürütülmesidir.

Federal Almanya'da Eyaletlerin de eğitim sisteminde etkili olmaları Alman eğitim

sistemine ve Alman eğitimine birçok avantajlar sağlamıştır. Örnek verecek olursak; Federal Almanya'da eğitim bütçesinin %70-90'ını Yerel yönetimler, geri kalan kısmını ise Merkezi yönetim karşılamaktadır. Eğer maddi yönden sıkıntı varsa eğitimde aksaklıklar olur. Bu bakımdan kabul etmek gerekir ki, Federal Almanya eğitim konusunda bizden (Türkiye'den) çok daha fazla ilerleme sağlamıştır.

Tezin ilerleyen bölümlerinde eğitim sisteminde yerel yönetimlerin etkili olduğu Federal Almanya'da bu etkililiğin onlara eğitim alanında başka hangi avantajları sağladığını daha geniş bir şekilde göreceğiz.

Bu çalışma ile eğitim sistemindeki sorunlarını yerel yönetimlerin de katılımı ve katkılarıyla çözmüş olan Federal Almanya'nın eğitim sisteminin ve ortaöğretimini işleyişini ortaya koymaya çalıştık. Bilindiği gibi bizim (Türkiye'nin) eğitim alanında hâlâ birçok sorunumuz vardır. Bu sorunların başında ise maddi sıkıntılar gelmektedir. Bu tezi hazırlamakla, eğitimde hâlâ sorunları bulunan eğitim sistemimizin bu sorunlarını giderebilmesi için müracaat edilebilecek bir çok kaynaktan faydalandık ve çalışmamızı oluşturduk.

Türk ve Alman eğitim sistemlerinin ve bu sistemlerin ortaöğretimlerinin karşılaştırılması ile ilgili bu tezin birinci bölümünde eğitimin ve eğitim sisteminin ne olduğu ile ilgili açıklamalar ve bunlarla ilgili tanımlar vardır. İkinci bölümde, Alman eğitim sisteminin genel yapısı ve işleyişi hakkında bilgiler verilmiştir. Bu bölümde Alman eğitim sisteminin işleyişinin Merkezi ve Yerel yönetimler tarafından birlikte yürütüldüğünü göreceğiz. Çalışmamızın üçüncü bölümünde, Alman eğitim sisteminde ortaöğretim ele alınmıştır. Bu bölümde de Alman eğitim sisteminin iki kademeli olduğunu göreceğiz. Dördüncü bölümde, Türk eğitim sisteminin genel yapısı ve işleyişi hakkında bilgiler vermeye çalıştık. Beşinci bölümde, Türk eğitim sisteminde ortaöğretim ele alınmıştır. Son olarak altıncı ve yedinci bölümlerde her iki eğitim sisteminin ve bu sistemlerdeki ortaöğretimlerin benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur. Bu bölümlerde Alman eğitim sistemi ve ortaöğretimi ile Türk eğitim sistemi ve ortaöğretimi arasındaki en belirgin farklılıkların;

- a) Alman eğitim sisteminde görevlerin Merkezi ve Yerel yönetimler arasında paylaşılmış olması,
- b) Alman eğitim sisteminde ortaöğretimin iki kademeli olduğudur.

Temel eğitimde, ileride görülecek eğitim programına göre bunun dışında her iki eğitim sistemi ve bu sistemlerin ortaöğretimleri arasında daha birçok farklı yönler vardır. Heriki eğitim sistemi ve bu sistemlerin ortaöğretimleri arasında benzer yönler ise çok azdır.

1. EĞİTİM SİSTEMİ NEDİR?

Eğitim toplumun bir kurumudur. Eğitim Kurumu, toplumun bireyleri arasında oluşan eğitsel ilişkileri anlatır. Bir toplumda her bireyin; yaşamını sürdürmek, toplumsal üyelik görevlerini yerine getirmek, toplumda kendine bir konum sağlamak için gereken davranışları öğrenmesi gerekir. Bireyin bu davranışları kendi kendine ya da aile içinde öğrenmesi, uygar toplumlarda çoğunlukla olanaksızdır. Birey bu davranışları öğrenmek için, toplumda bunları bilen başka üyelere başvurur.

Böylece toplumda üyeler arasında bir eğitsel ilişkiler dokusu oluşur, eğitim kurumsallaşmaya başlar. Böylelikle toplumda oluşan örgütlü eğitim, başka bir deyişle üyelerin eğitsel ilişkilerini düzenleyen ve karşılayan toplumsal birimler, toplumun eğitim sistemini oluştururlar (Başaran, 1996 : 11).

1.1. Eğitim Sisteminin Amacı

Eğitim sisteminin amacı; etkili olarak yaşamasını sürdürmektir. Amaçlılık; eğitim sisteminin değişik düzeylerinde değişik nitelik gösterir:

Üst makamların amacı; yurt düzeyinde eğitim sisteminin etkili işlemesi için yönetim kararları üretmektir. *Aracı üst makamların amacı;* üst makamların gönderdiği yönetim kararlarını temel sistemlere ulaştırmak için etkin bir aracılık ve güçlendirme hizmeti ile kendi yetki sınırları içinde yönetim kararları üretmektir. *Temel makamların amacı ise;* eğitime gereken hizmetleri, mali ve bilimsel bilgiyi üretmektir. Eğitim sistemini yaşatan ürün, temel makamlarda üretilir. Temel makamlar, kendi yaşamlarını ürettikleri ürünle sürdürebilirler. Ama temel makamlar olmadan üst ve aracı üst makamlar yaşamlarını sürdüremezler (Başaran, 1996 : 25-26).

M. Weber'e göre eğitim sisteminin amacı; çocukları karizmatik, bürokratik devamlılık içinde var olan, egemenlik ilişkisinde belirleyici olabilen statü grubunu karakterize edip, ona uygun olan belli bir yaşam biçimi için hazırlamaktır (Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, 1990 : 421).

1.2. Eğitim (Erziehung, Ausbildung)

“Eğitim, en genel anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir”. Eğitimin ne olduğu ile ilgili birçok görüş vardır. Bunlardan başlıcaları şöyledir:

Emil Durkheim’e göre eğitim, genç kuşakların yöntemli bir tarzda toplumsallaştırılmasını içerir (Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, 1990 : 421).

K. Mannheim ise eğitimi, sosyal teknikler-insan davranışını var olan toplumsal ilişki ve örgüt kalıplarına uysun diye etkileme yöntemlerini içeren genel bir kategori içinde sınıflandırarak tanımlamıştır (Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, 1990 : 421).

“Eğitim; bilgi, davranış ve kabiliyetlerin geliştirilmesi ve kazandırılması için uygulanan sürekli faaliyetler dizisidir” (Şener, 1996 : 212).

1.3. Eğitimin Amacı

Eğitimin genel nitelikte üç temel amacı vardır. Her memlekette geçerli olan bu genel nitelikteki amaçları şöyle irdeleyebiliriz:

- Milli kültürün devamlılığını sağlamak: Bu amaç milli ve manevi değerlerimizin genç nesillere en doğru ve çarpıtılmamış yorumlarla öğretilmesini gerektirir.
- Eğitimin sosyal gelişme ve ekonomik büyüme için bir vasıta olarak kullanılması.
- Milli kültür değerlerimizle sosyal gelişme ve ekonomik büyüme gayeleri arasındaki intibak potansiyelini ve bunun ne ölçüde gerçekleştiğini göstermek ve gerçekleştirme imkanının artırılmasını sağlayıcı tedbirlere göre çizilmiş bir eğitim stratejisi uygulamak (Bilgiseven, 1986 : 1).

1.4. Formal Eğitim, informal Eğitim (Formal Olmayan Eğitim)

1.4.1. Formal Eğitim

Önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde, planlı ve amaçlı olarak öğretim yoluyla yapılan eğitime Formal Eğitim denilmektedir. Bu tür eğitimde öğretim süreci, kontrollü bir şekilde öğretmen tarafından planlanmakta, yürütülmekte ve izlenmektedir (Fidan-Erden, 1989 : 6).

Formal eğitim örgün ve yaygın olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmektedir.

Örgün eğitim: Belli bir yaş grubundaki bireylere, ilgili eğitim sisteminin önceden tespit edilmiş amaçlarına uygun olarak hazırlanmış eğitim programlarıyla okul ortamında düzenli olarak verilen eğitimidir.

Yaygın eğitim ise; örgün eğitim içine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve ihtiyaç duydukları alanlarda verilen eğitimidir.

1.4.2. İnfomal Eğitim

İnfomal eğitim; formal eğitim gibi amaçlı ve planlı olarak yapılmamaktadır. İnsanların sokakta, evde, işyerlerinde, kısacası hayatın içinde gelişigüzel bir şekilde öğrendikleri bilgiler infomal eğitim alanına girmektedir (Selçuk, 1991 : 12-13).

2. ALMAN EĞİTİM SİSTEMİ

Federal Almanya, eyaletlerden oluşan bir ülkedir. Bu nedenle bir çok alanda olduğu gibi, eğitim alanında da görevler Merkezi yönetim ile Eyaletler arasında bölüşülmüştür. Bu bağlamda merkezi yönetimin eğitim alanındaki görevleri kısıtlıdır. Merkezi yönetim eğitim alanında daha çok eğitime kaynak sağlamak ile yükümlüdür. Eğitimin amacı, düzenlenmesi, yönetilmesi, öğretmen eğitimi ve buna benzer birçok görev Eyaletler'e aittir. Eğitim alanında Eyaletlerin yetkileri Merkezi yönetimin yetkilerinden fazladır. Yani Alman eğitim sisteminde eğitim yönetimi ağırlıklı olarak Eyaletler (yerel yönetimler) tarafından gerçekleştirilir.

Almanya'nın eyaletlerden oluşan bir ülke olmasından dolayı, her Eyalette eğitim uygulamaları birbirinden farklıdır. Her eyaletin kültür bağımsızlığı vardır (Federal Anayasası'nın 70.Maddesi'nin 1.fıkrasına göre). Buna bağlı olarak, her Eyalet Parlamentosu ve Hükümeti, kendi Eyaletlerinin okul ve kültürel alanlarındaki işlerinden sorumludurlar. Bu sebeptendir ki bugün, Federal Almanya'da tek bir okul örgütü mevcut değildir. On bir Eyaletin (bugün on altı Eyalet) her birisinin ayrı okul örgütü, ayrı okul yasaları, ayrı okul tüzük ve yönetmelikleri vardır (Aytaç, 1979 : 19). Tezimizin ilerleyen bölümlerinde Eyaletlerdeki eğitim farklılıkları görülecektir.

Alman eğitim sisteminde Eyaletlerdeki eğitim farklılıklarından dolayı, eğitimdeki birliğin bozulmaması için önlem alınması gerekiyordu. Böylelikle okullarda birlik sağlamak amacıyla Federal Anayasa'nın 1949 yılında kabul edilmesiyle, eğitim ve kültür işlerinde birlik sağlayıcı en önemli teşekkül olan "Kültür Bakanları Sürekli Konferansı" (Kultusministerkonferenz) kuruldu. Bu teşekkül şimdiye kadar yaptığı tavsiyelerle Eyaletler arasındaki okul örgütlerinde büyük ölçüde bir birlik sağladı (Aytaç, 1979 : 21).

2.1. Alman Eğitim Sisteminin Genel Yapısı ve İşleyişi

Almanya'da eğitim yönetimi tek merkezden yapılmamaktadır. Eğitim yönetimi görevini Eyaletler ile Devlet ortak bir şekilde yapmaktadırlar. Yani Almanya'da eğitimi yönetme

iŖi yerel yönetimler ve Merkezi yönetim arasında ortak bir Ŗekilde yürütülmektedir. Eğitimde yerel yönetimlerin, yani Eyaletlerin Merkezi yönetim olan Federal devletten daha fazla söz hakkı vardır.

Federal Almanya'nın Eyalete dayanan Devlet yapısı, eğitim politikasındaki önemli konularda Merkezi yönetim (Federal Devlet) ile Eyaletler arasında uyumluluğu gerekli kılıyor (Bildung und Wissenschaft, 1988 : 7).

Temel Yasa'nın 7. Maddesi gereğince bütün okullar devletin denetimine tabidir. Almanya Federal Cumhuriyeti'nin federatif yapısı dolayısıyla eğitim iŖlerindeki yetkiler Federal Devlet ve Eyaletler arasında paylaŖılmıştır. Eğitim alanındaki yasama ve yönetim iŖlerinde yetkinin büyük kısmı Eyaletlerdedir (İŖte Almanya, 1996 : 450).

Eğitim yönetiminde yerel yönetimler ve Federal Devlet arasındaki görev blŖm Ŗyledir:

1969 yılına kadar eğitimden Eyaletler tek baŖına sorumluydu. Devlet (Federal Devlet) henüz bu tarihten itibaren Finans Reformu ile birlikte kısıtlı olarak eğitim politikası ile ilgili görevler almıŖtır. Bu görevlerden bazıları Ŗunlardır (Führ, 1996 : 34):

- Yüksekokulların temel kaideleri ile ilgili temel kanunlar koyma, bunun yanında eğitim planlamasına iŖtirak etme görevi okul ve yüksekokulların yönetimi Eyaletlerin görevidir (Führ, 1988 : 31).

Temel kanun koyma iŖi (Yüksekokullarda) Federal Devlet'e, geri kalan bütün görevler Eyaletlere aittir. Devlet'e okullarla ilgili (ilk ve ortaöğretim) temel kanun koyma görevi verilmemiŖtir. Bu nedenle de bütün Federal Almanya için geçerli bir okul kanunu mevcut değildir (Führ, 1996 : 34-51).

- Temel Kanunun Görev Dağılımı ile ilgili kısmına göre okullar, kapsamlı olarak Eyaletlerin görev alanı içindedir. Okullar için her Eyaletin kendi kararları, kanunları ve kararnameleri esas ölçüdür. Eyaletler eğitimin amacını belirler, ayrıca eğitim

zorunluluğunu, okulların inşasını ve muhafazasını, okullara destek olan belediyelerin katılımını, öğretmenlerin eğitimini ve eğitimlerinin sürdürülmesini, okul teftişlerini, okul yönetimini, ebeveynlerin katılımını, öğretmen ve öğrencilerin hayatı şekillendirmelerini ve okuldaki çalışmalarını, okulda öğrencilerin tutumunu, okul paralarını, araç-gereçleri ve eğitim yardımlarını düzenler (Führ, 1988 : 41).

Daha önce de ifade edildiği gibi, eğitimi yönetme işi Eyaletler ve Federal Devlet arasında bölüştürülmüştür. Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi Federal Devletin eğitim alanındaki görevleri çok kısıtlıdır. Federal Devletin eğitim alanında ağırlıklı olarak yüksekokullarla ilgili görevi vardır. Ancak bu görevi de çok kapsamlı değildir. Devletin yüksekokullarla ilgili sadece temel kanunları koyma ve eğitim planlamasına iştirak yetkisi vardır. İlk ve orta öğretimde ise devlete temel kanun koyma yetkisi verilmemiştir. Okulları yönetme işi (buna yüksekokullar dahildir) Eyaletlere aittir. İlk ve orta öğretimde temel kanun koyma işi de Eyaletlere aittir. Yani yüksekokullarda temel kanun koyma ve eğitim planlamasına iştirak etme görevleri Federal Devlete aittir. Bunların dışında eğitimle ilgili bütün görevler Eyaletlere aittir.

2.2. Alman Eğitim Sisteminde Federal Eğitim Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı'nın Görevleri

Bir önceki konuda Federal Devletin eğitim yönetimi hakkındaki fonksiyonlarından söz etmiştik ve yönetimde çok fazla bir fonksiyonu olmadığını öğrenmiştik. Şimdi de Federal Eğitim, Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı'nın (Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung und Technologie) görevlerini açıklamaya çalışacağız.

Bakanlık, merkezi yönetimin eğitimle ilgili görevlerini yerine getirmektedir. Devletin eğitim alanında verdiği görevleri dikkate alır. Eğitim alanında Bakanlığın görev alanları şunlardır: Eğitim planlaması ve eğitim araştırması, eğitime katkıda bulunmak ve bilimsel yeniliklere destek olmak, mesleki eğitim ve mesleki eğitime destek, yüksekokullarda temel kanun koymak, yüksekokulları geliştirmek ve bilime destek olmak.

Devletin görevleri eğitim yapısının şu alanları ile ilgilidir:

- a. Okuldışı Mesleki Eğitim ve Mesleki Gelişim (Temel Kanunun 74. Maddesinin 11. ve 12. Fıkrası). Ausserschulische berufliche Bildung und Berufliche Weiterbildung (nach Art. 74 Nr. 11 und 12 des Grundgesetzes).
- b. Öğrencilere, eğitim göreceklere ve yüksek tahsil yapanlara, yapılacak eğitim yardımının düzenlenmesi (Temel Kanunun 74. Maddesinin 13. Fıkrası). Regelung der Ausbildungsförderung für Schüler, Auszubildende und Studierende (nach Art. 74 Nr. 13 des Grundgesetzes).
- c. Bilimsel araştırmaların desteklenmesi (Temel Kanunun 74. Maddesinin 13. Fıkrası). Förderung der Wissenschaftlichen Forschung (nach Art. 74 Nr. 13 des Grundgesetzes).
- d. Kamu hizmetinde bulunanların bakım masraflarının ve maaşlarının düzenlenmesi - buna öğretmenler ve yüksekokul öğretmenleri dahildir- (Temel Kanunun 74/a maddesi). Regelung der Besoldung und Versorgung der Angehörigen des Öffentlichen Dienstes, einschliesslich Lehrer und Hochschullehrer (nach Art. 74/a des Grundgesetzes).
- e. Yüksekokulların temel kaideleri (Temel Kanunun 75/1a maddesi). Allgemeine Grundsätze des Hochschulwesens (nach Art. 75/ 1a des Grundgesetzes).
- f. Yüksekokul klinikleri dahil yüksekokulların inşası ve geliştirilmesi (Temel Kanunun 91/a maddesi). Ausbau und Neubau von Hochschulen einschliesslich Hochschulkliniken (nach Art. 91/a des Grundgesetzes). (Führ, 1996 : 41).

Burada Bakanlığın görevleri olarak sayılan maddelerden de anlaşılacağı gibi Bakanlığın görevleri yönetimle ilgili değildir. Bakanlığın sadece yüksekokullarda temel kanun koyma ve yüksekokulların geliştirilmesi ile ilgili görevi vardır. İlk ve ortaöğretimde ise böyle bir görevi yoktur. Bakanlığın diğer görevleri ise; eğitim planlaması ve araştırması yapmak ve her düzeyde eğitime katkıda ve destekte bulunmaktadır. Sonuç olarak Bakanlığın genellikle her düzeydeki eğitime destek olma görevi vardır.

2.3. Alman Eğitim Sisteminde Eğitimin Amacı

Alman eğitim sisteminde yerel yönetimlerin Merkezi yönetimlerden daha fazla söz sahibi olduğunu ifade etmiştik. Yerel yönetimler özellikle ilk ve ortaöğretimde Merkezi yönetimden daha fazla söz sahibidir. Bu bakımdan özellikle ilk ve ortaöğretimde bütün Federal Almanya için geçerli bir okul kanununun olmadığını daha önce ifade etmiştik. Her eyaletin birbirinden farklı eğitim kanunları mevcuttur. Bunun gibi eğitimin amacı her eyalette farklı farklı ifade edilmiştir. Şimdi bu eyaletlerden birkaç tanesinin temel kanunlarında ifade edilen eğitimin amaçlarını açıklayalım:

a. Hessen Eyaleti Temel Kanunu'nun 56. Maddesinde Eğitimin Amacı; "Her dersin temelinde hoşgörü olmalı. Öğretmenin her derste öğrencilerin dini ve dünyevi duygularını dikkate alma zorunluluğu vardır. Eğitimin hedefi genç insanı ahlaklı bir şahsiyet haline getirmek, O'nun mesleki kabiliyetini ve politik sorumluluğunu hukuka ve hakikate bağlı olarak bağımsız ve sorumlu bir hizmete dönüştürmektir. Tarih dersi geçmişteki hakikate ve gerçeğe dayanmalı, insanlığın büyük hayırseverleri, Devletin gelişmesi, ekonomi, medeniyet ve kültür ön planda tutulmalı, fakat generaller, savaş ve kavgalar ön planda olmamalı. Demokratik devletin temelini tehdit eden fikirlere hoşgörü gösterilemez" (Grundsatz eines jeden Unterrichts muß die Duldsamkeit sein. Der Lehrer hat in jedem Fach auf die religiösen und weltanschaulichen Empfindungen aller Schüler Rücksicht zu nehmen... Ziel der Erziehung ist, den jungen Menschen zur sittlichen Persönlichkeit zu bilden, seine berufliche Tüchtigkeit und die politische Verantwortung vorzubereiten zum selbständigen und verantwortlichen Dienst am Volk und der Menschheit durch Ehrfurcht und Nächstenliebe, Achtung und Duldsamkeit, Rechtlichkeit und Wahrhaftigkeit. Ders Geschichtsunterricht muß auf getreue, unverfälschte Darstellung der Vergangenheit gerichtet sein. Dabei sind in den Vordergrund zu stellen die großen Wohltäter der Menschheit, die Entwicklung von Staat, Wirtschaft, Zivilisation und Kultur, nicht aber Feldherren, Kriege und Schlachten. Nicht zu dulden sind Auffassungen, welche die Grundlagen des demokratischen Staates gefährden) (Führ, 1996 : 21).

b. *Bavyera Eyaleti Temel Kanunu'nun 131. Maddesinde Eğitimin Amacı*; "Okullar sadece bilgi ve beceri aktarmamalı, bunun yanında hoşgörü ve karakter de oluşturmali. Eğitimin en baştaki amacı, Allah'a (Tanrı'ya) saygıyı, insanların dini inanç ve şereflerine hürmet etmeyi, kendine hakimiyeti, sorumluluk duygusunu ve sorumluluk sevincini, yardımseverliği, bütün gerçekler, iyilikler ve güzellikler için açık fikirli olmayı sağlamaktır. Öğrenciler demokrasi, Bavyera toprakları, Almanya halkı ve barış sevgisi ile eğitilmelidirler" (Die Schulen sollen nicht nur Wissen und Können vermitteln, sondern auch Herz und Charakter bilden. Oberste Bildungsziele sind Ehrfurcht vor Gott, Achtung vor der Würde des Menschen, Selbstbeherrschung, Verantwortungsfühl und Verantwortungsfreudigkeit, Hilfsbereitschaft, Aufgeschlossenheit für alles Wahre, Gute und Schöne... Die Schüler sind im Geiste der Demokratie, in der Liebe zur bayerischen Heimat und zum deutschen Volk und im Sinne der Völkerversöhnung zu erziehen) (Führ, 1996 : 21).

c. *Kuzeyren-Westfalya Eyaleti Anayasası'nın 7. Maddesinde ise eğitimin amacı*; "Allah'a saygıyı, insanların şerefine hürmeti ve sosyal davranışı uyandırmak eğitimin en öncelikli hedefidir. Gençler insanlık, demokrasi ve özgürlük ruhu ile, diğer insanların inancına saygı ile, vatan ve millet sevgisi ile ve Barış düşüncesi ile yetiştirilmelidir" (Ehrfurcht vor Goot, Achtung vor der Würde des Menschen und Bereitschaft zum sozialen Handeln zu wecken, ist vornehmstes Ziel der Erziehung. Die Jugend soll erzogen werden im Geiste der Menschlichkeit, der Demokratie und der Freiheit, zur Duldsamkeit und zur Achtung der Überzeugung des anderen, in Liebe zu Volk und Heimat, zur Völkergemeinschaft und Friedensgesinnung) (Führ, 1988 : 25).

Esasen eğitimin amacı genellikle hep aynıdır. Eğitimin amacı insanların iyi ve kötüyü ayırabilmesine, topluma faydalı insanlar olmalarına, kabiliyet ve becerilerini geliştirmeye ve bir mesleki hayata hazırlanmasına yardımcı olmaktır. Bu örnekler daha da çoğaltılabilir. Amaçlar genellikle hep aynı olmasına rağmen, Federal Almanya'da eğitimin amacı Eyaletlere göre farklı farklı şekillerde ifade edilmiştir.

2.4. Alman Eğitim Sisteminde Eğitime Kaynak Sağlama

Federal Almanya Eyaletlerden oluştuğu için, bütün işler Merkezi yönetim ile Eyaletler arasında ortak bir şekilde yürütülüyor. Eğitimde de durumun böyle olduğunu açıklamıştık. Eğitime kaynak sağlamada Merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin ve belediyelerin yanında özel kurumların da önemi büyüktür. Eğitime kaynak sağlamada Merkezi yönetimin yerel yönetimlere göre payı çok düşüktür, hatta Merkezi yönetimin sağladığı kaynak, özel kurumların sağladığı kaynağa göre bile çok düşüktür. Diğer bir deyişle eğitime kaynak sağlamada yerel yönetimlerin ve özel kurumların Merkezi yönetime göre ağırlığı daha fazladır. Şimdi Merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin ve özel kurumların eğitime ne ölçüde kaynak sağladıklarına bir göz atalım:

1994 yılında Federal Almanya'da eğitim bütçesinin %7.1'i Federal devlet (Merkezi yönetim) tarafından, %72'si Eyaletler tarafından ve %20.7'si Belediyeler ve Birlikler tarafından karşılanmıştır. 1994 yılında Federal Devlet, Eyaletler ve Belediyeler eğitim için toplam 164.4 milyar Mark ortaya koymuşlardır (harcamışlardır). Buna ilaveten özel sektörün eğitim için yapmış olduğu harcamalar var. Özellikle işyerine bağlı meslek eğitimi ve araştırma geliştirme için, tahminen yapılan masraflar 116.7 milyar Mark'tır. Ayrıca Federal Müessese (Enstitü) tarafından eğitim harcamaları için hizmete sunulmuş 19.9 milyar Mark vardır (Führ, 1996 : 52).

Eğitim için yapılan resmi harcamalar, 1990 yılında 102.795 milyar Mark, 1991 yılında ise 111.103 milyar Mark idi (Hundt, 1993 : 134).

Buradan da anlaşılacağı gibi 1994 yılında bütün eğitim kurumları için Merkezi yönetimin, Eyaletlerin, Belediyelerin, Özel sektörün ve Federal Müessese'nin toplam olarak yaptığı harcamaların tutarı 301 milyar Mark'tır. Anlaşıldığı gibi Federal Almanya eğitim için çok büyük paralar harcamaktadır. Bunun bir neticesi olarak eğitim ve bilimde çok büyük adımlar atılması da çok tabiidir.

2.5. Alman Eğitim Sisteminde Eğitim Araştırma Enstitüleri

Alman eğitim sisteminde Eğitim Araştırma Enstitüleri vardır. Bu Enstitüler; Merkezi Enstitüler ve Yerel Enstitüler şeklindedir. Ayrıca Üniversiteler, Yüksekokullar ve Eğitim Yüksekokulları'nda da pedagojik, psikolojik veya sosyolojik araştırmalar çerçevesinde eğitim araştırmaları yapılır (Führ, 1996 : 77).

Eğitim araştırmalarının amacı; milli ve uluslararası eğitim gelişmelerini incelemek ve böylece ilerlemiş bilimsel araştırmalar sayesinde eğitim politikası hakkında verilecek kararlara katkıda bulunmaktır.

Şimdi bu Eğitim Araştırma Enstitülerinden bazılarını önemli araştırma alanları ile birlikte ele alalım.

2.5.1. Devlet (Merkezi Yönetim) Eğitim Araştırma Enstitüleri (Überregionale Forschungsinstitute)

2.5.1.1. Uluslararası Alman Eğitim Araştırma Enstitüsü (Deutsches Institut für Internationale Pedagogische Forschung)

Bu Enstitünün araştırma alanlarından bazıları şunlardır: Eğitimde idare problemleri, eğitim politikası ve çok uluslu ülkelerde ihtilafların önlenmesi, eğitim tarihi araştırması, Japon eğitim sisteminin güncel sorunları.

2.5.1.2. Max-Planck Eğitim Araştırma Enstitüsü (Max-Planck Institut für Bildungsforschung)

Bu Enstitünün araştırma alanları şunlardır: Eğitim, çalışma ve toplumsal gelişme. Psikoloji ve insan gelişimi. Okul ve ders sorunları ve çözümleriyle ilgilenir.

2.5.1.3. Federal Meslek Eğitimi Enstitüsü (Bundesinstitut für Berufsbildung)

Bu Enstitünün araştırma alanı, mesleki eğitimin enine boyuna araştırılmasıdır.

2.5.2. Yerel Eğitim Araştırma Enstitüleri (Regionale Bildungsforschungsinstitute)

Bu Enstitülerin görevi; bilimsel araştırmaların ve pedagojik uygulamaların sonuçlarını okullarda kullanılabilir hale getirmektir (Führ, 1996 : 82). Yerel Enstitüler Almanya'nın birçok şehrinde mevcuttur. Bu Enstitülerin araştırma alanlarından bazıları şu şekildedir:

- a. Öğrenme ve yetenek incelemesi alanında temel araştırmalar.
- b. Model denemeleri ve özellikle çok programlı (entegre) okul denemeleri alanında birlikte çalışmak.
- c. Ders planı araştırması ve geliştirmesi.
- d. Sosyalleştirme araştırması (Führ, 1988 : 60-61).

Almanya Federal Cumhuriyeti'nde araştırmaları temel yasada saptanmış olan araştırma ve öğretim özgürlüğü, Federal Cumhuriyetin Federatif yapısı, Federal Devlet ile Eyalet arasındaki görev dağılımı ve işletmelerin belirli alanlarda araştırma gereksinimi tayin eder (İşte Almanya, 1996 : 480).

Eğitimin geliştirilmesi için kurulmuş olan bu Enstitülerin eğitimin gelişmesindeki çaba ve çalışmaları yüksektir.

2.6. Alman Eğitim Sisteminde Öğretmen Eğitimi

Alman eğitim sisteminde öğretmen eğitiminin aşamaları bütün Eyaletlerde aynıdır. Öğretmen eğitiminde Eyaletlerin birbirinden farklılık gösterdiği alan sadece, eğitim süresidir. Eyaletlerde öğretmen eğitimi süreleri birbirinden farklı olabiliyor. Şimdi eğitimin hangi aşamalardan oluştuğunu ve eğitim süreçlerini inceleyelim.

Almanya Federal Cumhuriyeti'nde her okul modeli için ayrı biçimde eğitilmiş

öğretmenler vardır. Bunların hepsi için yükseköğretim şarttır (İşte Almanya, 1996 : 457).

Birinci aşama *Bilimsel Öğretim* (Wissenschaftliche Studie)'dir. "Birinci devlet sınavı" ile sona erer. Böylece adaylar, öğretmenliğin bilimsel kademesini tamamlamış olurlar (Aytaç, 1979: 96).

İkinci aşama *Referendariat* (*Stajyerlik, hazırlık hizmeti*)'dir. 12.12.1986 tarihli Kültür Bakanları Konferansı kararına göre (Karar No: 812) bütün Eyaletlerde bu hazırlık hizmeti (stajyerlik) süresi iki yıl olarak belirlenmiştir. Eğitim bütün Eyaletlerde ikinci Devlet sınavları ile tamamlanır (Führ, 1996 : 233).

Almanya'da öğretmenlik eğitiminde ders aşamasının bitiminde devletin düzenlediği sınavlardan sonra mezun olunur. Öğretmenlik eğitiminin tamamlanması için iki yıl da stajyerlik eğitiminden geçilmesi gerekir. Stajyerlik süresinin bitiminde eğitim henüz tamamlanmış sayılmaz. Eğitimin tamamlanması için, stajyerlik süresinin sonunda düzenlenen ikinci Devlet sınavlarında başarılı olunması gereklidir. Öğretmenlik süreleri ise okul türlerine göre şu şekildedir:

Hauptschule (*İlköğretim Okulu*) Öğretmenleri için eğitim süresi; on bir Eyalette öngörülen eğitim süresi en az altı sömestre (Brandenburg, Saksonya, Saksonya-Anhalt, Thüringen, Bavyera, Baden-Württemberg, Saar Eyaleti, Rheinland-Pfalz, Kuzeyren-Westfalya, Hessen, Schleswig Holtstein), iki Eyalette yedi sömestre (Berlin, Aşağı Saksonya) ve üç Eyalette de sekiz sömestre'dir (Bremen, Hamburg, Mecklenburg-Vorpommern).

Realschule (*Ortaokul*) Öğretmenleri için eğitim süresi; altı Eyalette öngörülen eğitim süresi altı sömestre (Bavyera, Hessen, Kuzeyren-Westfalya, Rheinland-Pfalz, Saar Eyaleti, Schkswig, Holstein), dört Eyalette yedi sömestre (Baden-Württemberg, Saksonya, Saksonya-Anhalt, Thüringen), dört Eyalette sekiz sömestre (Bremen, Hamburg, Mecklenburg-Vorpommern, Aşağı Saksoyna) ve Berlin Eyaletinde de dokuz sömestre'dir.

Gymnasium (Lise) Öğretmenleri için eğitim süresi; eğitim süresi çoğu Eyaletlerde en az sekiz sömestre (Baden-Wrtemberg, Thüringen, Bremen, Hamburg Mecklenburg-Vorpommern, Bavyera, Hessen, Kuzeyren-Westfalya, Rheinland-Pfalz, Saar Eyaleti , Scheswig Holstein), ç Eyalette dokuz sömestre (Berlin, Saksonya, Saksonya-Anhalt), Aşağı Saksonya Eyaletinde de on sömestre'dir.

Meslek Okulları Öğretmenleri için eğitim süresi eğitim süresi çoğu Eyaletlerde en az sekiz sömestre (Baden-Wrtemberg, Thüringen, Bremen, Hamburg Mecklenburg-Vorpommern, Bavyera, Hessen, Kuzeyren-Westfalya, Rheinland-Pfalz, Saar Eyaleti , Scheswig Holstein), ç Eyalette dokuz sömestre (Berlin, Saksonya, Saksonya-Anhalt), Aşağı Saksonya Eyaletinde de on sömestre'dir (Führ, 1996 : 236).

Daha önce de ifade edildiği gibi, bütün Eyaletlerde eğitim uygulamalarında farklılıklar vardır. Bu öğretmenlik eğitimi süresinde de böyledir. Bir Eyalette altı sömestre olan eğitim süresi, diğer Eyaletlerde yedi, sekiz veya dokuz sömestre olabiliyor. Eğitim süresi en uzun öğretmenlik dalı Mesleki Öğretmenlik dalıdır. Bunu sırasıyla Gymnasium (Lise), Realschule (Ortaokul) ve Haupschule (İlköğretim) takip ediyor.

2.7. Alman Eğitim Sisteminde Kiliseler ve Eğitim

Kiliseler dini birer kurum oldukları için okullarda sadece din derslerine etkileri vardır. Kiliselerin okullardaki etkileri oldukça yüksektir. Okullarda din dersleri kiliselerin koyduğu kaide ve müfredata göre verilir. Yani okullarda okutulacak din dersi ile ilgili konular kilise tarafından belirlenir ve kiliseler tarafından belirlenen bu konular verilir ğrencilere. Hatta kiliseye tetkik ve denetim hakkı da verilmiştir. Kiliseler tarafından belirlenen konuların öğretilip öğretilmediğini takip etmek için kiliselere ayrıca bir de bu dersleri tetkik ve denetim hakkı verilmiştir. Kiliselerin okullardaki din derslerindeki etki ve yetkileri "1945'den beri Alman Eğitim Sistemi" adlı kitapta şu şekilde ifade ediliyor:

"Okulların çoğunda din dersi verilir. Din dersi, içeriğinin ve şeklinin kendi mevzuat ve

müfredatlarına uyup uymadığı sorumluluğu kendilerine ait olan kiliselerin koyduğu kaidelere göre verilir. Kiliselerin koyduğu kaidelere uyulduğunu göstermek için kiliselere Eyaletlerde değişik ölçülerde din derslerini tetkik etme hakkı verilmiştir” (Führ, 1988 : 48).

Din dersi, bir mezhebe bağlı olmayan okullar hariç, Temel yasa gereği normal öğretim dalıdır. Çocuğun din dersine katılıp katılmamasına Temel yasa gereğince ana-baba karar verir. Ancak çocuk 14 yaşını doldurduktan sonra, din dersine katılıp katılmama kararını kendisi verebilir (İşte Almanya, 1996 : 451-452).

Görüldüğü gibi okullardaki din dersleri alanında kiliselerin etkileri oldukça fazladır. Çünkü din konusunda en uzman kurumlar kiliselerdir. Bu nedenle kiliselerin din derslerinde bu kadar etkilerinin olması tabiidir.

3. ALMAN EĞİTİM SİSTEMİNDE ORTAÖĞRETİM

Alman eğitim sisteminde okullar zaman açısından Tam Zamanlı Okullar ve Kısmi Zamanlı Okullar olarak ikiye bölünmüşlerdir.

3.1. Tam Zamanlı Okullar (Vollzeitschulen)

Günlük öğretimi iş saatlerine paralel olacak şekilde düzenleyen okullar olup, öğrencileri tam olarak meşgul ederler. Böylece de onların mesleki ya da ticari esastan başka bir işle uğraşmalarına fırsat vermezler. Tam zamanlı okulların başlıcaları; ilköğretim okulu, lise, branş meslek okulu, branş okulu, branş yüksek okulu vb.'dir (Aytaç, 1979 : 27).

3.2. Kısmi Zamanlı Okullar (Teilzeitschulen)

Haftanın sadece bir ya da iki gününde veya günün küçük bir kısmında ve özellikle de akşamları öğretim yapan okullardır. Bu okullar, öğrencilerine öğretimleri yanında, mesleki ya da ticari esasta bir faaliyette bulunmaları imkanını verirler. Bu tip okullar; meslek okulu, ek meslek okulu, akşam lisesi vb.'dir (Aytaç, 1979 : 27).

Alman eğitim sistemi ortaöğretiminde diğer konulara geçmeden önce, okulların her kademesi ile ilgili bazı konuları ele almak istiyorum. Bu konulardan ilki Almanya'da zorunlu eğitim süresidir.

3.3. Zorunlu Eğitim Süresi (Schulpflicht)

Almanya'da okula gitme zorunluluğu çocuğun altı yaşını doldurduğu yıldan on sekiz yaşına kadar, yani on iki yıl sürer. Çocuk bu sürenin ilk dokuz yılında (bazı Eyaletlerde on yıl) bir tam devre okula, daha sonra meslek okuluna gitme zorunluluğunu yerine getirmek için belirli süre bir meslek okuluna gider (İşte Almanya, 1996 : 405).

Buradaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi Almanya’da zorunlu eğitim süresinde yaş faktörü önemlidir. Yani çocuk ister sınıfı geçsin, ister sınıfta kalsın veya bir okulu bitirsin (Örneğin dokuz yıllık Hauptschule –ilköğretim okulu-) eğer yaşı on sekiz değilse onun için eğitim süresi henüz tamamlanmamıştır. Bu nedenle eğer bir okulu on sekiz yaşından önce bitirmişse on sekiz yaşına kadar başka bir okul türüne (örneğin, meslek okullarına) devam etme zorunluluğu vardır.

3.4. Başarı Değerlendirmesi (Not Sistemi) (Leistungsbewertung)

Almanya’daki okullarda başarı değerlendirme, yani not sistemi de diğer bir konudur. Almanya’da başarı değerlendirme aşağıdaki gibidir:

(1) Pekiyi (Sehrgut)	(2) İyi (Gut)	(3) Tatminkar (Befriedigend)
(4) Yeterli (Ausreichend)	(5) Eksik (Mangelhaft)	(6) Yetersiz (Ungenügend)
- (Dialog, Türk-Alman Eğitim Dergisi, 1994 : 53)

Bu derslerdeki başarıları, çoğunluk yönüyle en azından “Geçer” olan öğrenciler bir üst sınıfa yükselirler (Aytaç, 1979 : 31).

3.5. Haftalık Ders Sayısı ve Yıllık Ders Günleri Sayısı

Almanya’da haftalık ders saati sayısı okullara göre değişiyor. Haftalık ders saati sayısı okul türlerine göre aşağıdaki gibidir:

Hauptschule (İlköğretim Okulu); haftada 28-32 saat

Realschule (Ortaokul); haftada 28-32 saat

Gymnasium (Lise); haftada 30-36 saat (Führ, 1996 : 307-317).

Almanya’da bir yıldaki toplam ders günü sayısı ise 205-210 gün arasındadır (Coşkun-Meier, 1996 : 85).

Bu konuların açıklanmasından sonra bu bölümde asıl ele alacağımız konular olan okullara geçelim. Tez konusunda da ifade edildiği gibi bu tezde ilkököl ve yüksek öğretimin dışında kalan ortaöğretimdeki okulları incelemeye çalışacağız. Almanya'da ortaöğretim iki kademeye bölünmüştür. Ortaöğretim birinci kademe'sinde bulunan okullar şunlardır;

1. Yönlendirme Basamağı
2. Hauptschule (İlköğretim Okulu)
3. Realschule (Ortaokul)
4. Gymnasium (Lise)
5. Gesamtschule (Çok Programlı Okul)

Alman eğitim sisteminde ortaöğretim ve mesleki eğitim şematik olarak şu şekildedir:

Tablo 3.1. Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Okul Sistemi

Eğitim (Çeşitli şekillerde genel ve mesleki eğitim)						
Yüksek öğretim diploması (diploma, magister, devlet sınavı)						
İleri meslek eğitimi için gerekli eğitim	Genel olgunluk sınavı	Üniversite Teknik üniversite/Teknik yüksekokul Entegre yüksekokul (Gesamthochschule) Pedagoji Yüksekokulu Güzel sanatlar yüksekokulu/Müzik yüksekokulu				
Meslek okulu	Gece Lisesi / Kolleg	Meslek yüksekokulu İdari bilimler yüksekokulu				
	Meslek diploması		Teknik	Genel Olgunluk sınavı	19	
13			Yüksekokuluna geçiş	Lise üst kademe	18	
12	Meslek okulu ve işletmede meslek	Meslek	Teknik	(Lise, meslek lisesi,	17	
11	Eğitim (İkili sistem)	Okulu	Lise	teknik lise, entegre okullar)	16	
10	Meslek eğitiminde temel	Okulda	ya da ortaklaşa		15	
Ortaokul bitirme (Realschulabschluss) 10. Sınıftan sonra İlk eğitim dönemini (Hauptschule) bitirme, 9. Sınıftan sonra						
					16	
10		10.Sınıf			15	
9	Özürümler	Hauptschule	Realschule (Ortaokul)	Lise	Entegre okul	14
8	Okulu					13
7						12
6		(Okul tipine bağlı ya da bağlı olmayan yön len.dönemi)			11	
5					10	
4					9	
3	Özürümler	Grundschule			8	
2	Okulu	(Temel okul)			7	
1					6	
Sınıf	Özürümler				5	
	Yuvası	Çocuk Yuvaları (Zorunlu değil)			4	
					3	
					Yaş	

(İşte Almanya, 1996 : 453)

3.6. Ortaöğretimde Yer Alan Okullar

3.6.1. Yönlendirme Basamağı (Orientierungsstufe)

Bu basamağa bazı Eyaletlerde ayrıca “Destek basamağı”, bazı Eyaletlerde de “Gözetleme basamağı” adı veriliyor. Bazı Eyaletlerde de bu basamak bulunmadığı halde, yönlendirme işlemi ilkokulun beşinci ve altıncı sınıfında yapılıyor. Birçok alanda olduğu gibi Eyaletler arasında bu alanda da farklılık vardır.

Beş ve altıncı sınıflar yönlendirme basamağını oluştururlar. Bu basamağın görevi bütün öğrencilerin, devam edecekleri okullara göre yönlendirilmelerine yardımcı olmak ve bu konudaki kararlarına altıncı sınıfın sonuna kadar açık kapı bırakmaktır. Yönlendirme basamağında ulaşılmak istenen amaçlar ise;

- a) Her bir öğrencinin öğrenme isteğinin ve öğrenme yeteneğinin desteklenmesi,
- b) Öğrencinin kabiliyet, yetenek ve başarılarının tespit edilmesi,
- c) İleride gideceği okula karar vermede öğrencinin önünü görmesini sağlamak,
- d) Sosyal eğitim farklarının eşitlenmesi (Führ, 1988 : 89).

Okulun bu aşamasında çocuklar henüz küçük yaşta iken, onların yetenekleri ve kabiliyetleri tespit edilir ve onların ileride bu yetenek ve kabiliyetlerine göre birer okula devam etmeleri sağlanır. Böylece öğrencinin ileride istemeyeceği ve sıkılacağı ve böylece başarısız ve verimsiz olacağı bir okula gitmesi önlenir. Öğrencinin kabiliyet ve yeteneğine göre bir okul türüne gitmesi, onun bu okuldaki sıkılmamasına ve bu okulu sevmesine sebep olacaktır ki, bu şekilde öğrenci başarı gösterecek ve verimli olacaktır.

3.6.2. Hauptschule (İlköğretim okulu)

İlkokuldan sonra Realschule (Ortaokul), Gymnasium (Lise), Gesamtschule (Çok Programlı Okul) veya başka bir ortaöğretim okuluna devam etmeyen bütün öğrenciler için zorunlu bir okuldur. Bu okuldaki beş ya da altı yılda mezun olanlar, genellikle

meslek öğrenimine başlarlar. Hauptschule'yi başarıyla bitirmek, genellikle bir ikili meslek eğitimi olanağı sağlayıp zanaat ve endüstri alanlarında pekçok meslek eğitimine devam yolu açar. Hauptschule öğrencilerine genel bilgiler verir (İşte Almanya, 1996 : 454).

Hauptschule, Eyaletlerin çoğunda beş yılı (beş sınıfı), Kuzeyren Wesfalia'da altı yılı (5-10), yönlendirme basamağı bulunan Eyaletlerde (Hessen, Aşağı Saksonya) üç yılı (7-9), Berlin ve Bremen'de dört yılı (7-10) kapsıyor.

Dokuzuncu sınıfın sonunda, Eyaletlerin çoğunda Hauptschule diploması olarak adlandırılan genel eğitim veren bir okul diploması elde edilebilir. Diploma, bütün derslerden en az yeterli başarı (4) elde edilmiş ise verilir. Hauptschule Diploması aşağıdaki eğitimlere devam etme imkanını sağlar:

- a) Pratik bir meslek eğitimi (meslek okuluna devam ederken el sanatı, ticaret, endüstri veya idarecilik),
- b) Meslek okuluna devam ederken basit ve orta ölçekli resmi kurumlarda eğitim,
- c) Meslek (branş) okulu eğitimi.

Yetenekli Hauptschule mezunları meslek okulundan veya meslek okulu üst kademesinden sonra meslek yüksekokuluna girme hakke elde edebilirler veya kolejlere ya da eğitimin ikinci kademesindeki okullara devam ettikten sonra yüksek okula gitme hakkını elde edebilirler. 1994'te Hauptschule'nin eski ve yeni Eyaletlerdeki toplam öğrenci sayısı 1.112.800'dür. bu öğrencilere ders veren öğretmen sayısı 76.103'tür (Führ, 1996 : 118-124).

1991 yılında ise, Hauptschule'nin bütün Eyaletlerdeki toplam öğrenci sayısı 1.077.400 idi (Hundt, 1993 : 124).

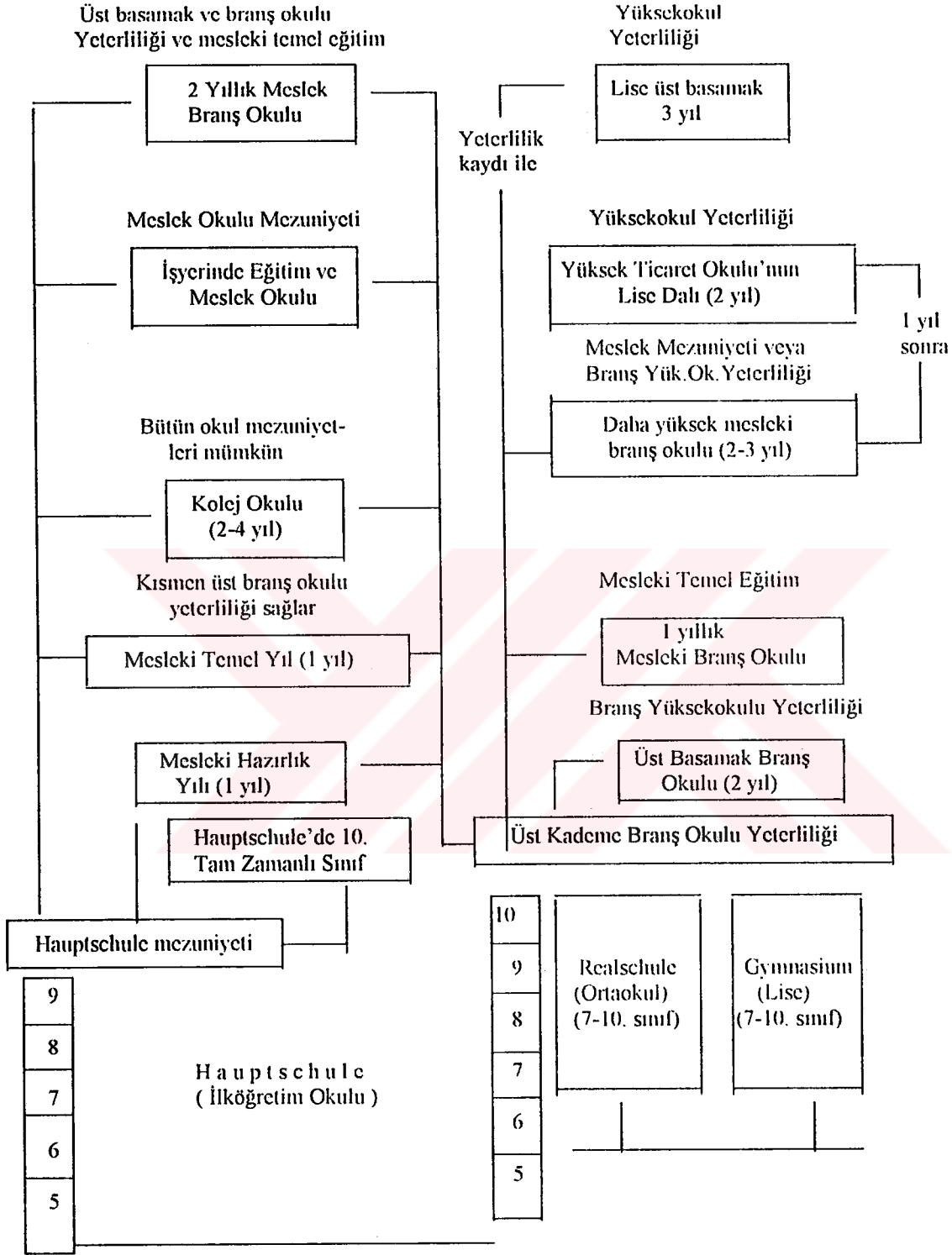
Bu bilgilerden de anlaşıldığı gibi Hauptschule'nin asıl işlevi öğrencileri bir meslek okuluna hazırlamaktır. Yani Hauptschule, meslek eğitim için bir geçiş aşamasıdır. Hauptschule mezunları, genellikle meslek okuluna devam ederler. Hauptschule'den

mezun olanlar üniversiteye direkt devam edemezler. Ancak bu okulun yetenekli ve başarılı öğrencileri ortaöğretim ikinci kademesindeki okullara devam etme hakkı elde ederler ve ancak bu kademedен sonra yüksekokula devam edebilirler. Kısaca Hauptschule, genellikle meslek okuluna ve meslek hayatına devam edecek öğrencilerin okuludur. Ancak bu okulun başarılı öğrencileri yüksekokula da devam edebilirler.

Hauptschule'nin mezuniyetten sonra devam etme imkanı sağladığı okullar şematik olarak şu şekilde gösterilebilir (Bildungswage in Nordrhein-Westfalen, Sekundarstufe I : 1979 : 5):

Şekil 3. 2. Hauptschule'nin Mezuniyetten Sonra Devam Etme İmkkanı Sağladığı Okullar
(Kuzeyren Westfalya Eyaleti'nde)

İlkokulun 4. Sınıfından sonra

(Bildungswege in Nordrhein-Westfalen, Sekunderstufe I, 1979 : 5).

Tablo 3.2. Hauptschule'nin Haftalık Ders Tablosu (Saksonya-Anhalt Eyaleti'nde)

Dersler	7. Sınıf	8. Sınıf	9. Sınıf
Almanca	4	4	3
Yabancı Dil	3	4	3
Matematik	4	4	4
Biyoloji	1	1	2
Fizik	1	1	2
Kimya	1	1	2
Geografi	1	1	1
Tarih	2	1	1
Sosyal Bilgiler	0	1	1
Ahlak / Din Dersi	2	2	2
Ekonomi – Teknik	2	2	2
Ev Ekonomisi	2	2	1
Spor	2	2	2
Müzik	1	1	1
Sanat Eğitimi	1	1	2
Zorunlu Seçmeli Kurs	2	2	2
TOPLAM	29	30	31

(Führ, 1996 : 303)

Bu bilgilerden de anlaşıldığı gibi Hauptschule'nin asıl işlevi öğrencileri bir meslek okuluna hazırlamaktır. Yani Hauptschule , meslek eğitimi için bir geçiş aşamasıdır. Hauptschule mezunları, genellikle meslek okuluna devam ederler. Hauptschule'den mezun olanlar üniversiteye direkt devam edemezler. Ancak bu okulun yetenekli ve başarılı öğrencileri ortaöğretim ikinci kademesindeki okullara devam etme hakkı elde ederler ve ancak bu kademedен sonra yüksekokula da devam edebilirler. Kısaca Hauptschule, genellikle meslek okuluna ve meslek hayatına devam edecek öğrencilerin okuludur. Ancak bu okulun başarılı öğrencileri yüksek okula da devam edebilirler.

3.6.3. Realschule (Ortaokul)

Bir önceki konuda Hauptschule'nin genellikle mesleki eğitime hazırlayan bir okul olduğunu açıklamıştık. Realschule (Ortaokul)'nin de Hauptschule gibi ağırlıklı olarak mesleki eğitime hazırlama gibi bir işlevi vardır. Ancak burada Hauptschule ile Realschule arasındaki fark, her iki okulun farklı derecelerdeki mesleki eğitimlere hazırlamalarıdır. Hauptschule'nin öğrencileri basit ve orta dereceli Resmi kurumlardaki eğitime hazırladığını öğrenmiştik. Realschule ise öğrencileri orta ve yüksek ölçekli Resmi kurumlarda eğitime hazırlar. Ayrıca Realschule'den mezun olan başarılı öğrenciler, doğrudan orta öğretim ikinci kademedeki okullara, yani liselere gitme ve böylece üniversitelere gitme hakkı elde edebilirler. Şimdi "1945 Yılından Beri Alman Eğitim Sistemi" adlı kitaptaki Realschule'nin tarifine bakalım.

Realschule; Hauptschule ile Gymnasium'un sunduğu eğitim imkanlarının arasında kalan, genel ve mesleğe hazırlayıcı bir eğitim verir. Okul sonu, bir dizi vasıflı mesleki eğitim yollarının ve meslek okulu üst kademesine gidebilmenin şartı olan, ortaokul diploması, yani Realschule diploması elde edilir. Yetenekli Realschule mezunları liselerin üst kademelerine devam edebilirler.

Realschule'ler altı veya dört yıllıktır. Beş ile on, ya da yedi ile on'uncu sınıf arasındaki yılları kapsarlar. Dört yıllık şekli, özellikle Berlin, Bremen, Hamburg, Aşağı Saksonya ve Bavyera'da mevcuttur (Führ, 1996 : 87).

Hauptschule'ye kıyasla Realschule, öğrencilerine derinleştirilmiş eğitim ile başarı ve yeteneklerine uygun mesleki ve yüksek eğitimlerini sürdürme imkanı veren geliştirilmiş genel bir eğitim verir. Realschule, Gymnasium'a göre takviye edilmiş meslek eğitimi veren bir okul türüdür.

1994 yılında 1.141.400 öğrenci Realschule'ye devam etti. Bunlara 66.062 öğretmen ders verdi (Führ, 1996 : 125-126).

1991 yılında ise, Realschule'nin Almanya'daki öğrenci sayısı 1.053.700 idi (Hundt,

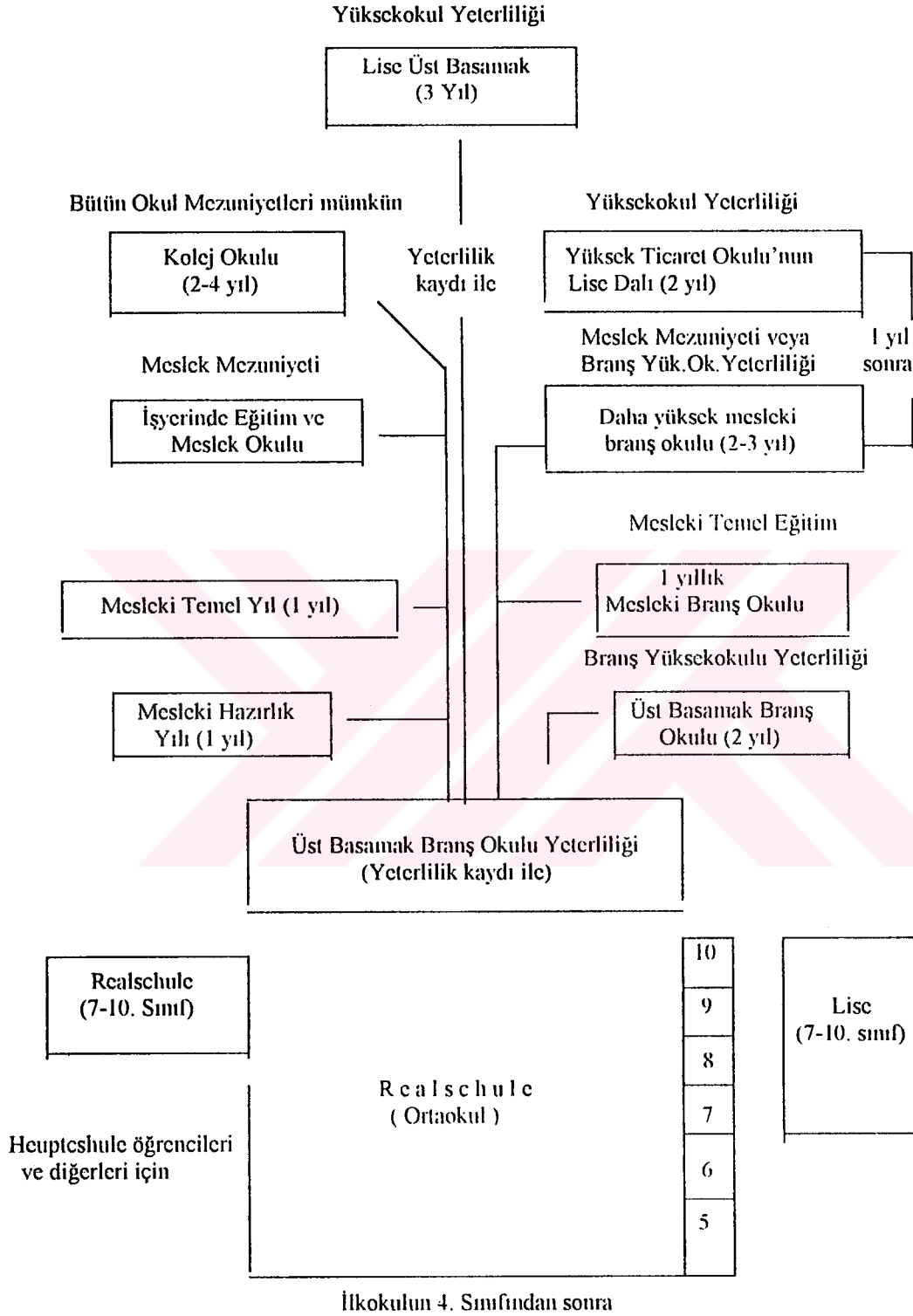
1993 : 124).

Realschule diploması aşağıdaki eğitim türlerine devam etme imkanı sağlar:

- a) Meslek okuluna devam ederken orta ve yüksek lekli Resmi kurumlarda eğitim,
- b) Ortaöğretim ikinci kademe'nin okullarına devam etme (rneğin, mesleki uzmanlık okulu, meslek okulu üst kademesi, mesleki lise, lise),
- c) Meslek okulları (ev idaresi meslek okulu, sosyal pedagoji meslek okulu) (Führ, 1988 : 98).

Şekil 3.3. Realschule'nin Mezuniyetten Sonra Devam Etme İmkânı Sağladığı Okullar (Kuzeyre Westfalya Eyaleti'nde)

(Bildungswege in Nordrhein-Westfalen, Sekundarstufe I, 1979 : 7)

Tablo 3.3. Realschule'nin Haftalık Ders Tablosu (Saksonya-Anhalt Eyaleti'nde)

Dersler	7. Sınıf	8. Sınıf	9. Sınıf	10. Sınıf
Almanca	4	4	3	3
Yabancı Dil	3	4	3	3
Matematik	4	4	4	3
Biyoloji	1	2	1	2
Fizik	2	1	2	2
Kimya	1	2	2	1
Astronomi	0	0	0	1
Geografi	1	1	2	1
Tarih	2	1	2	2
Sosyal Bilgiler	0	1	1	2
Din Dersi	2	2	2	2
Ekonomi – Teknik	1	1	1	1
Ev Ekonomisi	0.5	0.5	0.5	0.5
Spor	2	2	2	2
Müzik	1	1	1	2
Sanat Eğitimi	2	1	2	2
Zorunlu Seçmeli Kurs	2	2	2	2
TOPLAM	29.5	29.5	30.5	31.5

(Führ, 1996 : 304)

3.6.4. Gymnasium (Lise)

Hauptschule ve Realschule Alman eğitim sisteminde iki kademesi olan ortaöğretimin birinci kademesine ait okul türleridir. Bu okulların ortaöğretimin ikinci kademesinde sınıfları yoktur. Gymnasium ise ortaöğretimin her iki kademesini de kapsayan tek okul türüdür. Yüksek tahsile devam edebilmek için Gymnasium'u bitirmek şarttır. Gymnasium doğrudan üniversiteye devam etme hakkını sağlar. Yani üniversiteye devam etmek için bu okul türünden mezun olmak gerekmektedir. Şimdi liselerin genel

yapısına bir göz atalım.

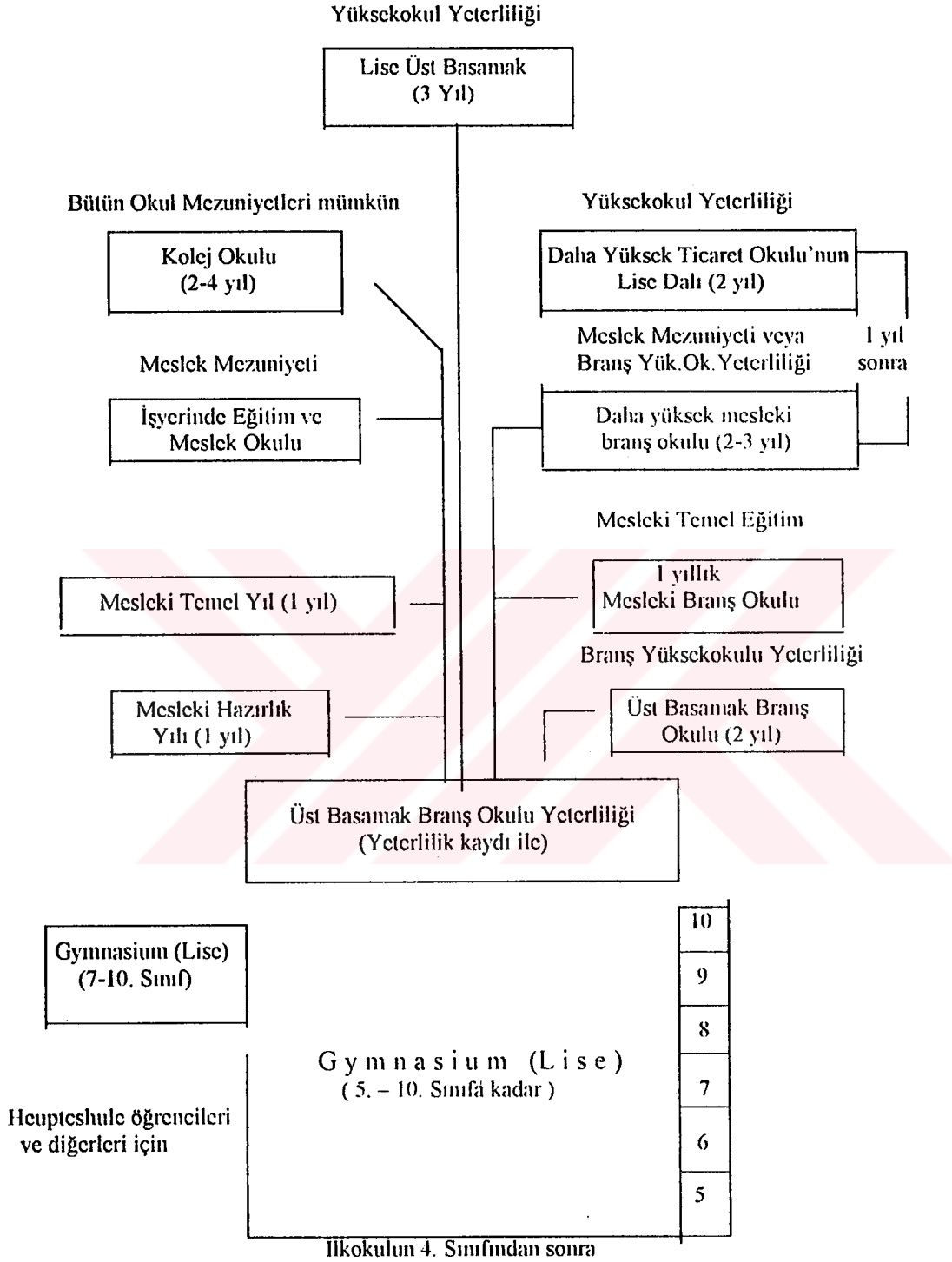
Gymnasium (lise) ortaöğretim birinci ve ikinci kademeyi kapsayan tek okul türüdür. Gymnasium'un eğitim süresi 9 veya 7 okul yılıdır (5. sınıftan 12. veya 13. sınıfa ya da 7. veya 8. sınıftan 12. veya 13. sınıfa kadar).

11. sınıfa geçiş ortaokul diploması ile eşit değerdedir. Gymnasium derinleştirilmiş bir genel eğitim verir. Gymnasium (lise) yüksekokul tahsili yapmak için şarttır, fakat Gymnasium aynı zamanda yüksekokulun dışında bir mesleki eğitim için gerekli şartları sağlar (Führ, 1996 : 97).

1994 yılında Gymnasium'larda 5. ile 10. sınıf arasındaki toplam öğrenci sayısı 1.538.600 idi. Bunlara 91.888 lise öğretmeni ders verdi. Okul sayısı ise 3.152 idi (Führ, 1996 : 133-134).

1991 yılında ise Gymnasium'un Almanya'daki toplam öğrenci sayısı 1.881.900 idi (Hundt, 1993 : 124).

Şekil 3.4. Gymnasium'un Mezuniyetten Sonra Devam Etme İmkânı Sağladığı Okullar (Kuzeyren Westfalya Eyaleti'nde)

(Bildungswege in Nordrhein-Westfalen, Sekundarstufe I, 1979 : 9)

Tablo 3.4. Bavyera Eyaleti'nde Bazı Gymnasium (Lise) Kollarına Ait Haftalık Ders Programları

Sosyal Bilimler Ağırlıklı Gymnasium (Lise) Ders Programı

Dersler	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf
Din Öğretimi	2	2	2
Almanca	3	3	4
İngilizce	3	3	4
Fransızca / Latince	3	3	4
Matematik	3	3	3
Fizik	1	2	2
Kimya	2	2	2
Biyoloji	2	2	-
Tarih	2	2/1 ⁽¹⁾	2
Coğrafya	1	-	2
Sosyal Bilgiler	2	2/3 ⁽²⁾	2
Sos. Bilg. Uyg. Temel Eğitim	-	-	3
Ekonomi ve Hukuk Öğretimi	1	1	-
Sanat Eğitimi	1	1	1
Müzik	1	1	1
Spor	2+2	2+2	2+2
Ev Ekonomisi	1	2	-
TOPLAM	30+2	30+2	34+2

(Führ, 1996 : 317)

⁽¹⁾ İlk yarıyıl 2 saat, ikinci yarıyıl 1 saat

Tablo 3.5. Matematik-Tabii Bilimler Ağırlıklı Gymnasium (Lise)

Dersler	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf
Din Öğretimi / Ahlak	2	2	2
Almanca	3	3	4
İngilizce	3	3	4
Fransızca / Latince	3	3	4
Matematik	4	4	5
Fizik	2	3	3
Kimya	3	3	3
Biyoloji	2	2	-
Tarih	2	2/1 ⁽¹⁾	2
Coğrafya	1	-	2
Sosyal Bilimler	-	1/2 ⁽²⁾	-
Ekonomi ve Hukuk Öğretimi	1	1	-
Sanat Eğitimi	1	1	2
Müzik	1	1	1
Spor	2+2	2+2	2+2
TOPLAM	30+2	30+2	34+2

(Führ, 1996 : 312)

⁽²⁾ İlk yarıyıl 2 saat, ikinci yarıyıl 3 saat

⁽¹⁾ İlk yarıyıl 2 saat, ikinci yarıyıl 1 saat

Tablo 3.6. İngilizce Ağırlıklı Yeni Diller Lisesi Haftalık Ders Programı

Dersler	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf
Din Öğretimi / Ahlak	2	2	2
Almanca	3	3	4
İngilizce	3	3	4
Latince	3	3	4
Fransızca / İtalyanca			
Rusça / İspanyolca	5	5	5
Matematik	3	3	3
Fizik	1	2	2
Kimya	-	-	2
Biyoloji	2	2	-
Tarih	2	2/1 ⁽¹⁾	2
Coğrafya	1	-	2
Sosyal Bilgiler	-	1 / 2 ⁽²⁾	-
Ekonomi ve Hukuk Öğretimi	1	1	-
Sanat Eğitimi	1	1	1
Müzik	1	1	1
Spor	2+2	2+2	2+2
TOPLAM	30+2	30+2	34+2

(Führ, 1996 : 311)

⁽²⁾ İlk yarıyıl 1 saat, ikinci yarıyıl 2 saat

⁽¹⁾ İlk yarıyıl 2 saat, ikinci yarıyıl 1 saat

⁽²⁾ İlk yarıyıl 1 saat, ikinci yarıyıl 2 saat

Tablo 3.7. Müzik Ağırlıklı Gymnasium (Lise) Haftalık Ders Programı

Dersler	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf
Din Öğretimi	2	2	2
Almanca	3	4	5
İngilizce	3	3	4
Latince	4	3	4
Matematik	3	3	3
Fizik	2	2	2
Kimya	-	-	2
Biyoloji	2	2	-
Tarih	2	2/1 ⁽¹⁾	2
Coğrafya	1	-	2
Sosyal Bilgiler	-	1 / 2 ⁽²⁾	-
Ekonomi ve Hukuk Öğretimi	1	1	-
Sanat Eğitimi	2	2	2
Müzik	3	3	3
Spor	2+2	2+2	2+2
TOPLAM	30+2	30+2	33 +2

(Führ, 1996 : 314)

Gymnasiumların 5. veya 7. sınıfından (bazı Eyaletlerde ilkokuldan sonra 2 yıl yönlendirme basamağı uygulandığı için) 11. sınıfına kadarki bölümü ortaöğretim birinci kademeyi, 11. sınıftan 13. sınıfa kadarki bölümü ortaöğretim ikinci kademeyi kapsar. Gynasium'ların ikinci kademesini ortaöğretim ikinci kademedeki bölümde daha geniş bir şekilde ele alacağız.

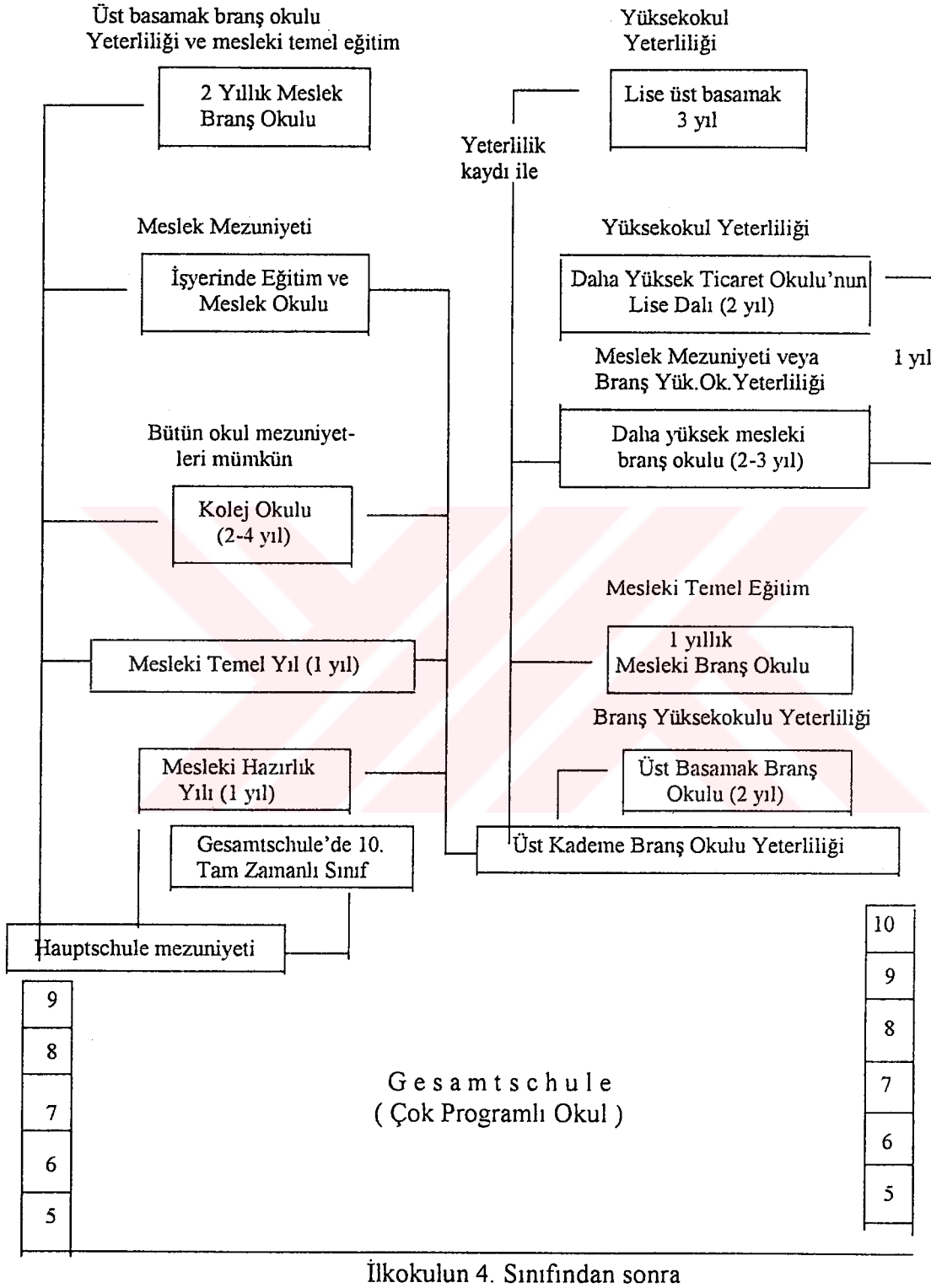
⁽¹⁾ İlk yarıyıl 2 saat, ikinci yarıyıl 1 saat

⁽²⁾ İlk yarıyıl 1 saat, ikinci yarıyıl 2 saat

3.6.5. Gesamtschule (Çok Programlı Okul)

Ortaöğretim düzeyindeki okul çeşitlerinden bir başkası da bir karma model olan toplu okul'dur (Gesamtschule). Bu tip okullarda çocuklar beşinci sınıftan, onuncu sınıfa kadar eğitilirler. Bazı toplu okulların üst kademesi de vardır. Bu kademedeki sınıflar, aynı liselerin üst sınıfları gibi düzenlenmiştir. Bu okulların iki çeşiti vardır. Bunlar, Kooperative Gesamtschule (Karmaokul), diğeri de Integrierte Gesamtschule (Entegre Okul)'dur. Karma okullarda Hauptschule (İlköğretimokulu), Realschule (ortaokul) ve Gymnasium (Lise) gerek pedagojik, gerekse örgütsel bakımdan biraradadır. Entegre okullarda ise bunlar (Hauptschule, Realschule, Gymnasium) bir pedagojik, bir de örgütsel birim oluştururlar (İşte Almanya, 1996 : 456). Gesamtschule'ler ortaöğretim birinci kademedeki okulların verdiği diplomayı verirler. 1994 yılında bu okulların 450.400 öğrencisi vardı. Bu öğrencilere 33.907 öğretmen ders verdi (Führ, 1996 : 139).

Şekil 3.5. Gesamtschule'nin Mezuniyetten Sonra Devam Etme İmkânı Sağladığı Okullar (Kuzeyren Westfalya Eyaleti'nde)

(Bildungswege in Nordrhein-Westfalen, Sekundarstufe I, 1979 : 13)

Anlaşıldığı gibi Gesamtschule'ler çok programlı okullardır. Bu okullarda Hauptschule, Realschule ve Gymnasium pedagojik ve örgütsel açıdan birleştirilmiştir (Kooperative Gesamtschule'lerde). Gesamtschule'lerde Hauptschule, Realschule ve Gymnasium ayrıca bir pedagojik, bir de örgütsel açıdan birleştirilmiştir (Integrierte Gesamtschule'lerde).

1994 yılında ortaöğretim birinci kademesindeki toplam öğrenci ve öğretmen sayısı ise şu şekilde gerçekleşmiştir:

Tablo 3.8. Ortaöğretim Birinci Kademesindeki Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı

OKUL TÜRÜ	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Yönlendirme Basamağı	374.900	22.889
Hauptschule (İlköğretim)	1.112.800	75.803
Hauptschule (ilköğretim) ve Realschule (ortaöğretim) öğrencileri için entegre sınıflar	359.200	24.640
Realschule (Ortaokul)	1.141.300	66.062
Gymnasium (Lise)	1.538.600	91.888
Gesamtschule (Çok programlı okul)	450.400	33.907
Freie Waldorfschule(Serbest Waldorf Okulu)		
Abendhauptschule (Akşam ilköğretim)	1.200	58
Abendrealcschule (Akşam ortaokulu)	11.600	568
TOPLAM	4.990.000	315.815

(Führ, 1996 : 283-284)

3.7. Ortaöğretim İkinci Kademe Yeri Alan Okullar

Ortaöğretim ikinci kademe, ortaöğretim birinci kademenin üstünde ve yükseköğretimin altında genel eğitim veren okulları ve mesleki okulları kapsar. Bu kademe 10-12 veya 11-12 (meslek okulları) veya 11-13. sınıfları kapsar (Führ, 1996 : 87). Lise üst basamak

ve mesleki okullar ortaöğretim ikinci kademeye ait okullardır. Şimdi ortaöğretim ikinci kademe'nin okullarını tek tek ele alım. Bu kademenin diğer okulları olan mesleki okulları "Alman Eğitim Sistemi'nde Mesleki Eğitim" bölümünde ele alacağız.

3.8. Lise Üst Basamak

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi lise üst basamak, ortaöğretim ikinci kademeye ait bir okuldur. Lise üst basamaktan mezuniyet, doğrudan yüksekokula devam etme hakkını sağlar. Lise üst basamak 11. sınıftan 12. veya 13. sınıfa kadar olan yılları kapsar ve "Abitur" denilen "mezuniyet imtihanı" ile sona erer. 1994 yılında Federal Bölge'nin tamamında liselerin üst basamağına 610.100 öğrenci devam etti. Bu öğrencilere 53.889 öğretmen ders verdi (Führ, 1996 : 88 – 146). Bu okullara girme şartları şunlardır:

- 11. Sınıfa geçiş karnesi olan kız ve erkek lise öğrencileri,
- Üst basamak branş okulu yeterliliği olan ve lise üst basamağına devam etme hakkı olan çok programlı okulun kız ve erkek öğrencileri,
- Üst basamak branş okulu yeterliliği olan ve lise üst basamağına devam etme hakkı olan diğer okul türlerinin kız ve erkek öğrencileri (mesela; ilköğretim okulu, ortaokul, mesleki okul),
- Bunların yanında 11. Sınıfa alınmak için 19 yaş bitirilmemiş olması gerekiyor (Die Sekundorstufe II / Kultusministerium Nordrhein Westfalen, 1994 : 15).

3.9. Alman Eğitim Sisteminde Mesleki Eğitim

Alman Eğitim Sisteminde en ilgi çekici alan Mesleki Eğitim alanıdır. Hatta Alman Mesleki Eğitim Sistemi on yıllardan beri dış ülkeler tarafından örnek olarak görülür (Führ, 1996 : 159). Almanya'da çoğu gençler zorunlu eğitimden sonra "Dual Sistemi"nde (ikili sistem) 3-3,5 yıllık bir mesleki eğitimden mezun oluyorlar. Dual Sistem (ikili sistem); öğrencilerin bir işletmede uygulamalı eğitim görürken, meslek okulunda da mesleğin kuramsal bilgilerini edinmeleridir. Buna göre mesleki eğitimde

özel sektörün de çok büyük fonksiyonu vardır. (İşte Almanya, 1996 : 458). Okuldaki mesleki eğitimden Eyaletler sorumludur. Okul dışında işyerindeki eğitim için Federal devletin mevzuatı geçerlidir. Almanya'daki meslek okul türlerinden bazıları şunlardır:

- Meslek Okulu (Berufsschule)
- Mesleki Branş Okulu (Berufsfachschule)
- Meslek Geliştirme Okulu (Berufsaufbauschule)
- Üst Basamak Branş Okulu (Fachoberschule)
- Meslek Liseleri (Berufsgymnasien)
- Uzmanlık Okulu (Fachschule)

Daha önce de ifade edildiği gibi bu okullar ortaöğretim ikinci kademeye dahil okul türleridir. Şimdi bu okulları tek tek ele alalım.

3.9.1. Mesleki Temel Yıl (1 Yıllık Temel Eğitim) (Berufsgrundbildungsjahr)

Bu okul tam zamanlı öğretim yapan ve amacı, diğer mesleki okullara hazırlayıcılık olan 1 yıllık bir kademedir. Genel öğretim okullarının ve özellikle de ilköğretim okullarının 9. yılını bitiren bütün gençlere açık olan bir okuldur (Aytaç, 1979 : 82). 1994 yılında bu okulların tam zamanlı bölümüne 34.900 ve kısmi zamanlı bölümüne 63.200 öğrenci devam etti (Führ, 1996 : 168).

3.9.2. Meslek Okulu (Berufsschule)

1994 yılında bu okul türünün 1.563.000 öğrencisi vardı. Meslek okulu, ortaöğretim birinci kademedeki zorunlu eğitimden sonra, bir mesleki eğitimde ilk defa bulunan bütün gençlerin devam etmesi gereken zorunlu bir eğitimidir. Mevzuatta okulların devam süresi 3 yıldır. 18 yaşın bitimine kadar, bazı Eyaletlerde ise meslek eğitiminin bitimine kadar bütün gençler meslek okuluna gitmekle yükümlüdürler. İşyerlerindeki üç veya dört günlük mesleki eğitimin yanında, gençlerin haftada bir veya iki gün mesleki

okulda 12 saate varan dersleri vardır (Führ, 1996 : 166).

Almanya'da zorunlu eğitim süresi belirli bir sınıfa kadar değildir. Almanya'da zorunlu eğitimde yaş faktörü önemlidir. Almanya'da zorunlu eğitim süresi 18 yaşın bitimine kadar devam etmektedir. Öğrenci eğer ortaöğretim birinci kademedeki okullardan birini 18 yaşından önce bitirmişse, o takdirde öğrencinin 18 yaşın bitimine kadar ortaöğretim ikinci kademedeki bir okula devam etme zorunluluğu vardır. İşte böyle bir durumda, yüksek tahsile devam etmeyen bütün öğrencilerin bu meslek okuluna devam etme zorunluluğu vardır. Hatta bazı eyaletlerde öğrenciler için meslek okulunu bitirmek de bir zorunluluktur. Bu uygulama ile yüksek tahsile devam etmeyecek öğrencilerin, okul hayatından sonra pratik ve teorik meslek bilgileri ile meslek hayatın atılmaları kolaylaştırılacak ve böylece boşta kalmaları önlenecektir.

3.9.3. Mesleki Branş Okulu (Berufsfachschule)

Mesleki uzmanlık okullarının meslek okullarından farkı, okuldaki eğitimin yanında işyerinde eğitimin yapılmadığı bir okul olmasıdır. 1994 yılında Federal Bölge'de bu okullara devam eden öğrenci sayısı 284.100 idi (Führ, 1996 : 169).

Mesleki uzmanlık okullarının eğitim süresi en az 1 yıl, en çok 3 yıldır. Mesleki branş okulu, üst basamak branş okuluna devam etmek imkanı sağlar. Bu okul geliştirilmiş bir genel eğitim ve aşağıdaki alanlarda temel bir mesleki eğitim verir:

- Teknik (Technick)
- Ekonomi ve yönetim (Wirtschaft und Verwaltung)
- Beslenme ve ev ekonomisi (Ernährung und Hauswirtschaft)
- Sosyal ve Sağlık birimi (Sozial und Gesundheitswesen)
- Ziraat ekonomisi (Agrarwirtschaft)

Bu okula tam zamanlı bir okul görevini yerine getiren ve ilköğretim okulundan mezun olanlar alınır (Die Sekundarstufe II / Kulturministerium Nordrhein-Westfalen, 1994 : 9).

Mesleki uzmanlık okullarında eğitim sadece okullarda yapılır, işyerlerinde yapılmaz. Bu okulun meslek okullarından farkı da buradadır. Mesleki uzmanlık okulunda eğitim, sadece bir meslek odaklı olarak gerçekleştirilir.

3.9.4. Meslek Geliştirme Okulu (Berufsaufbauschule)

Bu okulların amacı, genel ve mesleki eğitimi, meslek eğitiminden sonra veya meslek eğitim esnasında geliştirmek veya derinleştirmektir. Bu okulların eğitim süresi değişik şekillerdedir. Tam zamanlı eğitimde süre en az 1 yıldır. Kısmi zamanlı eğitimde ise daha uzundur. 1994 yılında meslek geliştirme okullarında Tam Zamanlı eğitime 4.500, kısmi zamanlı eğitim 200 öğrenci devam etti (Führ, 1996 : 171-172). Meslek geliştirme okuluna, meslek okuluna devam eden gençler veya meslek eğitiminden mezun olmuş veya yıllardır mesleki hayata devam eden yetişkinler devam edebilirler (Die Sekundarstufe II / Kulturministerium Nordrhein-Westfalen, 1994 : 8).

Bu okulun amacı, mevcut olan mesleki eğitimi daha çok geliştirmektir. Meslek geliştirme okullarına meslek okulları veya mesleki uzmanlık okullarından sonra devam edilir.

3.9.5. Üst Basamak Branş Okulu (Fachoberschule)

Üst basamak branş okulu 11. ve 13. sınıfları kapsar ve Mühendislik, Ekonomi, kısmen de Ziraat ekonomisi, Sosyal yapı ve Dizayn meslekleri odaklı okul türlerine devam imkanı sağlar. Üst basamak meslek okulu iki yılda meslek yüksek okuluna devam etme imkanı sağlar. 1994 yılında Federal Bölge'nin tamamında bu okulların tam zamanlı eğitimine 55.200 ve kısmi zamanlı eğitimine 22.800 öğrenci devam etti (Führ, 1996 : 172).

Bu okul, geliştirilmiş bir genel eğitim verdiği gibi derinleştirilmiş bir mesleki branş

eğitimi verir. Bu okula girmenin şartı ortaöğretim birinci kademe mezuniyeti – üst basamak branş okulu yeterliliği ve bu okul tipine uygun bir yıllık uygulamalı eğitimidir (Die Sekundarstufe II / Kultusministerium Nordrhein-Westfalen, 1994 : 14).

Bu okuldan mezun olan öğrencilerin doğrudan meslek yüksekokuluna devam etme imkanı doğar.

3.9.6. Meslek Liseleri (Fachgymnasien)

1994 yılında bu okula devam eden öğrencilerin toplam sayısı 85.900'du. Mezuniyet diploması bir yüksekokula gitme imkanını da sağlar (Führ, 1996 : 173-174). Meslek lisesi mezunları, okul sonunda hem meslek eğitimi almış oluyorlar, hem de yüksekokula gitme hakkına sahip oluyorlar.

3.9.7. Branş Okulu (Fachschule)

Branş okullarındaki eğitimin amacı, mesleki tecrübesi olan işgücünün orta ölçekli alanlardaki görevlere hazırlanmasıdır. Yani, bu iş gücünün kendi alanlarındaki işyerlerini kendi başına yönetmelerini sağlamak ve geriden gelen mesleki işgücünü yetiştirmektir. 1994 yılında bu okullara devam eden öğrenci sayısı tam zamanlı branş okullarında 110.400'dü. Ayrıca kısmi zamanlı branş okullarına 48.000 öğrenci devam etti (Führ, 1996 : 175-176).

Bunların dışında Almanya'da başka ufak çaplı mesleki eğitim okulları vardır. Görüldüğü gibi Alman eğitim sisteminde mesleki eğitim çok çeşitlilik arz ediyor. Alman eğitim sisteminde mesleki eğitim de kademelere ayrılmıştır. Okulların bir kısmında mesleki eğitimi yapılırken, diğer bir kısımda mesleki uzmanlık, başka bir kısmında ise meslek geliştirme eğitimi yapılıyor. Ayrıca bazı okullarda ikili sistemle (işyeri ve okul'da) eğitim yapılırken, bazı okullarda sadece okulda meslek eğitimi yapılıyor. 1994 yılında ortaöğretim ikinci kademedeki öğrenci ve öğretmen sayısı aşağdaki tabloda

verilmiştir:

Tablo 3.9. Ortaöğretim İkinci Kademedeki Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı

OKUL TÜRÜ	Öğrenci Sayısı		Öğretmen Sayısı	
	Tam gün	Yarım gün	Tam gün	Yarımgün
Oberstufe des Gymnasiums (Lise üst basamak)		610.100		53.998
Gesamtschule (Çok Programlı Okul) / Freie Waldorfschule		50.400		4.736
Abendgymnasien / Kollegs (Akşam lise / kolejleri)		31.700		2.943
	Tam gün	Yarım gün	Tam gün	Yarımgün
Meslek Okulu	-	1.563.900	-	41.485
Mesleki Hazırlık Yılı	51.700	-	5.147	-
Mesleki Temel Eğitim Yılı	34.900	63.200	3.516	2.165
Mesleki Geliştirme Okulu	4.500	200	375	9
Mesleki Uzmanlık Okulu	284.100	10.900	23.216	
Üst Basamak Meslek/Teknik Okul	3.900	-	369	-
Üst Basamak Uzmanlık Okulu	55.200	22.800	4.270	830
Meslek Lisesi	85.900	-	7.088	-
Uzmanlık Okulu	110.300	48.000	9.021	1.634
Uzmanlık Meslek Akademisi	8.400	-	1.060	-
Kuzeyren Westfalia'da Kolejler	19.200	60.400	1.711	1.638
TOPLAM		3.119.700		165.571

(Führ, 1996 : 285-286)

4. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ

Bir önceki bölümde tezimizin önemli bir bölümü olan Alman eğitim sistemini ve bu sistemin içinde ortaöğretimi açıklamaya çalışmıştık. Bu bölümde ise Türk eğitim sistemini ve Türk eğitim sistemi içinde ortaöğretimi açıklamaya çalışacağız. Türkiye Cumhuriyeti'nde yönetim işleri her alanda Merkez'den yapılmaktadır. Bütün alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da yönetim Merkezi yönetim tarafından gerçekleştirilmektedir. Eğitimin amacını belirleme, eğitime kaynak sağlama, öğretmen atamaları ve buna benzer bütün görevler Merkezi yönetim tarafından yerine getirilmektedir; çünkü Türkiye Cumhuriyeti, Merkezi yönetime sahiptir. Eğitimle ilgili görevler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yerine getirilmektedir. Tezimizin asıl konusu olan ortaöğretime geçmeden önce Türkiye Cumhuriyeti eğitim sisteminin genel yapısı ve işleyişi hakkında bilgi vermeyi önemli buluyorum. Türk eğitim sisteminde ortaöğretime ise daha sonra geçeceğiz. Türk eğitim sisteminin genel yapısı ile ilgili şu konuları ele alacağız:

1. Türk eğitim sisteminde eğitim yönetimi,
2. Türk eğitim sisteminde Milli Eğitim Bakanlığı ve Bakanlığın görevleri,
3. Türk eğitim sisteminde Türk Milli Eğitimi'nin amacı,
4. Türk eğitim sisteminde eğitime kaynak sağlama,
5. Türk eğitim sisteminde eğitim araştırması ve geliştirme,
6. Türk eğitim sisteminde öğretmen eğitimi,
7. Türk eğitim sisteminde din eğitimi.

4.1. Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı ve İşleyişi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Merkezi yönetim sistemine sahiptir. Bu nedenle Türk eğitim sisteminde eğitim yönetimi Merkezi yönetim tarafından gerçekleştirilmektedir. Eğitimi yönetme işi, Merkezi yönetimin yani devletin bir kurumu olan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Eğitimle ilgili bütün kararlar Milli Eğitim

Bakanlığı tarafından alınır. “Türkiye Eğitim Sistemi” adlı kitapta Türk eğitim sisteminde eğitim yönetimi şu şekilde açıklanıyor: “Türkiye’de eğitim sistemi merkezden yönetilmektedir. Cumhuriyet döneminde eğitimin yönetiminde tüm yetkiler merkezde toplandı. Eğitimde merkezden yönetimde şimdi olduğu gibi, eğitim sisteminin önemli girdisi olan eğitim işgörenleri Bakanlıkça alınır; işgören, öğrenci ve genel hizmetlere, bütçeye ilişkin tüzük, yönetmelik, genelge gibi yönetsel belgeler, kararlar Bakanlıkça hazırlanır; eğitim sisteminin öğrenci hizmeti, araştırma, yayın gibi çıktıklarına ilişkin kararlar Bakanlıkça verilir” (Başaran, 1996 : 45).

Görüldüğü gibi eğitim yönetiminde tüm yetkiler Merkezi yönetime aittir. Merkezi yönetimin, yani Milli Eğitim Bakanlığı’nın verdiği kararlar il’lere ulaştırılır. Peki illerde ve ilçelerde bu kararlar nasıl uygulanır ve buralarda eğitim örgütü ne şekilde örgütlenmiştir? İl’lerde İl Milli Eğitim Müdürlükleri, ilçe’lerde İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Bakanlığın (Merkezi yönetimin) verdiği kararları uygularlar. Şimdi il ve ilçeler’de eğitimin ne şekilde örgütlendiğine bakalım.

İl İdaresi Kanunu’na göre Vali, il’deki tüm devlet işlerinin sorumlusudur. Başka bir deyişle Vali, il’in en yüksek düzeydeki kamu yönetmenidir. Vali’nin görevleri arasında il’in eğitim işlerini de yönetme görevi vardır. Vali’nin il’deki eğitimi yönetme görevi il’in eğitim örgütü eliyle (İl Milli Eğitim Müdürlüğü) gerçekleştirilir. İl’in eğitim örgütü Valiliğin bir parçasıdır. İl eğitim örgütü, eğitim işlerini yürütmekten dolayı Valiliğe karşı sorumludur (Başaran, 1996 : 66).

İlçe’lerdeki eğitim örgütü ise şu şekildedir: İl İdaresi Kanunu’na göre Vali’nin il düzeyinde sahip olduğu yetkilere Kaymakam da ilçe düzeyinde sahiptir. Buna göre kaymakam ilçe’deki tüm devlet işlerinin, dolayısıyla eğitim işlerinin de sorumlusudur. Kaymakam, ilçe’deki eğitim işlerini ilçe’nin eğitim örgütü (İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü) eliyle yürütür. İlçe’nin eğitim örgütü Kaymakamlığın bir parçasıdır. İlçe eğitim örgütü, eğitim işlerini yönetmekten dolayı Kaymakamlığa karşı sorumludur (Başaran, 1996 : 67).

Buradan da anlaşıldığı gibi il ve ilçe’lerdeki eğitim örgütleri (İl ve İlçe Milli Eğitim

Müdürlükleri) buralardaki eğitim işlerini yürütürler, bunu yaparken il ve ilçe'lerde kamu'nun, yani devletin (merkezi yönetimin) en yüksek düzeydeki yönetmeni olan Vali ve Kaymakam'a karşı sorumludurlar. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın verdiği kararları uygularlar, bu uygulamaları Vali ve Kaymakamların sorumlulukları dahilinde yaparlar.

4.2. Türk Eğitim Sisteminde Milli Eğitim Bakanlığı ve Bakanlığın Görevleri

Milli Eğitim Bakanlığı, Merkezi yönetimin (Devletin) eğitim işleri ile ilgilenen kurumudur. Milli Eğitim Bakanlığı, devlet adına eğitim işlerini yürütür. 3797 sayılı Milli Eğitim Teşkilatı ve Görevleri Hakkındaki Kanun'da Milli Eğitim Bakanlığı'na şu görevler verilmiştir:

- a) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, manevi, tarihi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelerine dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş vatandaş olarak yetiştirmek üzere, Bakanlığa bağlı her kademedeki öğretim kurumlarının, öğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve öğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek, takip ve denetim altında bulundurmak,
- b) Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim ve her çeşit örgün ve yaygın eğitim kurumlarını açmak ve yükseköğretim dışında kalan öğretim kurumlarının diğer Bakanlık, kurum ve kuruluşlarınca açılmasına izin vermek,
- c) Türk vatandaşlarının yurtdışında yapılacak eğitim ve öğretimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,
- d) Diğer Bakanlık kurum ve kuruluşlarınca açılan ve yükseköğretim dışında kalan örgün ve yaygın eğitim kurumlarının denklik derecelerini belirlemek, program ve yönetmeliklerini birlikte hazırlamak ve onaylamak,
- e) Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı ortaöğretim kurumlarının program, yönetmelik ve

- denklik derecelerinin belirlenmesi konularında işbirliğinde bulunmak,
- f) Okullardaki beden eğitimi, spor ve izcilik ile ilgili hizmetleri yürütmek (Coşkun-Meier, 1996 : 29).

Milli Eğitim Bakanlığı, eğitimin bütün işlerinden sorumludur. Eğitimi yönetmek, eğitime kaynak sağlamak, öğrencilerin eğitim hizmetlerini yürütmek ve buna benzer bütün görevler Milli Eğitim Bakanlığı'na aittir. Fakat bütün bu görevler ortaöğretim alanı ile sınırlıdır. Yükseköğretim alanındaki görev ve yetkiler Milli Eğitim Bakanlığı'na ait değildir.

4.3. Türk Eğitim Sisteminde Türk Milli Eğitiminin Amacı

Eğitimde amaçlar bütün ülkelerde hemen hemen aynıdır. Türk eğitim sisteminde amaçlar; genel amaçlar ve özel amaçlar olarak ikiye ayrılmıştır:

4.3.1. Milli Eğitimin Genel Amaçları

Milli Eğitimin genel amaçları, Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre aşağıdaki gibidir:

- a) Türk milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılaplarına ve Anayasa'nın başlangıcında ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmektir.
- b) Türk milletinin bütün fertlerini; beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan yapıcı, yaratıcı ve verimli

kişiler olarak yetiştirmektir.

- c) Türk milletinin bütün fertlerini; ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır (Milli Eğitim Eğitim, Sanat, Kültür Dergisi, Sayı: 134, 1997 : 17-18).

4.3.2. Türk Eğitim Sisteminin Özel Amaçları

Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçlarına, genel amaçlara ve aşağıda sıralanan ilkelere uygun olarak tespit edilir:

- Genellik ve eşitlik,
- Ferdin ve toplumun ihtiyaçları,
- Yönelme,
- Eğitim hakkı,
- Fırsat ve imkan eşitliği,
- Süreklilik,
- Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Atatürk milliyetçiliği,
- Demokrasi eğitimi,
- Laiklik,
- Bilimsellik,
- Planlılık,
- Karma eğitim,
- Okul ile Aile'nin işbirliği
- Heryerde eğitim (Sorguç, 1995 : 14).

Yukarıda ifade edildiği gibi Türk eğitim sisteminde amaçlar; genel ve özel olarak ikiye ayrılırlar. Genel amaçlarda eğitim ile nelerin amaçlandığı ifade edilmekte; özel amaçlar kısmında ise, eğitimin genel amaçlar kısmında ifade edilen hedeflere göre belirlenmesi gerektiği ifade edilir. Yani özel amaçlar bir bakıma, genel amaçların uygulanması için

düzenlenmiştir.

4.4. Türk Eğitim Sisteminde Eğitime Kaynak Sağlama

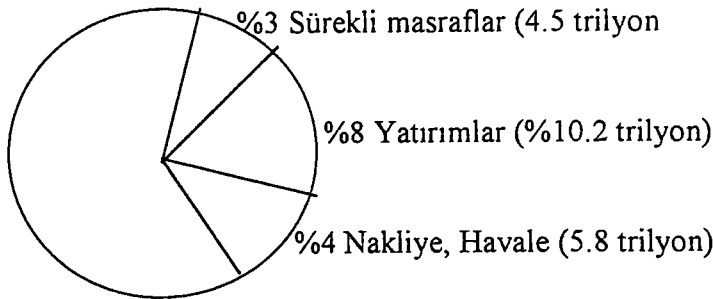
Türkiye’de eğitime kaynak sağlamada yerel yönetimlerin ve özel sektörün çok büyük bir fonksiyonu yoktur. Eğitim giderlerini çok büyük ölçüde devlet tek başına karşılar. Hatta devlet bu konuda tek finansör gibidir. Şimdi eğitime ayrılan kaynağın miktarını ve bu kaynağın ne şekilde kullanıldığına bakalım.

1994 yılı genel bütçesinden en fazla ödenek %15.43 ile Milli Eğitim Bakanlığı’na ayrılmıştır. Eğitimin finanse edilmesinde devlet adeta tek kaynak gibidir. Eğitim giderleri için devletin dışında önemli bir destek yoktur (Erdoğan, 1997 : 192-193).

1995 yılında Milli Eğitim gelirleri içinde bütçenin payı %95.4 iken, diğer gelirlerin payı da %4.6 olmuştur. Bu gelirlerden yapılan harcamalar ise şu şekilde gerçekleşmiştir: 1995 yılında Milli Eğitim harcamaları içindeki en büyük pay %84.8 ile personel giderlerine aittir. Yatırımların payı ise %7.57 olarak gerçekleşmiştir (Erdoğan, 1997 : 193).

Para olarak ise 1995 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir:

Şekil 4.1. 1995 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi

%85 Personel Giderleri (115 trilyon)

Toplam harcamaların tutarı 135 trilyon 572 milyar lira idi (Coşkun-Meier, 1996 : 90).

Yukarıdaki Tablo 4.1.'den de anlaşıldığı gibi harcamaların çok büyük bir kısmı personel giderlerine ayrılmaktadır. Bütçeden eğitimin geliştirilmesi için %8 (10.2 trilyon) gibi çok az bir miktar ayrılmaktadır. Yatırımlar için ayrılan bu 10.2 trilyonluk payın dağılımı ise şu şekildedir:

Araştırma ve Projeler	: 17.3 milyar
Otomobil Temini	: 2 milyar
Makine ve Donanım Alımı	: 2.5 trilyon
Bina, Kurum ve Tamirat Harcamaları:	7.6 trilyon (Coşkun-Meier, 1996 : 91).

Türkiye’de eğitimin finansörlüğünü devlet neredeyse tek başına yapmaktadır. Eğitimin devletin ayırdığı bütçenin dışında fazla bir geliri yoktur. Demek ki Türkiye’de özel sektörün ve yerel yönetimlerin eğitime hiç katkıları yok denecek derecede vardır. Bu durumda eğitimde tıkanıkların meydana gelmesi de gayet tabii olacaktır. Ayrıca eğitime ayrılan bu kaynaktan eğitim araştırması ve eğitimin geliştirilmesi için çok cüz’i bir miktar para ayrılmaktadır. Bu durumda Türkiye’de eğitimin geliştirilme imkanı da olmamaktadır.

4.5. Türk Eğitim Sisteminde Eğitim Araştırması ve Eğitimi Geliştirme

Türk eğitim sisteminde her alanda olduğu gibi eğitimi araştırma ve geliştirme alanındaki görevler de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yerine getirilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme işlevini bünyesindeki “Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı” aracılığı ile yürütmektedir. Diğer bir deyişle Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bu kurum, eğitimin araştırma ve geliştirme görevini yerine getirmektedir. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı’nın görevleri ise şunlardır:

- a) Eğitim ve öğretimde uygulanan yeni teknolojilerle ilgili gelişmeleri yurtiçinde ve yurtdışında takip etmek ve değerlendirmek,
- b) Eğitim ve öğretim planlarını araştırmak, incelemek, geliştirmek ve Talim ve Terbiye

Kurulu'na sunmaktır (Sorguç, 1995 : 439).

Türkiye'de Eğitim Araştırma ve Geliştirme Kurumu mevcut, bu kurumun görevleri de belli, fakat bu kurum kendisine ayrılan kısıtlı ödenek ile ancak kısıtlı şekilde çalışmalar yapabilir. Bir önceki konuda araştırma ve projeler için 1995 yılında ayrılan paranın 173 milyar lira olduğunu yazmıştık. 1994 yılında ise eğitimi araştırma ve geliştirme için pay, gayri safi milli hasıla (GSMH) içinde %0.33 idi (Coşkun-Meier, 1996 : 89).

4.6. Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Eğitimi

Türk eğitim sisteminde ortaöğretim öğretimi, okulların türlerine göre farklılık göstermez. Ortaokul'da öğretmen olacak bir öğretmen adayı ile lise'de veya Meslek Liselerinde öğretmen olacak bir öğretmen adayı aynı süreli bir eğitim görürler. Ortaöğretimde öğretmen olabilmek için ne gerekiyor? Şimdi buna bakalım:

Ortaöğretim kurumlarında öğretmen olabilmek için, ilgili bir Fakültede veya bir Eğitim Fakültesi'nde bir meslek tahsilini tamamlamak gerekir. Türkiye'de ortaöğretimde öğretmen olabilmek için 4 yıllık bir tahsilden geçmek gerekiyor (Coşkun-Meier, 1996 : 96).

Eğitim süresi ortaöğretim alanındaki her okul türü için 4 yıldır. Bu 4 yıllık eğitim sonunda, buradan mezun olan kişiler doğrudan öğretmen olarak atanabilirler. Gerçi öğretmenliğe atandıktan sonra genç öğretmenler, öğretmenlikleri esnasında 1 yıl staj görürler, fakat bu staj onların öğretmen olarak atanmalarına engel değildir. bu durumda Türk eğitim sisteminde ortaöğretimin her tür okulunda öğretmen olarak atanmak için Üniversitelerin ilgili bölümlerini bitirmek yeterlidir.

4.7. Türk Eğitim Sisteminde Dini Eğitim

Türk eğitim sisteminde Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim alanının tamamında tek

başına etkin olan bir kurum olduğunu daha önce ifade etmiştik. Okullardaki dini eğitim alanında da durum böyledir. Milli Eğitim Bakanlığı, bu alanda bünyesinde bulundurduğu Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ile etkinlik gösterir. Bu Müdürlüğün hangi görevleri yerine getirdiği aşağıda açıklanmıştır.

Din Eğitimi Müfredatı, Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenir. 3797 sayılı Kanununun 17. maddesinde bu Müdürlüğün görevleri şunlardır:

- a) İmam-Hatip Liseleri ile Anadolu İmam-Hatip Liseleri'nin eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetleri yürütmek,
- b) İlköğretim, ortaöğretim ve Bakanlığa bağlı yaygın eğitim kurumlarında okutulan din kültürü ve ahlak öğretimine ait programlar ile ders kitaplarını hazırlamak ve Talim ve Terbiye Kurulu'na sunmak (Sorguç, 1995 : 227).

Anlaşıldığı gibi din öğretimi ile ilgili bütün konular, programlar her okul kademesinde Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenir.

5. TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE ORTAÖĞRETİM

1997-1998 Öğretim Yılı'na kadar Türk eğitim sisteminde ortaöğretime ortaokulların Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olanları da dahildi. Fakat 1997 yılının Ağustos ayında 8 Yıllık Zorunlu Eğitim Yasası'nın kabul edilmesi ile birlikte, ortaokullar ilköğretime dahil olanlarla birlikte ortadan kalkmış oldu. Ortaokulların kapsadığı 3 yıllık süre ise, ilköğretim okullarına dahil edildi. Böylelikle daha önce bir kısmı ortaöğretime dahil olan ortaokullar, ortaöğretim kapsamından çıkmıştır. Hatta artık eğitim sistemimizde ortaokul kurumu kalmamıştır. Bu şekilde Türk eğitim sisteminde “ortaöğretimin kapsadığı okullar, akademik ve mesleki liselerdir” (Sayın-Berthold, 1995 : 15).. Fakat biz burada ortaokulları da tezimize dahil edeceğiz.

Ortaöğretim kurumlarının açıklanmasına geçmeden önce okulların her kademesi ile ilgili olan aşağıdaki konuları ele almak istiyorum:

1. Zorunlu eğitim süresi,
2. Başarı değerlendirme (not sistemi),
3. Haftalık ders sayısı ve yıllık ders günleri sayısı.

5.1. Zorunlu Eğitim Süresi

Türkiye, 1997 yılına kadar zorunlu eğitim süresi 5 yıl olan 12 ülkeden birisiydi (Coşkun-Meier, 1996 : 78). Fakat 1997-1998 öğretim yılından itibaren zorunlu eğitim süresi kesintisiz olarak 8 yıla çıkarıldı. “Meclis 8 yıl yasasının çıkması için 24 saat süre ile çalıştı” (Türkiye Gazetesi, 1 Ağustos 1997).

5.2. Başarı Değerlendirmesi (Not Sistemi)

1997-1998 öğretim yılına ait bir lise karnesine göre başarı değerlendirme (not sistemi)

aşağıdaki gibidir:

85-100	_____	5	_____	Pekiyi
70-84	_____	4	_____	İyi
55-69	_____	3	_____	Orta
45-54	_____	2	_____	Geçer
25-44	_____	1	_____	Geçmez
0-24	_____	0	_____	Etkisiz

5.3. Okullarda Haftalık Ders Sayısı ve Yıllık Ders Günleri Sayısı

Bu bölümde sadece ortaöğretimdeki okullar ve haftalık ders sayısını ele alacağız. Burada ortaokulların haftalık ders saatini verdikten sonra, 8 yıldan oluşan ilköğretim okullarının da son 3 yılının haftalık ders saati sayısını vereceğiz. Çünkü 1997-1998 öğretim yılından itibaren 8 yıllık kesintisiz eğitime geçiş ile birlikte ortaokullar ortadan kalkmıştır. Okullara göre haftalık ders saati sayıları şu şekildedir (Coşkun-Meier, 1996 : 84):

Ortaokul	(haftada)	30 saat
Genel Liseler	(haftada)	29 saat
Mesleki ve Teknik Liseler	(haftada)	36-38 saat

8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin yürürlüğe girmesi ve böylece ortaokulların fonksiyonunun ortadan kalkması ile ortaokulların haftalık ders saatinin bir önemi kalmamış oluyor. Bu nedenle biz, bir bakıma ortaokulun yerini almış olan ilköğretim okullarının son 3 sınıfında uygulanan haftalık ders saatlerini de ele alacağız.

İlköğretim Okulu	(haftada)	30 saat

(M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 10.09.1997 tarih ve 143 sayılı Kararı). Türkiye'de yıllık ders günleri ise şöyledir: 1993-1994 öğretim yılında ortaokullarda ve orta dereceli okullarda eğitim süresi 175 günden 180 güne çıkarıldı (Coşkun-Meier, 1996 : 84). Bu bilgilerden sonra ortaöğretimdeki okul türlerini ele alalım.

5.4. Ortaöğretimde Yer Alan Okul Türleri

5.4.1. Ortaokul

Ortaokulların bir kısmı 1997-1998 öğretim yılına kadar ortaöğretime dahildi. Bu nedenle ortaokulun da bu tezde ele alınmasını gerekli buldum. İlkokul mezunlarına lise'den önce 3 yıllık bir eğitim veren ortaokullar üç sınıfa ayrılırlar:

- a. Bağımsız ortaokullar,
- b. İlköğretim okullarının parçası olarak ortaokullar,
- c. Lise'lerin bir parçası olarak ortaokullar.

Pratikte bağımsız okullar ve ilköğretim okullarının parçası olan ortaokullar İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne, Lise'lere bağlı ortaokullar da Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlıdırlar (Coşkun-Meier, 1996 : 44-45).

Demek ki ortaokulların öğrencileri lise'lere hazırlayıcı bir fonksiyonu vardı ve ortaokulların bir kısmı ilköğretime, bir kısmı da ortaöğretime dahildi. Fakat 1997-1998 öğretim yılından itibaren zorunlu eğitimin kesintisiz 8 yıla çıkarılması ile ortaokullar ortadan kalkmış oldu. Böylelikle ortaokullara ait 3 yıllık süre ilköğretim okullarına dahil edildi ve ilköğretim okulu kesintisiz olarak 8 yıla çıkmış oldu. Bu şekilde ilköğretim okulunun son 3 yılı artık ortaokul fonksiyonunu üstlenmiş oluyor.

Türkiye'de lise'lere ilaveten bir de Anadolu Liseleri vardır. Genel Liselere geçmeden önce, bir lise türü olan Anadolu Liselerini ele alacağız. Anadolu Liseleri Yabancı Dil ile eğitim yapıyorlar (Dialog, 1994 : 25). Normal liselerle Anadolu Liseleri arasında genel kültür dersleri açısından bir farklılık yoktur. Anadolu Liseleri'nin normal (genel) liselerden farkı sadece normal liselere göre daha fazla yabancı dil ders saatleri olmasıdır. Bunun böyle olduğunu haftalık ders programlarında göreceğiz.

Bu açıklamalardan sonra ortaöğretime dahil olan asıl okul türlerini ele alalım.

Ortaöğretime dahil olan okul türleri şunlardır:

1. Genel Liseler,
2. Mesleki ve Teknik Liseler.

5.4.2. Genel Liseler

Bu okullar ortaöğretim kurumlarının çoğunu oluştururlar ve üniversiteler öğrenci hazırlarlar (Başaran, 1996 : 87). Bu okulların amacı şu şekilde özetlenebilir:

Öğrencilere ortaöğretim seviyesinde bir eğitim vermek, ileride devletin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunabilecek insanlar yetiştirmek, öğrencileri sosyal problemlere alıştırmak ve onları yüksekokul tahsiline hazırlamak (Coşkun-Meier, 1996 : 46). Şu okul türleri Genel Liseler'e dahildir:

- a) Liseler,
- b) Anadolu Liseleri,
- c) Tabii Bilimler Lisesi,
- d) Anadolu Öğretmen Eğitimi Lisesi,
- e) Anadolu Sanat Lisesi,
- f) Akşam Lisesi,
- g) Özel Liseler.

1994-1995 öğretim yılında Genel Lise'lerde 65.805 öğretmen görev yaptı ve 1.226.519 öğrenciye ders verdi. Genel Lise'lerden mezuniyet üniversitelere devam etme imkanını sağlar. Genel Lise'lerin genel olarak yüksekokullara öğrenci yetiştirmenin dışında bir fonksiyonu yoktur. Burada ifade edilen Anadolu Öğretmen Eğitimi Lisesi de öğretmen yetiştirmediği için, genel lise olarak gösterilmiştir (Başaran, 1996 : 87).

Liselerin bazı kollarında haftalık ders programları ise şöyledir:

Tablo 5.1. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'ni Uygulayan Ortaöğretim Kurumlarından Lise Haftalık Ders Çizelgesi

Sosyal Bilimler Alanı

DERS KATEGORİLERİ	IX. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı	X. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı	XI. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	Türk Dili ve Edb. Din Kült.AhlakBil Tarih Coğrafya Matematik Biyoloji Fizik Kimya Sağlık Bilgisi Yabancı Dil Beden Eğitimi	4 1 2 2 2 5 2 2 2 4 2	Türk Dili ve Edb. Din Kült.AhlakBil Tarih Milli Güvenlik Bilg.	4 1 2 1	Türk Dili ve Edb. Din Kült.AhlakBil T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	4 1 2
TOPLAM		28		8		7
ALAN DERSLERİ			Edebi Metinler Genel Kültür Tarihi Türkiye Coğr(Fiziki) Ülkeler Coğrafyası Psikoloji	3 3 3 3 2	Edebi Metinler Osmanlı Tarihi Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası Felsefe Mantık Sosyoloji	3 3 3 2 2 2
TOPLAM				14		15
ALAN SEÇMELİ DERSLER			Sanat Tarihi Türk Edebiyat Tarihi İslam Tarihi Matematik Geometri Yabancı Dil Bilgisayar	2 2 2 4 2 4 2	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük-Seminer Dil Bilim Turizm Felsefe Tarihi Sanat Tarihi Türk Edebiyatı Tarihi Yabancı Dil Bilgisayar	2 2 2 2 2 2 4 2
TOPLAM				6		6
SEÇMELİ DERSLER	Resim Müzik Çevre ve İnsan Trafik Bilgisi İnsan İlişkileri Stand. ve Kalite İkinci Yabancı Dil Takviyeli Y. Dil Hızlı Okuma Tekn Bilgisayar	2 2 2 2 1 1 2 2 1 2	Resim Müzik Beden Eğitimi Trafik Bilgisi Çevre ve İnsan Bilim Tarihi İkinci Yabancı Dil Takviyeli Y. Dil	2 2 2 2 2 2 2 2	Resim Müzik Beden Eğitimi Demokrasi ve İnsan Hakları İnsan İlişkileri Bilgi Teknolojisi Kütüphanecilik İkinci Yabancı Dil Takviyeli Yabancı Dil	2 2 2 1 1 2 1 2 2
Alınabilecek Ders Saati Sayısı		4		4		4
	Rehberlik	1	Rehberlik	1	Rehberlik	1
TOPLAM		33		33		33

(Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Sayı: 2455, 1996 : 293)

Tablo 5.2. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'ni Uygulayan

Ortaöğretim Kurumlarından Lise Haftalık Ders Çizelgesi

Türkçe – Matematik Alanı

DERS KATEGORİLERİ	IX. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı	X. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı	XI. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	Türk Dili ve Edb. Din Kült.AhlakBil Tarih Coğrafya Matematik Biyoloji Fizik Kimya Sağlık Bilgisi Yabancı Dil Beden Eğitimi	4 1 2 2 2 5 2 2 2 4 2	Türk Dili ve Edb. Din Kült.AhlakBil Tarih Milli Güvenlik Bilg.	4 1 2 1	Türk Dili ve Edb. Din Kült.AhlakBil T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Felsefe Grubu (Felsefe, Mantık, Sosyoloji)	4 1 2 2
TOPLAM		28		8		9
ALAN DERSLERİ			Edebi Metinler Psikoloji Türkiye Coğr(Fiziki) Matematik Geometri	3 2 2 5 2	Edebi Metinler Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası Matematik Geometri	3 3 5 2
TOPLAM				14		13
ALAN SEÇMELİ DERSLER			Türk Edebiyat Tarihi Analitik Geometri Genel Türk Tarihi Güzel Konuşma ve Yazma Hızlı Okuma Teknik. Dil Bilim Yabancı Dil Bilgisayar	2 2 3 2 1 2 4 2	Türk Edebiyatı Tarihi Güzel Konuşma ve Yazma Hızlı Okuma Teknik. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük-Seminer Geometri Felsefe Mantık Sosyoloji Osmanlı Tarihi Yabancı Dil Bilgisayar	2 2 1 2 2 2 2 2 3 4 2
TOPLAM				6		6
SEÇMELİ DERSLER	Resim Müzik Çevre ve İnsan Trafik Bilgisi İnsan İlişkileri Stand. ve Kalite İkinci Yabancı Dil Takviyeli Y. Dil Hızlı Okuma Tekn Bilgisayar	2 2 2 2 1 1 2 2 1 2	Resim Müzik Beden Eğitimi Bilim Tarihi Trafik Bilgisi Turizm İnsan İlişkileri Kütüphanecilik Bilgi Teknolojisi İkinci Yabancı Dil Takviyeli Y. Dil	2 2 2 2 2 2 1 1 2 2 2	Resim Müzik Beden Eğitimi Demokrasi ve İnsan Hakları Kütüphanecilik İnsan İlişkileri Çevre ve İnsan Hukuk İstatistik Bilgi Teknolojisi İkinci Yabancı Dil Takviyeli Yabancı Dil	2 2 2 2 1 1 2 2 2 2 2 2
Alınabilecek Ders Saati Sayısı		4		4		4
	Rehberlik	1	Rehberlik	1	Rehberlik	1
TOPLAM		33		33		33

(Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Sayı: 2455, 1996 : 294)

Tablo 5.3. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'ni Uygulayan Ortaöğretim Kurumlarından Lise Haftalık Ders Çizelgesi

Yabancı Dil Alanı

DERS KATEGORİLERİ	IX. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı	X. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı	XI. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	Türk Dili ve Edb.	4	Türk Dili ve Edb.	4	Türk Dili ve Edb.	4
	Din Kült. Ahlak Bil	1	Din Kült. Ahlak Bil	1	Din Kült. Ahlak Bil	1
	Tarih	2	Tarih	2	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	2
	Coğrafya	2	Milli Güvenlik Bilg.	1	Felsefe Grubu (Felsefe, Mantık, Sosyoloji)	2
	Matematik	2				
	Biyoloji	5				
	Fizik	2				
	Kimya	2				
	Sağlık Bilgisi	2				
	Yabancı Dil	4				
Beden Eğitimi	2					
TOPLAM		28		8		9
ALAN DERSLERİ			Yabancı Dil	8	Yabancı Dil	8
			Dil Bilim	2	Dil Bilim	2
TOPLAM				10		10
ALAN SEÇMELİ DERSLER			Edebi Metinler	3	Edebi Metinler	3
			İkinci Yabancı Dil	4	İkinci Yabancı Dil	4
			Takviyeli Yab. Dil	4	Takviyeli Yab. Dil	4
			Türkiye Coğr. (Fiziki)	3	Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası	3
			Güzel Konuşma ve Yazma	2	Osmanlı Tarihi	3
			Genel Türk Tarihi	3	Felsefe	2
			Psikoloji	2	Sosyoloji	2
			Bilgisayar	2	Mantık	2
					Bilim ve Teknolojisi	1
					Bilgisayar	2
TOPLAM				10		9
SEÇMELİ DERSLER	Resim	2	Resim	2	Resim	2
	Müzik	2	Müzik	2	Müzik	2
	Çevre ve İnsan	2	Beden Eğitimi	2	Beden Eğitimi	2
	Trafik Bilgisi	2	Turizm	2	Turizm	2
	İnsan İlişkileri	1	İnsan İlişkileri	1	Çevre ve İnsan	2
	Stand. ve Kalite	1	Halk Bilim	2	Demokrasi ve İnsan Hakları	1
	İkinci Yabancı Dil	2	Grup Çalışma Tekn.	2	Halk Bilim	2
	Takviyeli Y. Dil	2	Kütüphanecilik	1	Kütüphanecilik	1
	Hızlı Okuma Tekn.	1	Hızlı Okuma Tekn.	1	Trafik Bilgisi	2
	Bilgisayar	2	Trafik Bilgisi	2		
Alınabilecek Ders Saati Sayısı		4		4		4
	Rehberlik	1	Rehberlik	1	Rehberlik	1
TOPLAM		33		33		33

(Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Sayı: 2455, 1996 : 295)

Tablo 5.4. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'ni Uygulayan Ortaöğretim Kurumlarından Lise Haftalık Ders Çizelgesi

Sanat (Müzik) Alanı

DERS KATEGORİLERİ	IX. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı	X. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı	XI. SINIF	Haft. Ders Saati Sayı
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	Türk Dili ve Edb.	4	Türk Dili ve Edb.	4	Türk Dili ve Edb.	4
	Din Kült. Ahlak Bil	1	Din Kült. Ahlak Bil	1	Din Kült. Ahlak Bil	1
	Tarih	2	Tarih	2	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	2
	Coğrafya	2	Milli Güvenlik Bilg.	1	Felsefe Grubu (Felsefe, Mantık, Sosyoloji)	2
	Matematik	2				
	Biyoloji	5				
	Fizik	2				
	Kimya	2				
	Sağlık Bilgisi	2				
	Yabancı Dil	4				
Beden Eğitimi	2					
TOPLAM		28		8		9
ALAN DERSLERİ			Müzik	6	Müzik	6
			Edebi Metinler	3	Edebi Metinler	3
TOPLAM				9		9
ALAN SEÇMELİ DERSLER			Müzik	2	Müzik Tarihi	2
			Sanat Tarihi	2	Sanat Tarihi	2
			Halk Bilim	2	Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası	3
			Grup Çalışma Tekn.	2	Sanat Etkinliklerini İzleme	2
			Edebi Sanatlar	3	Matematik	2
			Psikoloji	2	Osmanlı Tarihi	3
			Türkiye Coğr. (Fiziki)	3	Felsefe	2
			Matematik	2	Sosyoloji	2
			Genel Türk Tarihi	3	Mantık	2
			Kütüphanecilik	1	Kütüphanecilik	1
			Bilim ve Teknoloji	1	Bilim ve Teknoloji	1
			Yabancı Dil	4	Yabancı Dil	4
			Bilgisayar	2	Bilgisayar	2
	TOPLAM				11	
SEÇMELİ DERSLER	Resim	2	Resim	2	Resim	2
	Müzik	2	Beden Eğitimi	2	Beden Eğitimi	2
	Çevre ve İnsan	2	Çevre ve İnsan	2	Güzel Konuşma ve Yazma	2
	Trafik Bilgisi	2	Fotografi	2	Ülkeler Coğrafyası	3
	İnsan İlişkileri	1	Güzel Konuşma ve Yazma	2	Demokrasi ve İnsan Hakları	1
	Stand. ve Kalite	1	Trafik Bilgisi	2	İnsan İlişkileri	1
	İkinci Yabancı Dil	2	Turizm	2	Turizm	2
	Takviyeli Y. Dil	2	İkinci Yabancı Dil	2	İkinci Yabancı Dil	2
	Hızlı Okuma Tekn	1	Takviyeli Y. Dil	2	Takviyeli Yabancı Dil	2
	Bilgisayar	2				
	Alınabilecek Ders Saati Sayısı		4		4	
	Rehberlik	1	Rehberlik	1	Rehberlik	1
TOPLAM		33		33		33

(Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Sayı: 2455, 1996 : 291)

Tablo 5.5. 1994-1995 Öğretim Yılında Genel Liselerde
Okul, Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Lise	1.635	1.038.463	50.524
Anadolu Lisesi	318	43.480	6.263
Tabii Bilimler Lisesi	27	5.634	571
Anadolu Sanat Lisesi	11	1.458	178
Açıköğretim Lisesi	-	66.610	-
Akşam Lisesi	11	5.564	196
Anadolu Öğretmen Lisesi	70	18.704	1.454
Özel Liseler	285	46.606	6.619
Liselerin parçası olarak Ortaokul	1.170	473.818	-
TOPLAM	3.527	1.700.337	65.805

(Coşkun-Meier, 1996 : 18)

5.4.3. Mesleki ve Teknik Liseler

Mesleki ve Teknik Liseler, ortaöğretimde genel liselerin yanında yer alan ve amacı; çalışma ve meslek hayatına uzman çalışma gücü yetiştirmek olan, fakat ayrıca öğrencileri yüksek tahsile hazırlamak olan eğitim kurumlarıdır (Coşkun-Meier, 1996 : 48).

Burada ifade edildiği gibi bu okulların amacı, çalışma ve meslek hayatına uzman çalışma gücü yetiştirmektir. Fakat bu amaç, çok az bir oranda gerçekleşebilmektedir. “Bu okullarda çoğunlukla üniversitelere öğrenci yetiştiren okullara dönüştürülmüşlerdir” (Başaran, 1996 : 87).

1994-1995 öğretim yılında Türkiye’de 2.624 Mesleki ve Teknik Lise vardı. Bu

okullarda 67.700 öğretmen, 875.751 öğrenciye ders verdi (Coşkun-Meier, 1996 : 48).

Mesleki ve Teknik Liseler dört ayrı alana ayrılmışlardır. Biz burada her alanı ayrı ayrı ele alacağız. Aşağıdaki okul türleri, mesleki ve teknik liseler kapsamındadır:

- a) Kız Teknik Okulları,
- b) Erkek Teknik Okulları,
- c) Ticaret ve Turizm Okulları,
- d) Dini Okullar.

5.4.4. Kız Teknik Okulları

Başlıktan da anlaşıldığı gibi bu okullar sadece kız öğrencilere yöneliktir. Bu okulların amacı ise şu şekilde ifade edilebilir: “Çağımızın ekonomik, toplumsal ve teknolojik gelişmelerini dikkate alarak ve bölgesel ihtiyaçları, endüstriyi ve ev idaresini dikkate alarak, ortaöğretimde modern, bilimsel ve teknolojik metotlara aşina olan ve bunları yargılayabilen, uygulayabilen ve geliştirebilen kadın mesleki işgücü yetiştirmek” (Coşkun-Meier, 1996 : 48).

1994-1995 öğretim yılında 534 Kız Teknik Okulu’nda 82.503 kız öğrenciye 12.680 öğretmen tarafından ders verildi.

Kız Teknik Okulları kapsamındaki okul türleri ise şunlardır:

- Kız Meslek Lisesi
- Kız Teknik Lisesi
- Anadolu Kız Meslek Lisesi
- Anadolu Kız Teknik Lisesi

Bu okulların amacı ve öğretim yapıldığı bölümler ise aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Kız Meslek Lisesi ’nin amacı; kız öğrencilerin iyi bir ev kadını olarak yetişmelerini ve

onların belirli meslek alanlarına hazırlanmalarını sağlamaktır. Öğretim yapıldığı bölümleri ise; dikiş-konfeksiyon, el sanatları, diyet beslenme, çocuk gelişimi ve eğitimi, kurs öğretmenliği bölümleridir. (Cicioğlu, 1985 : 270).

Kız Teknik Lisesi'nin amacı; mesleğe ve yükseköğretime öğrenci hazırlamaktır. Öğretim yapıldığı bölümler ise; besin teknolojisi, hazır giyim, dekoratif resim, moda resmi bölümleridir (Cicioğlu, 1985 : 270).

1994-1995 öğretim yılında Kız Teknik Okullarında okuyan öğrenci ve öğretmen sayısı şu şekildedir:

Tablo 5.6. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda
Kız Teknik Okullarında Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Kız Meslek Lisesi	411	74.357	12.680
Kız Teknik Lisesi	33	444	*
Anadolu Kız Meslek Lisesi	89	7.117	*
Anadolu Kız Teknik Lisesi	1	585	*
Pratik Hazırlık Sınıfı	348	7.806	1.037
Ortaokul	328	52.876	-
TOPLAM	1210	123.185	13.845

(Çoşkun-Meier, 1996 : 122)

5.4.5. Erkek Teknik Okulları

Erkek Teknik Okulları'nın amacı; ortaöğretim alanında, teknik işgücü ihtiyacını karşılamak için öğrenci yetiştirmektir. Bu okullar sadece erkek öğrencilerin ders gördüğü okul türleridir. 1994-1995 öğretim yılında 21.391 öğretmenin hizmet verdiği, 375.093 öğrencinin ders gördüğü toplam 810 okul vardı (Çoşkun-Meier, 1996 : 49).

* Öğretmen sayısı Kız Meslek Lisesi öğretmen sayısına dahildir. 1997-1998 öğretim yılına kadar

Erkek Teknik Okulları kapsamındaki okul türleri aşağıdaki gibidir:

- Teknik Lise,
- Anadolu Teknik Lisesi,
- Endüstri Meslek Lisesi,
- Meslek Lisesi

Amacı teknik işgücü yetiştirmek olan bu okullardan bazılarında öğretim yapılan bölümleri açıklayalım.

Teknik Lise: 1981-1982 öğretim yılında bu okullarda makine, elektronik, inşaat, motor ve kimya alanlarında öğretim yapılmakta idi. Teknik lise mezunlarından istekli olan öğrenciler yüksek dereceli okullar ve akademiler ile üniversitelerin çeşitli fakültelerine giriş hakkına sahiptiler (Cicioğlu, 1985 : 271).

Endüstri Meslek Lisesi'nin amacı; ülkenin endüstri ihtiyaçlarına uygun, modern endüstrinin ileri tekniğine kolayca uyabilecek yetenekli kalifiye işçi ve teknisyen yetiştirmektir. Bu okullarda öğretimi yapılan bölümlerden bazıları şöyledir: Tesviye, metal işleri, elektrik, elektronik, motor, döküm, sinayi boya, telekomünikasyon, maden, matbaa vb. (Cicioğlu, 1985 : 267-268).

1994-1995 öğretim yılında Erkek Teknik Okullarında okul, öğrenci ve öğretmen sayısı aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir (Coşkun-Meier, 196 : 121):

ortaokullar liseler dahil olduğu için, ortaokul öğrenci sayısı da dahil edilmiştir.

Tablo 5.7. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda
Erkek Teknik Okullarında Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Endüstri Meslek Lisesi	498	341.349	21.391
Teknik Lise	222	22.702	*
Anadolu Meslek Lisesi	3	487	*
Anadolu Teknik Lisesi	87	10.555	*
Ortaokul	-	1.652	
TOPLAM	810	376.745	21.391

(Coşkun-Meier, 1996 : 121)

5.4.6. Ticaret ve Turizm Okulları

Bu eğitim kurumlarının amacı; ortaöğretim alanında, orta ölçekli kamu ve özel sektöre yerleştirmek için Ticaret, Turizm, Finans, Marketing, Hesapçılık, Bankacılık, Kooperatifçilik, Sekreterlik veya Bilgisayarcılık dallarında işgücü yetiştirmektir.

1994-1995 öğretim yılında 451 Ticaret ve Turizm Okulu'nda 197.380 öğrenciye 9.411 öğretmen ders verdi (Coşkun-Meier, 1996 : 50-51).

Bu okulların kapsamında bulunan okul türlerinden bazıları şunlardır: Anadolu Ticaret-Meslek Lisesi, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, Anadolu Sekreterlik Lisesi, Mesleki Ticaret Lisesi. 1994-1995 öğretim yılında Ticaret ve Turizm okullarında okul, öğrenci ve öğretmen sayısı aşağıdaki Tablo'da ifade edilmiştir:

* Öğretmen sayısı Endüstri Meslek Lisesi öğretmen sayısına dahildir. 1997-1998 öğretim yılına kadar

Tablo 5.8. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda
Ticaret ve Turizm Okullarında Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Ticaret Meslek Lisesi	321	175.137	7.917
Akşam Ticaret Meslek Lisesi	5	2.478	96
Anadolu Bölge Yönetimi Meslek Lisesi	6	882	27
Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	67	9.008	517
Anadolu Dış Ticaret Meslek Lisesi	7	1.263	73
Anadolu Sekreterlik Meslek Lisesi	5	797	55
Anadolu Otelcilik ve Turizm Mesl.Lise	31	7.077	691
Anadolu Basın, Reklam ve Dokümantasyon Meslek Lisesi	8	599	25
Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi	1	139	10
Ortaokul	-	3.672	-
TOPLAM	451	201.052	9.411

(Coşkun-Meier, 1996 : 122)

5.4.7. Dini Okullar

8 yıllık zorunlu eğitimden sonra en az 4 yıllık bir eğitim veren dini okullar İmam-Hatip Liselerini kapsıyorlar. Bu okulların amacı; öğrencileri İmam ve Hatip olarak yetiştirmek, onlara Kur'an öğretmek ve bu okullarda dini hizmet verecek kişiler yetiştirmektir.

1994-1995 öğretim yılında 448 İmam-Hatip Lisesi'nde 179.628 öğrenci ders gördü,

ortaokullar liseler dahil olduğu için, ortaokul öğrenci sayısı da dahil edilmiştir.

bunlara 15.494 öğretmen ders verdi (Coşkun-Meier, 1996 : 51).

1994-1995 öğretim yılında dini okullarda okul, öğrenci ve öğretmen sayısı ise aşağıdaki tabloda verilmiştir (Coşkun-Meier, 1996 : 123):

Tablo 5.9. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda Dini Okullarda Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Ortaokul	-	290.980	-
İmam-Hatip Lisesi	393	172.996	15.494
Anadolu İmam-Hatip Lisesi	55	632	*
Ortaokul	-	11.567	-
TOPLAM	448	476.175	15.494

* Öğretmen sayısı, İmam Hatip Lisesi öğretmen sayısına dahildir.

(Coşkun-Meier, 1996 : 123)

1997-1998 öğretim yılına kadar ortaokulların bir kısmı liselere, dolayısıyla ilköğretime dahil edildi. Biz bu nedenle, bu ortaokullardaki öğrenci ve öğretmen sayılarını da ortaöğretime dahil ettik. 1997-1998 öğretim yılından itibaren zorunlu eğitimin 8 yıla çıkması ile birlikte bu ortaokullar ortadan kalktı ve böylelikle ortaöğretimde öğrenci ve öğretmen sayısı düşmüş oldu. Aşağıdaki tabloda 1994-1995 öğretim yılında öğretimde bulunan toplam öğrenci ve öğretmen sayısı ortaokullar dahil edilerek ve ortaokulsuz olarak verilmiştir.

Tablo 5.10. 1994-1995 Öğretim Yılı'nda
Ortaöğretim Okullarında Okuyan Öğrenci ve Öğretmen Dağılımı

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
Genel Lise (Ortaokulsuz)	2.357	1.226.519	-
Genel Lise (Ortaokul dahil)	3.527	1.700.337	65.805
Mesl. Ve Tekn. Liseler (Ortaokulsuz)	2.243	828.874	-
Mesl. ve Tekn. Liseler(Ortaokul dahil)	2.571	1.169.621	58.976
Özel Liseler	18	1.903	185
Bakanlıklara bağlı Liseler	367	67.002	5.544
TOPLAM (Ortaokulsuz)	4.978	2.124.298	-
TOPLAM (Ortaokullu)	6.476	2.938.863	130.460

(Coşkun-Meier, 1996 : 117)

Tablo 5.11. Türkiye'deki Okul Sistemi

İLKÖĞRETİM	ORTAÖĞRETİM	YÜKSEKÖĞRETİM			
		FAKÜLTE		LİSANSÜSTÜ	
		Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
İlkokul Ortaokul	Lise Mesleki ve Teknik Okullar				

7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	Yıl

(Başaran, 1996 : 17)

6. TÜRK VE ALMAN EĞİTİM SİSTEMLERİNDEKİ BENZERLİKLER

Federal Almanya, Eyaletlerden oluşan bir devlettir. Federal Almanya'da bütün yönetim işleri Eyaletler ile Merkezi yönetim arasında paylaşılmıştır. Yani Almanya'da yönetim işini Merkezi yönetim ile Yerel yönetim birlikte yürütmektedir. Bu eğitim alanında da böyledir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde ise yönetim işlerinin tamamı Merkezi yönetim tarafından yerine getirilmektedir. Buna eğitim alanı da dahildir. Buna göre Alman eğitim sistemi ile Türk eğitim sistemi arasında fazla bir benzerlik yoktur. Bununla birlikte her iki sistemin içinde bulunan uygulamalarda az da olsa bazı benzerlikler vardır. Bu benzerlikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

6.1. Faaliyet Alanları

Her iki eğitim sisteminde, Eğitim Bakanlıklarının bazı faaliyet alanlarındaki uygulamaları arasında bazı benzerlikler vardır. Fakat bu benzerlikler Eğitim Bakanlıklarının her faaliyet alanındaki uygulamalarında mevcut değildir. Benzerlikler sadece bazı alanlardaki uygulamalarda mevcuttur. Diğer bir deyişle her iki ülkenin Eğitim Bakanlıklarının görevleri arasında bazı benzerlikler vardır. Biz burada sadece benzerlik gösteren görev alanlarını açıklamaya çalışacağız.

Almanya'nın Federal Eğitim, Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı'nın görevleri arasında şunlar vardır:

- Eğitim Planlaması ve Eğitim Araştırması,
- Eğitime katkıda bulunmak ve bilimsel yeniliklere destek olmak,
- Mesleki eğitim ve mesleki eğitime destek (Führ, 1996 : 41).

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Alman Eğitim Bakanlığı'nın görevleri

ile benzerlik gösteren Şu görevleri vardır:

Bakanlığa bağlı her kademedeki ğretim kurumlarının, ğretmen ve öğrencilerine, bütün eğitim ve ğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek, takip ve denetim altında bulundurmak (Coşkun-Meier, 1996 : 29).

Burada bize göre Alman Eğitim Bakanlığı'nın ifade edilen görevleri ile Türk Milli Eğitim Bakanlığı'nın ifade edilen görevleri aynı görevlerdir. Alman Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Planlaması ve Eğitim Araştırması, Eğitime ve Mesleki Eğitime destek gibi görevleri vardır.

Türk Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri arasında ifade edilen "ğretmen ve öğrencilere ait bütün eğitim ve ğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek" Őeklindeki görevi Alman Eğitim Bakanlığı'nın yukarıda ifade edilen görevleri arasında ayrı ayrı ifade edilen görevler, Türk Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri arasında bir bütün olarak ifade edilmiştir. Hemen ifade edelim ki, Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri burada ifade edilen görevlerden daha kapsamlıdır. Yani Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri Federal Eğitim, Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı'nın görevlerinin bir kısmını kapsadığı için benzerdir.

6.2. Eğitimin Amaçları

2. Her iki eğitim sistemindeki eğitim amaçlarında, içerik olarak benzerlikler vardır. Bu benzerlikler içerik olarak benzerdirler, fakat her iki sistemde eğitim amaçları farklı bir Şekilde ifade edilmiştir. Hemen söyleyelim ki eğitim amaçlarının tamamı benzer değildir. biz burada her iki sistemde içerik olarak sadece birbirine benzeyen amaçları ele alacağız.

Federal Almanya'da eğitim amaçları, Eyaletlere göre farklı farklı ifade edilmiştir. Yani bütün Federal Almanya için geçerli tek bir eğitim amacı yoktur. Her Eyalet, eğitimdeki amacı kendisi belirler. Bu nedenle biz burada sadece ele aldığımız bazı Eyaletlere ait

eğitim amaçları ile Türk Milli Eğitimi'nin amaçlarını karşılaştıracağız.

Hessen Eyaleti Temel Kanunu'nda eğitim amaçları arasında şu konular vurgulanıyor: "Hoşgörü, dini ve dünyevi duygulara saygı, öğrencileri ahlaklı bir şahsiyet haline getirmek, öğrencinin sorumluluk sahibi olmasını ve bu sorumluluğunu hizmete dönüştürmeyi sağlamak, insanlığa hizmeti geçmiş kişileri, ekonomi, medeniyet ve kültür gibi konuları ön planda tutmak, demokratik devleti tehdit eden fikirlere hoşgörü göstermemek".

Diğer bir Eyalet olan Bavyera Eyaleti Temel Kanunu'nda ise eğitim amaçları arasında şu konular vurgulanıyor: "ğrencilere bilgi, beceri, hoşgörü ve karakter kazandırmak, ğrencilere Tanrı'ya (Allah'a) saygıyı, insanların dini inançlarına hürmeti, kendine hakimiyeti, sorumluluk duygusunu, yardımseverliği ve açık fikirliliği sağlamak. Öğrencilere demokrasi, vatan ve millet sevgisini aşılamak" (Führ, 1996 : 21).

Türk Milli Eğitimi'nin amaçları arasında ise, yukarıda ifade edilen Federal Almanya'daki eğitim amaçları ile benzerlik gösteren şunlardır:

- Türk milletinin bütün fertlerini, Türk Milletinin bütün değerlerini benimseyen ve koruyan, vatanını ve milletini seven, insan haklarına ve Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı sorumluluklarını bilen insanlar olarak yetiştirmek,
- Türk Milletinin bütün fertlerinin, gelişmiş bir kişiliğe, hr düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip olmasını sağlamak, onları insan haklarına saygılı, topluma karşı sorumluluk duyan kişiler olarak yetiştirmek,
- Türk Milletinin bütün fertlerinin kabiliyetlerini geliştirerek, kendilerinin ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak (Milli Eğitim; Eğitim, Sanat, Kültür Dergisi, Sayı: 134, 1997 : 17-18).

Burada da görüldüğü gibi her iki sistemde içerik olarak benzer olan amaçlar vardır. Burada birbirine benzeyen amaçların birbirinden farklı oldukları tek yön, Federal Almanya eğitim amaçlarının Alman toplumu için, Türk milli eğitim amaçlarının ise Türk toplumu için düzenlenmiş olduğudur.

6.3. Eğitim Araştırmaları

Her iki eğitim sisteminde de eğitim araştırma kurumları mevcuttur. Her iki sistemde eğitim araştırması ile ilgili kurumların bulunması, kurumların her iki sistemde de mevcut olması bakımından benzerlik göstermektedir.

Bu kurumların benzediği diğer bir yönü de, her iki eğitim sisteminde bu kurumların görev ve amaçlarının aynı olmasıdır. Belki her iki eğitim sisteminde bu amaçlar farklı bir şekilde ifade edilmiştir, fakat anlam olarak aynı şeyleri ifade etmektedirler.

Türk eğitim sisteminde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı “Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı”nın görevleri şu şekilde ifade edilmiştir: “Eğitim ve öğretimde uygulanan yeni teknolojilerle ilgili gelişmeleri yurtiçinde ve yurtdışında takip etmek ve değerlendirmek” (Sorguç, 1995 : 439).

Alman Eğitim sisteminde eğitim araştırma kurumlarının amaçları ise şu şekilde ifade edilmiştir: “Eğitim araştırmasının amacı milli ve uluslararası eğitim gelişmelerini incelemek ve böylece ilerlemiş bilimsel araştırmalar sayesinde eğitim politikası hakkında verilecek kararlara katkıda bulunmak” (Führ, 1988 : 57).

Görüldüğü gibi her iki sistemdeki eğitim araştırma kurumlarının amacı ve görevi birbirine çok benziyor, hatta neredeyse birbirinin aynısıdır. Her iki sistemdeki eğitim kurumları için amaçlar ortak olarak şu şekilde ifade edilebilir: “Yurtiçinde ve yurtdışında eğitimdeki yeni gelişmeleri incelemek ve bu gelişmeleri eğitimde uygulanabilir hale getirmek”. Biz bu bölümde sadece birbirine benzeyen görevleri ele aldık.

6.4. Eğitimde Başarı Değerlendirmesi (Not Sistemi)

Her iki eğitim sisteminde başarı değerlendirmesi (not sistemi) altı aşamadan oluşmaktadır. Yani başarı değerlendirmesi altı tane not ile ölçülmektedir. Bu açıdan da

her iki sistem arasında benzerlik vardır.

Türk eğitim sisteminde başarı değerlendirme aşağıdaki 6 nottan oluşmaktadır:

5	Pekiyi	(85-100 puan)
4	İyi	(70-84 puan)
3	Orta	(55-69 puan)
2	Geçer	(45-54 puan)
1	Geçmez	(25-44 puan)
0	Etkisiz	(0-24 puan)

Alman eğitim sisteminde başarı değerlendirme ise şu notlardan oluşmaktadır.

1	Pekiyi	(Sehr Gut)
2	İyi	(Gut)
3	Orta	(Befriedigend)
4	Yeterli	(Ausreichend)
5	Zayıf	(Mangelhaft)
6	Çok zayıf	(Ungenügend)

(Dialog, Türk-Alman Eğitim Dergisi, 1994 : 53).

Görüldüğü gibi başarı değerlendirmeleri birbirine benzemektedir. Hemen ifade edelim ki bu benzerlik sadece notların adet olarak aynı olması ile sınırlıdır.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Federal Almanya, Eyaletlerden oluşan bir ülkedir ve dolayısıyla yönetim işleri Eyaletler ile Merkezi yönetim arasında birlikte yürütülmektedir. Bu eğitimde de böyledir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde ise yönetim işlerinin tamamı Merkezi yönetim tarafından yerine getirilmektedir.

Bu nedenle her iki sistem arasında doğal olarak büyük benzerlikler mevcut değildir. Buna rağmen biz burada tespit edebildiğimiz mevcut olan ufak benzerlikleri ifade etmeye çalıştık.

7. TÜRK VE ALMAN EĞİTİM SİSTEMLERİNDEKİ FARKLILIKLAR

Federal Almanya Eyaletlerden oluşan bir devlettir. Eyaletlerden oluşan bir devlette eğitim ve kültür politikası, Eyaletlerin kendi arasında ve Devletle (Merkezi yönetim) sıkı bir şekilde birlikte çalışmayı mecburi kılıyor (Führ, 1996 : 34). Federal Almanya'da yönetim işleri Devlet (merkezi yönetim) ile Eyaletler arasında paylaşılmıştır. Yönetim işinde yerel yönetimlerin söz hakkı vardır. Her Eyalet kendi Eyaletinin yönetiminden sorumludur.

Türkiye Cumhuriyeti ise, Merkezi yönetim sistemine sahiptir ve Merkezi yönetim tarafından yönetilmektedir. Yönetim işlerinin tamamında sorumluluk Merkezi yönetime aittir.

Durum böyle olunca Federal Almanya eğitim sistemi ile Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi arasında fazla bir benzerliğin olması beklenemez. Çünkü Almanya Eyaletlerden oluşuyor ve Devleti, Merkezi yönetim ile Eyaletler birlikte yönetiyor. Türkiye Cumhuriyeti ise Merkezi yönetim sistemine sahip ve Devleti idare etme görevi Merkezi yönetime aittir.

Tezimizin bir önceki bölümünde her iki ülkenin eğitim sistemleri arasındaki benzerlikleri tespit etmeye çalışmıştık. Fakat iki ülkenin eğitim sistemleri arasında çok fazla benzerliklerin olmadığını görmüştük. Demek ki iki ülkenin eğitim sistemleri arasında farklılıklar daha fazladır. Böyle olması da tabiidir, çünkü her iki ülke farklı yönetim sistemlerine sahiptir.

Tezimizin bu bölümünde her iki ülkenin eğitim sistemleri arasındaki farklılıkları tespit etmeye çalışacağız.

7.1. Eğitim Sisteminde Görev Dağılımı

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi Alman eğitim sisteminde eğitimi yönetim işinde, Merkezi

yönetim ile yerel yönetimler görevleri paylaşmışlardır. Görev dağılımı Federal Devlet (Merkezi yönetim) ile Yerel yönetimler arasında şu şekilde düzenlenmiştir:

“Federal Devletin (Merkezi yönetim) yüksekokulların temel kaideleri ile ilgili temel kanunlar koyma, bunun yanında eğitim planlamasına iştirak etme görevi vardır. Okul ve yüksekokulların yönetimi Eyaletlerin görevidir” (Führ, 1988 : 31).

“Devlete (Merkezi yönetime), okullarla (ilk ve ortaöğretim) ilgili temel kanun koyma görevi verilmemiştir. Bu nedenle de bütün Federal Almanya için geçerli bir okul kanunu mevcut değildir” (Führ, 1988 : 34).

Eğitim yönetimindeki görev dağılımında da görüldüğü gibi bu alanda görevler Merkezi yönetim ile Yerel yönetimler arasında paylaşılmıştır. Hatta dikkat edilirse Yerel yönetimler eğitim yönetiminde daha fazla söz sahibidir. Çünkü Merkezi yönetimin sadece yüksekokullarla ilgili temel kanun koyma yetkisi ve görevi vardır. Yüksekokulların yönetimi ve ilk ve ortaöğretim okullarının yönetimi ve diğer bütün işleri yerel yönetimlere aittir.

Türk eğitim sisteminde ise eğitimin bütün işlerinden Merkezi yönetim tek başına sorumludur ve yetkilidir. Yerel yönetimlerin ise resmi olarak eğitim işleri ile ilgili hiçbir yetkisi ve sorumluluğu yoktur.

Bize göre Alman eğitim sistemi ile Türk eğitim sistemi arasındaki en büyük farklardan birisi işte bu noktada ortaya çıkmaktadır. Eğitim sistemlerinin birinde eğitim işlerinde hem Merkezi yönetim, hem de yerel yönetimler birlikte sorumludurlar; diğerinde ise sadece Merkezi yönetim sorumludur. Hatta Alman eğitim sisteminde yerel yönetimlerin eğitim işlerinde Merkezi yönetimden daha fazla söz sahibi olması, iki sistem arasındaki farklılığın diğer bir boyutudur.

7.2. Eğitimden Sorumlu Bakanlıklar

Federal Eğitim Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı, Federal Almanya Devleti'nin

eğitiminden sorumlu Bakanlığıdır. Bu Bakanlığın görevleri aşağıdaki gibidir:

- Eğitim planlaması ve eğitim araştırması,
- Eğitime katkıda bulunmak ve bilimsel yeniliklere destek olmak,
- Mesleki eğitime destek olmak,
- Yüksekokulda temel kanun koyma, yüksekokulları geliştirmek ve bilim'e destek olmak.

Görüldüğü gibi Federal Eğitim Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı'nın görevleri ağırlıklı olarak eğitime destek olmak Őeklinindedir. Eğitime destek olmak da Şu alanlarda uygulanıyor:

- Mesleki eğitime destek olmak,
- Öğrencilere, eğitim göreceklere ve yüksek tahsil yapanlara yapılacak yardımların düzenlenmesi,
- Bilimsel araştırmaların desteklenmesi,
- Kamu hizmetinde bulunanların bakım masraflarının düzenlenmesi. Buna ğretmenler ve yüksekokul öğretmenleri dahildir (Führ, 1996 : 41).

Milli Eğitim Bakanlığı da, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin eğitiminden sorumlu Bakanlığıdır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri arasında Şu görevler vardır:

- Bakanlığa bağlı her kademedeki ğretim kurumlarının ğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve ğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek, takip ve denetim altında bulundurmak,
- Okul ncesi, ilköğretim ve ortaöğretim ile her çeşit örgün ve yaygın eğitim kurumlarını açmak ve yükseköğretim dışında kalan ğretim kurumlarının diğer Bakanlık, kurum ve kuruluşlarınca açılmasına izin vermek,
- Türk vatandaşlarının yurtdışında yapılacak eğitim ve ğretimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,
- Diğer Bakanlık kurum ve kuruluşlarında açılan ve yükseköğretim dışında kalan örgün ve yaygın eğitim kurumlarının denklik derecelerini belirlemek, program ve

yönetmeliklerini birlikte hazırlamak ve onaylamak,

- Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı ortaöğretim kurumlarının program, yönetmelik ve denklik derecelerinin belirlenmesi konularında işbirliğinde bulunmak,
- Okullardaki Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik ile ilgili hizmetleri yürütmek (Coşkun-Meier, 1996 : 29).

Yukarıda ifade edildiği gibi her iki ülkenin Eğitim Bakanlıklarının görevlerinden de anlaşılacağı üzere, Federal Almanya'nın Eğitim Bakanlığı olan Federal Eğitim Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı'nın Türkiye Cumhuriyeti'nin Eğitim Bakanlığı olan Milli Eğitim Bakanlığı'ndan farkı, görevlerinin Milli Eğitim Bakanlığı'na göre daha kısıtlı olmasıdır. Federal Eğitim Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı'nın görevi ağırlıklı olarak eğitime destek olmaktır. Bakanlığın bunun yanında eğitim, araştırma ve planlama görevi vardır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevlerine, yukarıda Alman Eğitim Bakanlığı'nın görevleri olarak saydığımız görevler dahildir. Fakat Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri bunlarla sınırlı değildir. Eğitimdeki bütün hizmetleri yürütmek de Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevidir. Her iki Eğitim Bakanlıkları arasında fark da buradadır.

İki Bakanlık arasındaki diğer bir fark da, Federal Almanya'nın Eğitim Bakanlığı olan Federal Eğitim Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı'nın yüksekokullar ile ilgili görevinin olması, buna karşılık Türkiye Cumhuriyeti'nin Eğitim Bakanlığı olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevlerinin ilk ve ortaöğretimle sınırlı olması, yani yüksekokullarla ilgili görevinin bulunmamasıdır.

7.3. Eğitimde Amaç

Alman eğitim sisteminde eğitim amacının belirlenmesinde Merkezi yönetimin bir fonksiyonu yoktur. Yani eğitimin amacı, Merkezi yönetim tarafından belirlenmez. Bu nedenle bütün Almanya için geçerli tek bir eğitim amacı mevcut değildir. Federal Almanya Eyaletlerden oluşan bir devlettir. Her Eyalet eğitimin amacını kendisi belirler.

Dolayısıyla Federal Almanya’da her Eyaletin kendisinin belirlediği birçok eğitim amacı vardır. Biz bu bölümde Federal Almanya’daki Eyaletlerin tamamının eğitim amaçlarını değil de, sadece birkaç tanesinin eğitim amacını açıklayacağız.

Bu bağlamda Hessen Eyaleti Temel Kanunu’nun 56. Maddesinde eğitimin amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Her dersin temelinde hoşgörü olmalı. Öğretmenin her derste öğrencilerin dini ve dünyevi duygularını dikkate alma zorunluluğu vardır. Eğitimin hedefi genç insanı ahlaklı bir şahsiyet haline getirmek, onun mesleki kabiliyetini ve politik sorumluluğunu, hukuka ve hakikate bağlı olarak bağımsız ve sorumlu bir hizmete dönüştürmektir. Tarih dersi, geçmişteki hakikat ve gerçeği dayanmalı. İnsanlığın büyük hayırseverleri, Devletin gelişmesi, ekonomi, medeniyet ve kültür ön planda tutulmalı, Generaller, savaş ve kavglara ön planda olmamalı. Demokratik Devletin temelini tehdit eden fikirlere hoşgörü gösterilemez” (Führ, 1996 : 21).

Bavyera Eyaleti Temel Kanunu’nun 131. Maddesinde de eğitimin amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Okullar sadece bilgi ve beceri aktarmamalı, bunun yanında hoşgörü ve karakter oluşturmali. Eğitimin en baştaki amaçları Tanrı’ya (Allah’a) saygıyı, insanların dini inanç ve şereflerine hürmet etmeyi, kendine hakimiyeti, sorumluluk duygusunu ve sorumluluk sevincini, yardımseverliği, bütün gerçekler, iyilikler ve güzellikler için açık fikirli olmayı sağlamaktır. Öğrenciler demokrasi, Bavyera vatani, Alman halkı ve barış sevgisi ile eğitilmelidir” (Führ, 1988 : 21).

Yukarıda iki değişik Eyaletin temel kanunlarında ifade edilen eğitim amaçlarından da anlaşıldığı üzere, Federal Almanya’da her Eyalette eğitimin amaçları birbirinden farklıdır ve Eyalet sayısı kadar da belirlenmiş eğitim amacı vardır.

Türkiye Cumhuriyeti’nde ise eğitimin amacı merkezi yönetim tarafından belirlenir ve bütün Türkiye için geçerli tek bir eğitim amacı vardır. Biz burada Türk milli eğitiminin

amaçlarını açıklamayacağız, çünkü tezimizin önceki bölümlerinde Türk milli eğitiminin amaçlarını açıklamıştık.

Yukarıda Federal Almanya'daki eğitim amaçlarını açıklamamız Federal Almanya'da birden çok eğitim amacının bulunduğunu ortaya koymak içindi.

Bütün bu açıklamalardan sonra gelmek istediğimiz konu, Federal Almanya'da eğitimin amacının merkezi yönetim tarafından değil de, Eyaletler tarafından belirlendiğidir. Türk eğitim sisteminde ise eğitimin amacı merkezi yönetim tarafından belirlenir. Her iki eğitim sisteminde bu açıdan farklılık vardır. Federal Almanya'nın Eyaletlerden oluşması ve dolayısıyla Eyalet sayısı kadar eğitim amacının bulunması da Türk eğitim sisteminden diğer farklı bir yönüdür. Çünkü Türk milli eğitiminin amacı bir tanedir ve bütün Türkiye için geçerlidir.

7.4. Eğitim Sisteminde Kaynak

Alman eğitim sisteminde eğitime kaynak sağlamada Federal Devletin (Merkezi yönetim) yanında, Yerel yönetimler ve özel kurumlarda oldukça etkilidir. Hatta eğitime kaynak sağlamada yerel yönetimlerin ve özel kurumların etkisi merkezi yönetimden fazladır. Bir diğer deyişle Federal Almanya'da eğitimin birçok maddi kaynağı vardır.

Federal Almanya'da 1994 yılında Eğitim bütçesi şu şekilde gerçekleşmiştir: Eğitim bütçesinin %7.1'i Federal devlet (Merkezi yönetim) tarafından, %72.2'si Eyaletler tarafından ve %20.7'si Belediyeler tarafından karşılanmıştır. 1994 yılında Federal devlet, Eyaletler ve Belediyeler eğitim için toplan 164.4 milyar mark harcamışlardır. Buna ilaveten özel sektörün eğitim için yapmış olduğu harcamalar vardır. Özellikle işyerine bağlı mesleki eğitim ve araştırma-geliştirme için tahminen yapılan masraflar 116.7 milyar mark'tır. Ayrıca Federal Enstitü tarafından eğitim harcamaları için hizmete sunulmuş 19.9 milyar mark vardır (Führ, 1996 : 52).

Türk eğitim sisteminde ise eğitimin finanse edilmesinde devlet adeta tek kaynak gibidir.

Eğitim giderleri için devletin dışında 3nemli bir destek yoktur. 1995 yılında Milli eğitim giderleri içinde Bütçenin (Devletin) payı %95.4 iken, diğer gelirlerin payı da %4.6 olmuştur (Erdoğan, 1997 : 192-193).

Para olarak ise 1995 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinin dağılımlı şu şekilde gerçekleşmiştir:

% 3 Sürekli masraflar	(4.5 trilyon)
% 8 Yatırımlar	(10.2 trilyon)
% 4 Nakliye, Havale	(5.8 trilyon)
%85 Personel giderleri	(115 trilyon)

Toplam harcamaların tutarı 135 trilyon 572 milyar lira idi (Coşkun-Meier, 1996 : 90).

Her iki 3lkenin eğitim sistemlerinde eğitime kaynak sağlama ile ilgili yukarıda verdiğimiz bilgilerden anlaşıldığı gibi, Federal Almanya’da eğitime Eyaletler, Merkezi yönetim, Belediyeler ve 3zel kurumlar birlikte kaynak sağlıyor. Yani eğitimin geliri tek bir kaynaktan sağlanmıyor.

T3rkiye Cumhuriyeti’nde ise eğitime Devlet tek başına kaynak sağlıyor. Her iki 3lkenin eğitim sistemlerinde b3y3k farklılıklar vardır.

Federal Almanya’da eğitim bütçesinin %7.1’i devlet tarafından karşılanmıştır. T3rkiye Cumhuriyeti’nde ise eğitim gelirlerinin %95.4’3n3 devlet karşılamaktadır. Y3zde olarak T3rk devletinin eğitime ayırdığı kaynak Alman devletinin eğitime ayırdığı kaynaktan oldukça fazla olduğu halde, para olarak eğitime Alman devletinin harcaması T3rk devletinin harcamasından fazladır.

1994 yılında Federal Almanya’da Resmi makamlar tarafından eğitime harcanan toplam 164.4 milyar mark’ın %7.1’ini Federal Devlet (Merkezi yönetim)karşılamıştır. Buna g3re Merkezi y3netimin eğitime harcadığı para 11.6 milyar mark’tır.

1995 yılında T3rkiye Cumhuriyeti’nde eğitime ayrılan 135.5 trilyon lira’nın %95.4’3

Merkezi yönetim tarafından karşılanmıştır. Buna göre Türkiye’de Merkezi yönetim eğitime ayırdığı kaynak 129.2 trilyon lira’dır. Bu para ise Mark olarak 4.3 milyar mark yapıyor (1995 Mart ayı döviz kuru 30.000 TL. = 1 DM idi).

Buradan da anlaşıldığı gibi her iki ülkenin Merkezi yönetimlerinin eğitime ayırdıkları kaynak arasında oldukça fazla bir fark vardır. Her iki ülkenin, ülkelerindeki eğitim için ayırdıkları toplam kaynak karşılaştırıldığında ise aradaki farkın çok daha fazla arttığı görülecektir.

Federal Almanya’da 1994 yılında eğitime ayrılan toplam kaynak 164.4 milyar mark’tır (Eyaletler, Merkezi yönetim ve Belediyeler’in ayırdığı kaynak. Buna özel kurumların sağladığı kaynak dahil değildir).

Türkiye Cumhuriyeti’nde ise 1995 yılında eğitime toplam 135.5 trilyon lira kaynak sağlanmıştır. Bu para ise Mark olarak 4.5 milyar mark yapıyor (1995 Mart ayı döviz kuru 30.000 TL = 1 DM).

Görüldüğü gibi Federal Almanya’da eğitime ayrılan kaynak, Türkiye’de eğitime ayrılan kaynağın 35-40 katı daha fazladır. Federal Almanya’da özel sektörün eğitime, özellikle Mesleki Eğitime ayırmış olduğu kaynağı burada hesaba katmadık. Buna rağmen, her iki ülkenin eğitim bütçesinin arasında muazzam bir fark vardır.

7.5. Eğitim Araştırma – Geliştirme Kurumları

Alman eğitim sisteminde, eğitimin geliştirilmesinde önemli bir yeri olan Eğitim Araştırma ve Geliştirme Kurumları vardır. Federal Almanya’da bu kurumlar yerel ve Merkezi Araştırma Kurumları şeklindedir. Merkezi Eğitim Araştırma Kurumları Federal Almanya ve Uluslar arası çapta araştırma yapan kurumlardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Uluslararası Alman Pedagoji Araştırma Enstitüsü
- Max-Planck Eğitim Araştırma Enstitüsü

- Federal Meslek Eğitimi Enstitüsü (Führ, 1996 : 78-81).

Yerel Eğitim Araştırma Kurumlarından bazıları ise şunlardır:

- Bad Kreuznach Yerel Pedagoji Merkezi
- Hessen Eğitim Planlaması ve Eğitim Geliştirme Enstitüsü
- Kuzeyren Westfalia Okul ve Eğitimi İlerletme Eyalet Enstitüsü (Führ, 1996 : 82-83).

Türk eğitim sisteminde Eğitimi Araştırma ve Geliştirme ile ilgili kurum Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı "Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı"dır. Türkiye'de üniversiteler çapında yapılan eğitim araştırmaları dışında, yukarıda ifade ettiğimiz Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'ndan başka eğitim araştırması kurumu resmi olarak mevcut değildir.

Her iki ülkede üniversiteler çapında yapılan eğitim araştırma ve geliştirme faaliyetleri vardır; fakat bunlar üniversiteler bünyesinde yapılmaktadır. Fakat kurum olarak ülkelerden biri olan Federal Almanya'da hem yerel eğitim araştırma kurumları vardır, hem de Merkezi, yani bütün Federal Almanya ve uluslar arası çapta eğitim araştırma kurumları vardır. Oysa Türk eğitim sisteminde sadece Merkezi, yani Türkiye çapında eğitim araştırması yapan Eğitim Araştırma Kurumu vardır. Bu bakımdan her iki ülkenin eğitim sistemleri arasında farklılık vardır.

Dikkat edilirse Federal Almanya'da genel çapta eğitim araştırması yapan Eğitim Araştırma Kurumlarının sayısı birden daha fazla, oysa Türkiye'de genel çapta eğitim araştırması yapan sadece Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı "Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı" mevcuttur.

7.6. Öğretmenlik Eğitimi

Alman eğitim sistemi ile Türk eğitim sisteminin farklılık gösterdiği alanlardan birisi de

öğretmenlik eğitimi alanıdır. Alman eğitim sistemine göre bütün Federal Almanya'da öğretmenlik eğitimi iki aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar:

- a) *Bilimsel öğretim*: Birinci devlet sınavları ile sona erer (Aytaç, 1979 : 96),
- b) *Referendariat (Stajyerlik hazırlık hizmeti)*: Bütün eyaletlerde iki yıldır. Bu eğitim aşaması ikinci devlet sınavları ile sona erer (Führ, 1996 : 182).

Federal Almanya'da öğretmenlik eğitim süreleri Eyaletlere göre ve okul türlerine göre değişir.

Hauptschule (ilköğretim)'de öğretmenlik için öğretmenlik süresi ; 11 Eyalette en az altı sömestre, 2 Eyalette yedi sömestre ve 3 Eyalette sekiz sömestredir.

Realschule (Ortaokul)'de öğretmenlik için öğretmenlik eğitim süresi; 6 Eyalette altı sömestre, 4 Eyalette yedi sömestre, 4 Eyalette sekiz sömestre ve 1 Eyalette dokuz sömestredir.

Gymnasium (Lise)'larda öğretmenlik için öğretmenlik eğitim süresi; çoğu Eyalette sekiz sömestre, 3 Eyalette dokuz sömestre ve 1 Eyalette on sömestredir.

Meslek Okulları'nda öğretmenlik için öğretmenlik eğitim süresi; çoğu Eyalette sekiz sömestre, 3 Eyalette dokuz sömestre ve 1 Eyalette on sömestredir (Führ, 1996 : 234-236).

Türk eğitim sisteminde ise öğretmen olmanın şartı ve öğretmenlik süresi şu şekildedir :
“Ortaöğretim kurumlarında öğretmen olabilmek için, ilgili bir fakültede veya bir Eğitim Fakültesinde bir meslek tahsilini tamamlamak gerekiyor. Türkiye’de ortaöğretimde öğretmen olabilmek için 4 yıllık bir tahsil döneminden geçmek gerekiyor” (Coşkun-Meier, 1996 : 86).

Öğretmenlik eğitimi ile ilgili verdiğimiz bilgilerden her iki sistemin öğretmenlik eğitimi açısından da farklılık gösterdiği ortaya çıkıyor.

Alman eğitim sisteminde öğretmenlik eğitimi iki aşamadan oluşuyor. Bu aşamalardan biri tahsil (bilimsel öğretim) aşaması ki, bu aşama birinci Devlet sınavı ile bitiyor; diğeri de öğretmenliğe hazırlık hizmeti (Stajyerlik) aşaması, bu aşama da ikinci Devlet sınavı ile bitiyor. Buna karşılık Türk eğitim sisteminde öğretmenlik eğitimi tek aşamadan oluşmaktadır, o da tahsil (bilimsel öğretim) aşamasıdır ve bu aşamanın sonunda devletin yaptığı bir sınav yoktur. Yani tahsil dönemini tamamlamak ve öğretmenliğe hak kazanmak için üniversiteden mezun olmak yeterli oluyor. Şunu da hemen ifade edelim ki Türk eğitim sisteminde öğretmenlikte bir yıllık stajyerlik vardır, fakat bu stajyerlik öğretmenliğe atandıktan sonra başlıyor. Halbuki Alman eğitim sisteminde öğretmenlik eğitimindeki stajyerlik, eğitim aşaması devam ederken yapılıyor, yani daha öğretmenliğe atanmamışken devam ediyor.

Her iki eğitim sistemi arasında öğretmenlik eğitiminin süresi açısından da farklılık vardır. Federal Almanya'da öğretmenlik eğitimi süresi Eyaletlere göre ve okul türlerine göre değişiyor. Buna karşılık Türkiye Cumhuriyeti'nde öğretmenlik eğitimi bütün Türkiye ve bütün okul türleri için 4 yıldır.

7.7. Din Derslerinin İçeriğini Belirleyen Kurum

Türk ve Alman eğitim sistemleri arasında okullardaki din derslerinin içeriğini belirleyen kurumlar arasında da farklılık vardır.

Alman eğitim sisteminde okullardaki din derslerinin içeriğini kiliseler belirliyor. Federal Almanya'da kiliselere okullardaki din dersleri ile ilgili aşağıdaki yetkiler verilmiştir:

“Okullarda din dersi, içeriğinin ve şeklinin kendi mevzuat ve müfredatlarına uyup uymadığı sorumluluğu kendilerine ait olan kiliselerin koyduğu kaidelere göre verilir. Kiliselerin koyduğu kaidelere uyulduğunu göstermek için, kiliselere Eyaletlerde değişik ölçülerde din derslerini tetkik etme hakkı verilmiştir” (Führ, 1988 : 48).

Türk eğitim sisteminde ise din eğitimi müfredatı, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı "Din Öğretimi Genel Müdürlüğü" tarafından belirlenir. Bu Müdürlüğün görevleri ise şunlardır:

- İmam-Hatip Liseleri ile Anadolu İmam-Hatip Liselerinin eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetleri yürütmek,
- İlköğretim, ortaöğretim ve Bakanlığa bağlı yaygın eğitim kurumlarında okutulan Din Kültürü ve Ahlak Öğretimi'ne ait programlar ile ders kitaplarını hazırlamak ve Talim ve Terbiye Kurulu'na sunmak (Sorguç, 1995 : 227).

Görüldüğü gibi okullardaki din derslerinin içeriğini belirleyen kurumlar açısından her iki eğitim sistemi arasında farklılık vardır.

Alman eğitim sisteminde okullardaki din derslerinin içeriğini dini bir kurum olan Kiliseler belirliyor. Federal Almanya'da kiliselerin, okullardaki din derslerinin içeriğini belirleme yetkisi yanında bir de belirlediği konuların okullarda okutulup okutulmadığını tetkik, yani denetim yetkisi vardır.

Türk eğitim sisteminde ise yukarıda ifade edilen yetkilerin tamamı, resmi bir kurum olan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı "Din Öğretimi Genel Müdürlüğü"ne verilmiştir.

7.8. Zorunlu Eğitim Süresi

Federal Alman eğitim sisteminde zorunlu eğitim süresi belirli bir sınıfa kadar okuma zorunluluğu şeklinde değildir. Zorunlu eğitim süresi yaş sınırlaması ile belirlenmiştir. Alman eğitim sisteminde zorunlu eğitim süresi şöyledir:

"Almanya'da okula gitme zorunluluğu çocuğun altı yaşını doldurduğu yıldan on sekiz yaşına kadar, yani on iki yıl sürer. Çocuk, bu sürenin ilk dokuz yılında (bazı Eyaletlerde on yıl) bir tam zamanlı okula, daha sonra meslek okuluna gitme zorunluluğunu yerine getirmek için belirli bir süre bir meslek okuluna gider" (İşte Almanya, 1994 : 405).

Türk eğitim sisteminde ise zorunlu eğitim süresi belirli bir sınıfa kadar okuma zorunluluğu şeklindedir. Türkiye, 1997-1998 öğretim yılına kadar dünyada zorunlu eğitim süresi beş yıl olan on iki ülkeden birisi idi (Coşkun-Meier, 1996 : 78). Bu tarihten itibaren zorunlu eğitim sekiz yıl oldu. “Meclis, sekiz yıl yasaının çıkması için yirmi dört saat süre ile çalıştı” (Türkiye Gazetesi, 1 Ağustos 1997).

Verilen bilgilerden de anlaşıldığı gibi Alman eğitim sisteminde zorunlu eğitim süresi on iki yıl, buna karşılık Türk eğitim sisteminde zorunlu eğitim süresi sekiz yıldır (1997-1998 öğretim yılına kadar beş yıl idi). Ayrıca Alman eğitim sistemine göre çocuk, belirli yaşlar arasında eğitimde bulunması gerekiyor. Türk eğitim sistemine göre ise çocuk belli okul yılları (sınıfları) kadar eğitimde bulunması gerekiyor. Diğer bir deyişle çocuğun sekiz sınıfı geçmiş olması önemlidir.

7.9. Bir Yılda Toplam Ders Günü Sayısı

Almanya’da bir yıldaki toplam ders günü sayısı 205-210 gün , Türkiye’de 1993-1994 öğretim yılında ortaokullarda ve orta dereceli okullarda yıllık eğitim süresi 175 günden 180 güne çıkarıldı (Coşkun-Meier, 1998 : 84-85).

Görüldüğü gibi Federal Almanya’da yıllık ders günü sayısı Türkiye’de uygulanan yıllık ders günü sayısından fazladır. Her iki ülkenin yıllık ders günleri sayısında otuz günlük, yani bir aylık fark vardır. Buna göre Almanya’daki okullar Türkiye’deki okullardan bir ay daha fazla ders yapmaktadırlar.

7.10. Ortaöğretimin Yapısı ve Okul Türleri

Alman eğitim sisteminde ortaöğretim iki kademededen oluşmaktadır. Bunlar ortaöğretim birinci kademe ve ortaöğretim ikinci kademelerdir. “Ortaöğretim birinci kademe, 5-10. Sınıflar arasındaki yılları kapsar” (Führ, 1996 : 86). Ortaöğretim ikinci kademe ise, meslek okulları için 10-12. veya 11-12. Sınıfları, Liseler için 11-13. Sınıfları kapsar

(Führ, 1996 : 87).

Türk eğitim sisteminde ise ortaöğretim iki kademededen oluşmamaktadır. Türk eğitim sisteminde ortaöğretim tek kademededen oluşuyor. Türkiye’de ortaöğretim 1997-1998 yılından itibaren 9-11. veya İmam-Hatip Liseleri için 9-12. Sınıfları kapsamaktadır (Bu tarihten itibaren ortaokullar ilköğretim okuluna dahil edildi).

Buradan ortaya çıkan farklılıklar şunlardır:

- Almanya ortaöğretimi iki kademededen oluşmaktadır, Türkiye ortaöğretimi tek kademededen oluşmaktadır,
- Almanya’da ortaöğretim 5. Sınıftan başlamaktadır. Türkiye’de ise ortaöğretim 1997 yılından itibaren 9. Sınıfta başlamaktadır.
- Almanya’da ortaöğretim 12. ve 13. Sınıfta bitmektedir. Türkiye’de ise ortaöğretim 11. ve 12. Sınıfta bitmektedir.

Alman eğitim sisteminde ortaöğretimde birçok okul türü vardır. Bunlar sırasıyla; Yönlendirme Basamağı, Hauptschule (Esas okul-İlköğretim okulu), Realschule (Ortaokul), Gymnasium (Lise) (Bunlar ortaöğretim birinci kademeye ait okul türleridir). Lise Üst Basamağı, Meslek Okulları (Bunlar ortaöğretim ikinci kademeye aittir).

Türk eğitim sisteminde ortaöğretimde okul türleri olarak liseler vardır. Gerçi liseler Düz Liseler, Meslek Liseleri ve Anadolu Liseleri olarak ayrılmıştır, fakat neticede bunların hepsi lisedir. Sadece Meslek Liseleri ayrıca meslek okulu türü olarak ikinci bir okul türü olarak ele alınabilir.

Burada tespit ettiğimiz farklılık ise şudur: Alman ortaöğretiminde okul türleri liseler ve bunların üst basamağı dahil beş tanedir. Türk ortaöğretiminde ise okul türü Meslek Liseleri ile birlikte iki tanedir.

7.11. Ortaöğretimde Okul Türlerinin Yapısı ve İşlevleri

Yukarıda saydığımız okul türlerinden her biri yönlendirme basamağı bulunmayan Eyaletlerde 5-10. Sınıfları kapsamaktadırlar. Yönlendirme basamağı bulunan Eyaletlerde ise 7-10. Sınıfları kapsamaktadırlar. Bu okul türlerinin her birinin işlevleri birbirinden farklıdır.

Alman eğitim sistemindeki bu okullardan Hauptschule ve Realschule'nin işlevleri öğrencileri meslek okullarına hazırlamaktır (Meslek okuluna hazırlayan bu iki okul türünün birbirinden farkı, Hauptschule'nin öğrencilerini meslek okuluna devam ederken basit ve orta ölçekli resmi kurumlarda eğitime hazırlıyor olmasıdır. Realschule'nin lise öğrencilerini meslek okuluna devam ederken orta ve yüksek ölçekli resmi kurumlarda eğitime hazırlıyor olması).

Diğer bir okul türü olan Gymnasium'un (Lise) işlevi ise, öğrencilerini Lise üst basamağa hazırlamaktır.

Ortaöğretim ikinci kademedeki okullardan lise üst basamağı işlevi ise öğrencilerini üniversitelere hazırlamaktır. Meslek okullarının işlevi öğrencilerini meslek hayatına hazırlamaktır.

Türk eğitim sisteminde liselerin işlevi öğrencileri üniversitelere hazırlamaktır. Meslek ve Teknik Liselerinin işlevi ise çalışma ve meslek hayatına uzman çalışma gücü yetiştirmektir. Bununla birlikte bu okullar da çoğunlukla üniversitelere öğrenci yetiştiren okullara dönüştürülmüştür (Başaran, 1996 : 87). Burada ortaya çıkan farklılıklar şunlardır:

- Alman eğitim sistemi ortaöğretim okul türlerinin yapısında, meslek okullarına hazırlayan okul türleri vardır. Türk eğitim sistemi ortaöğretim okul türlerinin yapısında ise Meslek Liselerine hazırlayıcı özelliği olan okul türleri yoktur.
- Alman eğitim sisteminde liseler iki basamaktan oluşur. Türk eğitim sisteminde ise,

tek basamaktan oluşur.

- Alman eğitim sisteminde meslek okulları, öğrencilerini meslek hayatına hazırlar. Türk eğitim sisteminde de meslek okullarının işlevi aynıdır, fakat bununla birlikte bu okullar üniversitelere öğrenci yetiştiren okullara dönüştürülmüştür.

7.12. Mesleki Eğitim Okullarının Yapıları

Federal Almanya’da Mesleki Eğitim Okulları ortaöğretim ikinci kademenin içinde yer almaktadırlar. Alman eğitim sisteminde bu okullarda birinci kademedeki bulunan okullar gibi çok çeşitlilik arz ediyor. Bu okulların bir kısmı Hauptschule’den (ilköğretim) gelen öğrencilere yönelik, bir kısmı Realschule’den (ortaöğretim) gelen öğrencilere yönelik, diğer bir kısmı ise meslek hayatını sürdürenlere yöneliktir.

Alman eğitim sistemi mesleki eğitim alanında öğrencilerin çoğu ikili sistem ile mesleki eğitime devam ediyor (İkili sistem, öğrencilerin bir iş yerinde uygulamalı eğitim görürken, okulda da mesleğin kuramsal bilgilerini öğrendiği sistemdir. Bunu daha önce de açıkladık). Bu okul türlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Mesleki Temel Yıl – Diğer Meslek Okullarına hazırlar
- Meslek Okulu
- Meslek Geliştirme Okulu
- Mesleki Branş Okulu
- Branş Okulu
- Üst Basamak Branş Okulu
- Meslek Liseleri

Bu okulların bir kısmı Hauptschule öğrencilerine, bir kısmı Realschule öğrencilerine yöneliktir.

Türk eğitim sisteminde ortaöğretim alanında bulunan mesleki okullar ise sadece Mesleki ve Teknik Liselerdir. Bu okullara ilköğretim okulunu bitiren öğrenciler devam ederler.

Bu açıklamalardan sonra her iki ülkenin mesleki eğitim okullarının yapısında tespit ettiğimiz farklılıkları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Alman eğitim sisteminde Meslek Okulları türü sayısı Türk eğitim sistemi Meslek Okulları türü sayısından oldukça fazladır.
- Alman eğitim sisteminde Meslek Okulları ortaöğretim birinci kademe okullarından Realschule mezunlarına yönelik meslek okulları ve Hauptstchule mezunlarına yönelik meslek okulları şeklinde mevcuttur. Türk eğitim sisteminde ise Meslek Okullarına hazırlayıcı özel bir okul olmadığı için, ilköğretim okullarından mezun olan herkes Mesleki ve Teknik Liselere devam edebilir.
- Alman eğitim sistemi mesleki eğitim alanında mesleki okullara hazırlayıcı niteliği olan Mesleki Temel Yıl (Okul) var. Türk eğitim sistemi mesleki eğitim alanında ise böyle bir okul yoktur.

7.13. Ortaöğretimde Toplam Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Federal Almanya eğitim sisteminde ortaöğretimin iki kademedен oluştuğunu öğrenmiştik. Almanya'da bu iki kademede bulunan öğrenci ve öğretmen sayılarını açıklayalım:

1994 yılında ortaöğretim birinci kademedeki toplam öğrenci ve öğretmen sayısı aşağıdaki gibidir:

4.990.000 (öğrenci) - 315.815 (öğretmen)

Aynı yıl ortaöğretim ikinci kademedeki öğrenci ve öğretmen sayıları da şöyledir:

3.119.700 (öğrenci) - 165.571 (öğretmen)

Bu rakamlardan sonra Almanya'da ortaöğretimin iki kademesinde bulunan toplam öğrenci ve öğretmen sayısı şu şekilde ortaya çıkıyor:

8.109.700 (öğrenci) - 481.386 (öğretmen)

Türk eğitim sisteminin ortaöğretiminde bulunan toplam öğrenci ve öğretmen sayısı ise 1994-1995 öğretim yılında şu şekilde gerçekleşmiştir:

2.938.863 (öğrenci) - 130.460 (öğretmen)

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşıldığı gibi Alman eğitim sisteminin ortaöğretimindeki öğrenci ve öğretmen sayısı, Türk eğitim sisteminin ortaöğretimindeki öğrenci ve öğretmen sayısından oldukça fazladır.

Alman ortaöğretimindeki öğrenci sayısı Türk ortaöğretimindeki öğrenci sayısından yaklaşık olarak beş milyon fazladır. Yani Alman ortaöğretiminde beş milyondan fazla öğrenci var.

Yine Alman ortaöğretiminde öğretmen sayısı da Türk ortaöğretimindeki öğretmen sayısından fazladır. Bu fazlalık ise 350 bin öğretmen kadardır.

Bizim bu tezde iki ülkenin eğitim sisteminde ortaöğretimleri ile ilgili ele aldığımız konulardaki tespit edebildiğimiz farklılıklar bunlardır. Şüphesiz iki ülkenin eğitim sistemleri ve ortaöğretimleri ile ilgili tespit ettiğimiz farklılıkların dışında, daha birçok farklılıklar mevcuttur. Ancak biz burada sadece bu tezin kapsadığı konulardaki farklılıkları tespit etmeye çalıştık.

Bu tezde iki ülkenin eğitim sistemlerini ve ortaöğretimlerinin arasındaki farkları tespit etmeye çalışırken, bu farkların ağırlıklı olarak Federal Almanya'nın Eyaletlerden oluşan bir ülke olmasından kaynaklandığı dikkatimizi çekmiştir.

Ancak iki ülkenin eğitim sistemleri ve ortaöğretime arasındaki farklılıkların bir kısmı Federal Almanya'nın bu durumundan kaynaklanmıyor. Zorunlu eğitim süresi, ortaöğretimin yapısındaki farklılıklar, okul türlerinin yapısındaki ve işlevlerindeki farklılıklar, mesleki eğitim okullarının yapısındaki farklılıklar, öğrenci ve öğretmen sayısı arasındaki farklılıklar Federal Almanya'nın Eyaletlerden oluşan bir ülke olmasından kaynaklanmıyor.

Sonuç olarak diyeceğimiz; iki ülkenin eğitim sistemleri ve ortaöğretimi arasındaki farklılıkların sebebi, ağırlıklı olarak ülkelerden birisi olan Federal Almanya'nın Eyaletlerden oluşması ve dolayısıyla eğitim sisteminin de bu yapıya göre ayarlanmış olmasıdır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tezde iki farklı ülkenin iki farklı eğitim sistemleri ve bu eğitim sistemlerindeki ortaöğretimlerini ele aldık. Her ülke eğitimde verim elde etmek için çeşitli eğitim sistemleri oluşturmakta ve bazen gerekli olduğu takdirde, eğitimde verimi artırmak için eğitim sistemlerinde bazı değişiklikler yapmaktadırlar. Her iki ülke, şartlara göre eğitimdeki verimin düşmemesi ve bilakis yükselmesi için eğitim sistemlerinde zaman zaman değişiklikler yapmaktadırlar.

Tezde eğitim sistemleri ve ortaöğretimleri ile ilgili ele aldığımız iki ülke birbirinden çok farklıdır. Almanya, Federatif yapıya sahip bir ülkedir, yani Eyaletlerden oluşan bir ülkedir. Türkiye Cumhuriyeti ise Eyaletlerden oluşan bir ülke değildir. Diğer yandan Federal Almanya sanayileşmiş bir ülkedir ve dolayısıyla ekonomik problemlerini büyük ölçüde çözmüştür. Buna karşılık Türkiye sanayisini henüz tamamlamamış bir ülkedir ve birçok alanda ekonomik problemleri vardır. Kabul etmek gerekir ki maddi kaynağı güçlü olan bir eğitim sisteminde sorunlar az olur. Bu bakımdan Türk eğitim sistemindeki sorunların başlıca sebepleri ekonomik sıkıntılardan kaynaklanmaktadır.

Türk eğitim sistemi ve ortaöğretime ile Alman eğitim sistemi ve ortaöğretime arasında benzerlikten daha çok farklılıkların olduğunu gördük. Her iki eğitim sistemi ve ortaöğretimleri arasındaki benzerlikler çok ufak çaptadır.

Alman eğitim sisteminde görevler Merkezi ve Yerel yönetimler arasında paylaşılmıştır. Merkezi yönetimin yüksekokullarla ilgili temel kanun koyma, eğitim planlamasına iştirak etme ve her düzeyde eğitime ve araştırmaya destek olma görevleri vardır. Okulların yönetimi ve diğer bütün görevler Eyaletlere aittir. Eğitim sisteminde görevlerin bu şekilde paylaşılmasının sonucu olarak Merkezi yönetimin yükü hafiflemiş oluyor, ayrıca okulların yönetiminin yerel yönetimler tarafından yürütülmesi ile hem okuldaki sorunlar daha yakından ve daha çabuk tespit ediliyor ve hem de bu sorunları giderme olanakları çabuklaşıyor. Çünkü yerel yönetimler eğitim için çok büyük kaynak sağlıyorlar. Buna karşılık Türk eğitim sisteminde görevlerin ve dolayısıyla yükün

tamamı Merkezi yönetimdedir ve Merkezi yönetim bu yükün altından tek başına kalkmak zorunda kalıyor. Bu nedenle eğitimdeki sorunların çözülmesi de daha yavaş bir şekilde olmaktadır. Eğitimdeki sorunların daha çabuk bir şekilde çözülmesi bakımından bu alandaki görevlerin bazılarının yerel yönetimlere devredilmesi daha uygun olacaktır, tabi ki Yerel yönetimlerin eğitime kaynak sağlaması şartı ile. Bu şekilde eğitimdeki sıkıntıların en büyüğü aşılmış olacaktır.

Federal Almanya'da eğitime kaynak sağlamada (özellikle mesleki eğitim alanında) özel sektörün çok büyük katkısı vardır. 1994 yılında özel sektörün bu alanda sağladığı kaynak 116.7 milyar Mark'tır. Bu rakam Almanya'da eğitime sağlanan toplam kaynağın üçte birinden fazladır. Özel sektörün bu katkısı ile hem Merkezi yönetimin ve hem de Yerel yönetimlerin yükünü fazlası ile hafifletmektedir. Oysa Türkiye'de özel sektör toplam eğitim bütçesinin yüzde 4'ünü karşılamaktadır ki, bu kaynak eğitim bütçesine göre çok düşük bir rakamdır. Bu nedenle özel sektörün eğitime kaynak sağlaması da Türk eğitim sistemindeki sorunları azaltacaktır.

Eğitime sağlanan kaynağın artması nispetinde sorunlar azalacaktır. Nitekim Federal Almanya'da eğitime çok büyük kaynakların sağlanması ile bu ülke eğitimdeki sorunlarını büyük ölçüde çözmüştür. Türkiye'de Yerel yönetimlerin ve özel sektörün eğitime kaynak sağlaması nispetinde sorunlar büyük ölçüde çözülebilir.

Diğer yandan Federal Almanya'da öğrenciler ortaöğretime başlamadan önce kabiliyet ve yeteneklerine göre yönlendirilmektedirler. Bu şekilde öğrencinin kabiliyeti ve yeteneği hangi alanda daha etkili ise öğrenci bu yönde yönlendirilmektedir. Bu şekilde her öğrenciye zevk aldığı ve becerebildiği yönde eğitim verilmektedir ve böylelikle öğrenci sıkılmadan, istekle ders yapmaktadır. Çünkü verilen eğitim kendi ilgisi doğrultusundadır. Bu nedenle öğrenciler verimli olmaktadır. Buna karşılık Türkiye'de böyle bir uygulama yoktur. Sekiz yıllık ilköğretimde öğrenci 15 yaşından sonra yönlendirilmektedir. Alman eğitim sisteminde ise 10-11 yaşında yönlendirme yapılmaktadır. Her iki sistemdeki en belirgin fark kesintili ve kesintisiz eğitim arasında görülmektedir.

Federal Almanya'da ortaöğretimin sonunda okuldan mezun olan her öğrenci üniversiteye devam edememektedir. Almanya'da üniversiteye giriş için sınav yoktur. Alman eğitim sisteminde üniversiteye girmenin şartı, ortaöğretimin bir okulu olan Gymnasium'u (Lise) bitirmektir. Bu okulu bitiren herkes üniversiteye gitmeye hak kazanır.

Ortaöğretimin diğer okullarını bitirmek ise üniversiteye devam etme imkanını sağlamıyor. Bu okulları bitirenler mesleki alanlara yönelmek durumundadırlar. Durum böyle olunca üniversiteye gidiş için bir yığılma olmuyor. Halbuki Türkiye'de Normal Lise, Mesleki ve Teknik Liselerden mezun olan herkes üniversite imtihanına katılıyor. Böylelikle Mesleki ve Teknik Liseler de Normal Liselerin fonksiyonunu yerine getiriyorlar. Bu okulların asli fonksiyonu olan mesleğe yöneltme fonksiyonunun etkisi ise çok azdır. Hal böyle olunca hem üniversiteye giriş sınavlarında büyük yığılma oluyor ve hem de mesleki alanda boşluklar oluyor. Üniversite sınavını kazanan kazanıyor, kazanamayan ise mesleğe yöneltme olmadığı için boşa kalıyor. Bu nedenle Mesleki ve Teknik Liselerin asli fonksiyonlarına döndürülmesi ile bu alandaki sıkıntılarda büyük ölçüde giderilmiş olacaktır.

Tez çalışmasında da müşahade ettiğimiz gibi Federal Almanya eğitim sistemindeki sorunlarını Türk eğitim sistemine kıyasla büyük ölçüde çözümlenmiştir. Eğitim sistemindeki sorunlarını çözmüş olan Federal Almanya'nın eğitim sistemini bu çalışmada Türk eğitim sistemimizle karşılaştırmamızın nedeni Türk eğitim sistemindeki sorunların giderilebilmesi açısından bir karşılaştırma yapmaktır. Her iki ülke kendi önceliklerine göre çözüm bekleyen sorunlara sahiptirler. Ancak Almanya'nın çözüm bekleyen sorunları yanında, bizim çözmemiz gereken sorunların onlar tarafından çoktan halletmiş olması işlerini kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamla bizim işimizin daha zor olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

9. KAYNAKLAR

- AYTAÇ Kemal, "Federal Almanya'da Okul Sistemi", Turhan Kitabevi, Ankara, 1979.
- BAŞARAN İbrahim Ethem, "Türkiye Eğitim Sistemi", Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996.
- BILDUNG UND WISSENSCHAFT, INTER NATIONES, Sayı 3/4, Bonn, 1988.
- BILDUNGSWEGE IN NORDRHEIN-WESTFALEN, SEKUNDARSTUFE I,
Kultusminister des Landes Nordrhein-Westfalen, Verlag Ferdinand
Kamp, Bochum, 1979.
- BİLGİSEVEN, Amiran Kurtkan, "Milli Eğitim Stratejimiz Nasıl Olmalıdır", Türk
Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1986.
- CİCİOĞLU Hasan, "Türkiye Cumhuriyeti'nde İlk ve Ortaöğretim", Ankara Üniv.
Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1985.
- COŞKUN Hasan, MEIER, Max Georg, "Das Türkische Bildungswesen", Konrad-
Adenauer Stiftung/St. Augustin (Almanya), Ankara, 1996.
- DIALOG Türk-Alman Eğitim Dergisi, Sayı, 1, Önel Verlag, Köln, 1994.
- ERDOĞAN İrfan, "Çağdaş Eğitim Sistemleri", Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1995.
- FUHR Christoph, "Deutsches Bildungswesen seit 1945", INTER NATIONES,
Bonn, 1996.
- "Schulen und Hochschulen in der Bundesrepublik Deutschland", INTER
NATIONES, Bonn, 1988.

HUNDT Dieter, "Zahlen zur Wirtschaftlichen Entwicklung der Bundesrepublik Deutschland, Deutscher Instituts Verlag, Köln, 1993.

KAPPLER Arno, "İşte Almanya", Sociatets Verlag, Frankfurt/Main, 1996.

KAPPLER, Arno; GREVEL, Adriane, "İşte Almanya", Sociatets Verlag, Frankfurt/Main, 1993.

Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Sayı: 2455, 1996.

Milli Eğitim, Eğitim-Sanat-Kültür, Üç Aylık Dergi, Sayı: 134, 1997.

SAYIN, Şara; BECHTHOLD, Gerhard, "Lerntraditionen und Fremdsprachenerwerb, Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul, 1995.

SEKUNDARSTUFE II, Kultusminister des Landes Nordrhein-Westfalen, Verlag Ferdinand Kamp, Bochum, 1994.

Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, İstanbul, 1990.

ŞENER Sami, "Sosyoloji", Deha Yayınları, İstanbul, 1996.

SORGUÇ Bahir, "Cumhuriyet'in 70'inci Yılında Milli Eğitim Bakanlığı II, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1995.

THEMEN NEU, LEHRWERK FÜR DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE-KURSBUCH I, Max Hueber Verlag, Ismaning, 1994.

Türkiye Gazetesi, 1 Ağustos 1997.

10. ÖZGEÇMİŞ

01.10.1969 tarihinde Sakarya'nın Akyazı ilçesinde doğdu. 1978 yılında bir işçi ailesinin çocuğu olarak Almanya'nın Hamburg şehrine gitti. Almanya'da ilkokulu ve ortaöğretimin bir kısmını tamamladı. 1986 yılında Türkiye'ye kesin dönüş yaptıktan sonra lise'yi Akyazı'da tamamladı. Yükseköğrenimine 1989 yılında Atatürk Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde başladı. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne yatay geçiş yaptı ve bu okuldan 1993 yılında mezun oldu. 1995 yılında askerliğini tamamladı. Çeşitli ortaöğretim kurumlarında ders verdi. 1996 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans eğitimine başladı. Halen Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.

